

جگرا مراپوندا تاک

چېگىرا رايوندا تاك

مىللەتلەر نەشرىياتى

بېيجىڭ—1958

مەزمۇنى

ھەربىر بوشقان ۋاسلى ئوز ژۇرتىغا قايتىدۇ ۋە پارتىزانلار رەھبەرلىگىدە كەڭ دىخانلار بىلەن بىللە كولخوز قۇرۇدۇ. لېكىن پومپىششىك ۋە ئەكسىلئىنقىلاپچىلار ئوزھالا- كتىگە تەن بەرمەي، ۋاسلىنىڭ كىيوغلى مخاشنىڭ تۇراق- سىزلىغدىن پايدىلىنىپ، مەڭ بىر ئاممىلارنى ئىشلىتىپ بۇزغۇنچىلىق قىلدۇ. بەختكە يارىشا مخاش ۋاختىدا ھۇشيار بولۇدۇ ۋە بىر تۇتام ئەكسىلئىنقىلاپچىلارنى تۇگەل قولغا چۇ- شۇرۇدۇ (بۇكىتاپچە سوۋېت يازغۇچىسى يانكا. بۇلولىنىڭ ھېكايىسى بويىچە جۇڭگو ياشلار نەشرىياتىدىن نەشر قىلىنغان ئايرىم كىتاپچىغا ئاساسەن تۇزۇلگەن).

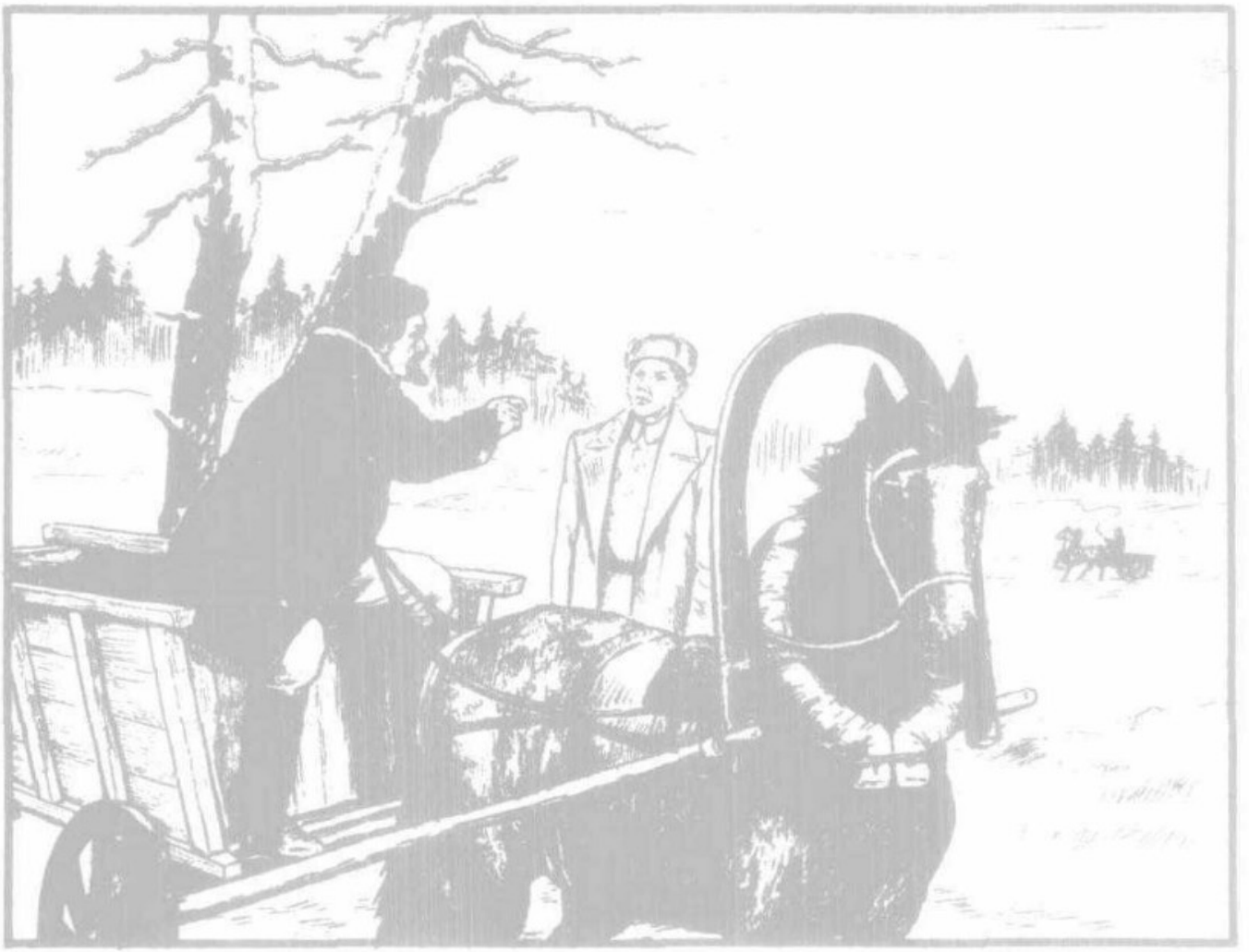
1

سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ بىلوروسىيە رايونىدىكى زاپولوچ كەنتى ئاۋال پولشا پومېششىكلىرىنىڭ قولىدا ئىدى. ۋەتەن ئۇرۇشىدىن كېيىنلا ۋەتەن قوينىغا قايتىپ كەلدى. ھەربىدىن بوشىغان ۋاسىلىگە ژۇرتىدىن ئايرىلغىلى 7 ژىل بولغان ئىدى. ھازىر ئۇ تولۇپ ـ تاشقان روھ بىلەن ژۇرتىغا قايتىپ كېلىپ كولخوز قۇرماقچى بولدى.

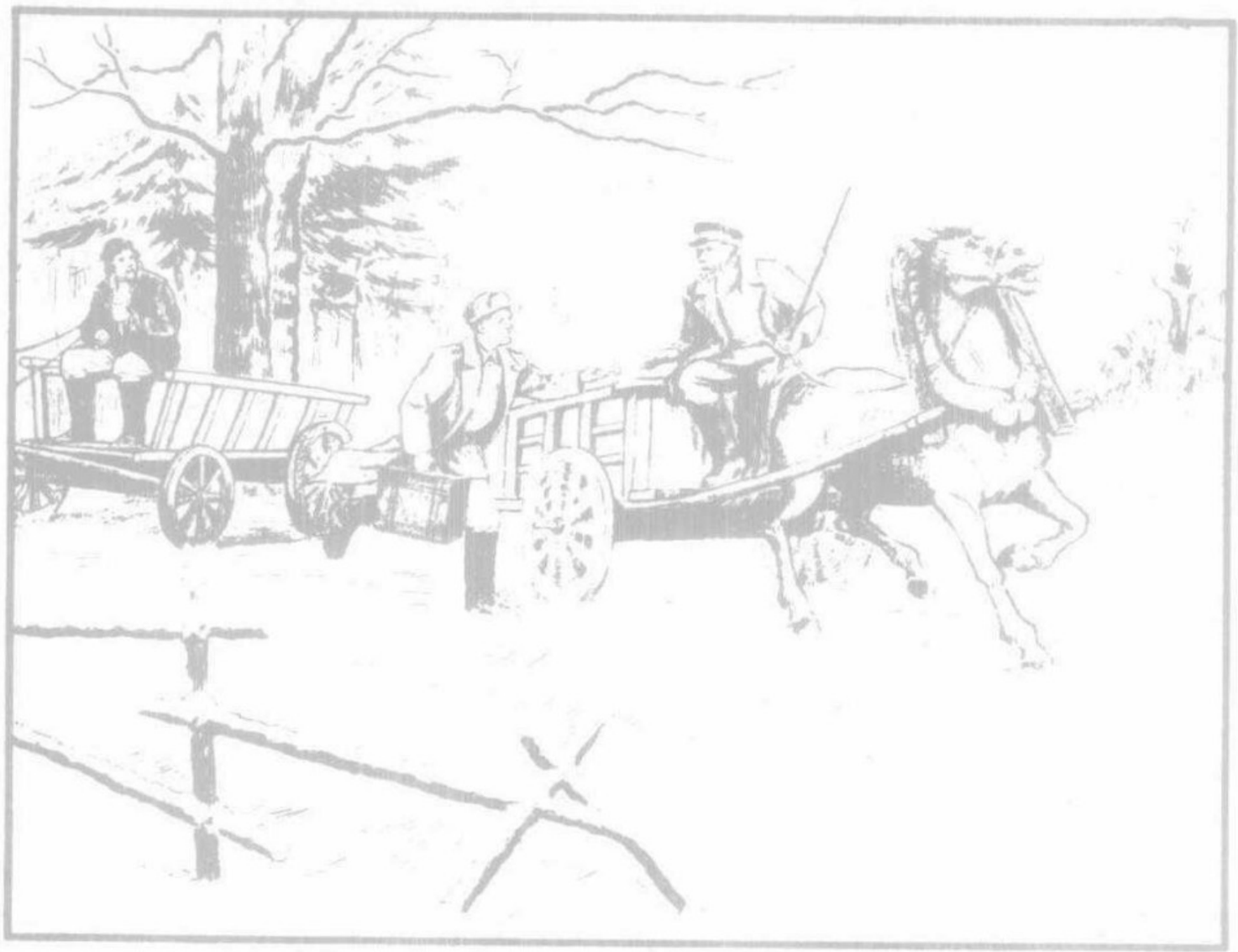
ۋاسلى يولدا بىرەر تونۇشنىڭ ئۇچراپ قېلىشىنى تاقەتسىزلىك بىلەن كۈتتى. بىر ئاز مېڭىپ بىر ژۇرنداشقا يولۇقتى. ۋاسلى ئۇنىڭ پومپىششىك بوبلۇكلىغىنى تونۇۋېلىپ: «ھەي، سەنمىدىڭ! نەدىن كېلىشىڭ؟ غەلله قۇيۇپ كەلگەن ئوخشىمامسەن؟»ـــ دېدى ـ دە، يانداپ ئوتۇپ كەتمەكچى بولدى. لېكىن پالكوز شەيتان دەرھال: «ۋاسلى، ۋاسلى، ھەجەپمۇ ياخشى كەپسەن.....»ـــ دېدى. ۋاسلى ئامالسىز سوزلۇشۇپ كەتتى.

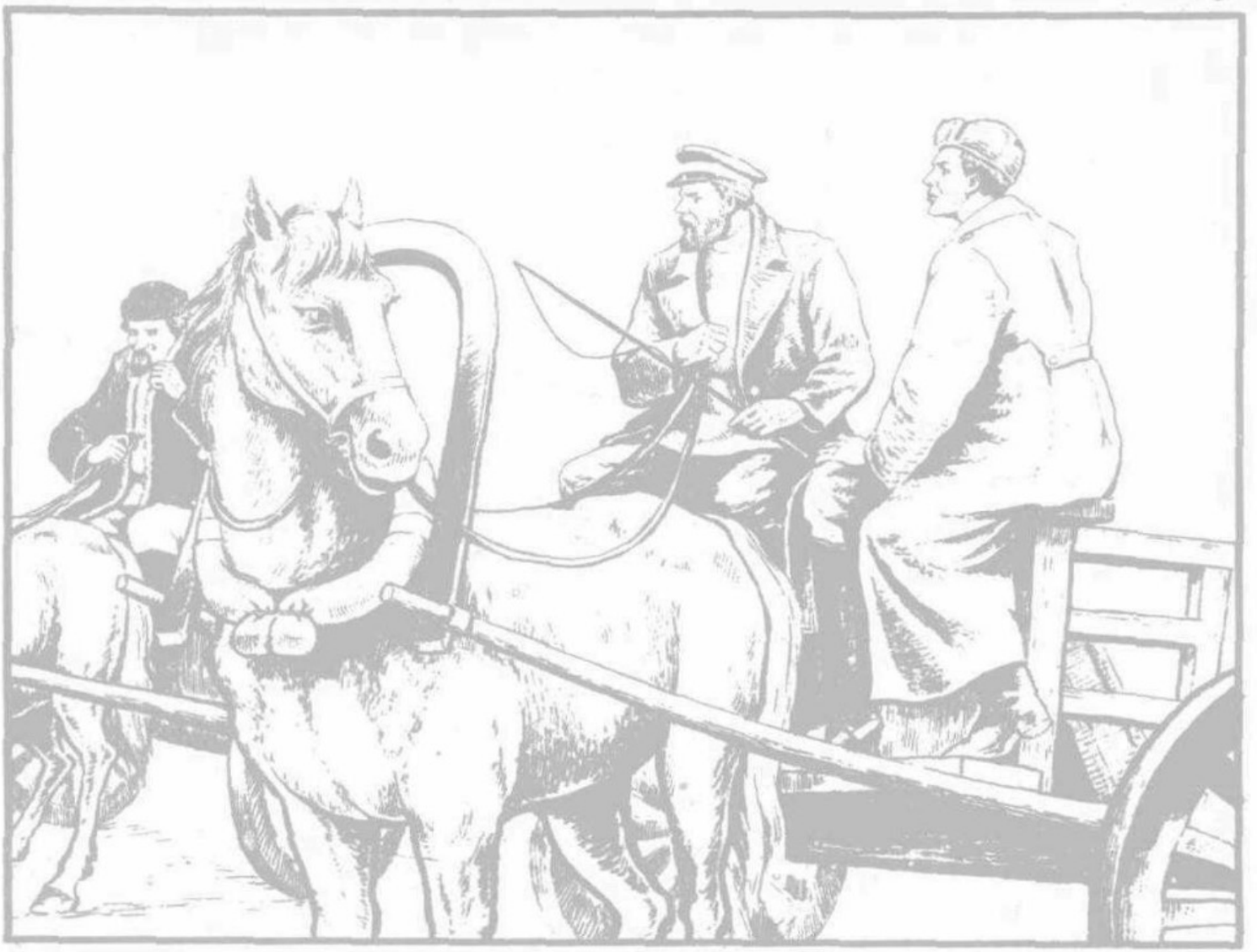
بوبلۇك زەردى بىلەن: «شۇنى دېمەمسەن، پاراڭ، ھەر قانچە قىلىپمۇ تۇگۇتەلمىدىم»ـــ دېدى ـ دە، ئارقىسىدىنلا: خەخلەر مېنى چىشلەپ تارتىپ يومىششك قىلىپ قويدى، مەن ژۇقۇرىسىغا تەرىكۈنمنى قايتا بەلگىلەش توغرىسىدا ئەرز قىلمەن، دەپ شىكايەت ئېيتىشقا باشلىدى.

ۋاسىلى ئۇنىڭ لۇلىلىغىنى ئوبدان بىلەتتى، شۇڭا قەستەن: «ئۇۋال بوپتۇ! ياخشى ئويلاپسەن، بۇ چارىنى «ئىنجىل» كىتاۋىدىن تاپقان ئوخشىمامسەن؟»ـــ دېدى. بوبلۇكدەرھال بېشىنى ئېچىگە تىقىۋالدى. دەل شۇ چاغدا، ئارقا تەرەپتىن توزاڭ چىقىپ، بىر ھارۋا ئۇچقاندەك چېپىپ كەلدى.

ئەمدى ئوز ئادىمى كەلدى. ئۇ ـ كەمبىغەل دېخان ياچىلى بوۋايكەن. ۋاسلى ئۇنىلۇك چاقىردى، بوۋايمۇ تونىدى ـ دە، خوشال بولۇپ: «بەللى، سەنكەنسەنغۇ، ۋاسلى!» ـــ دەپلاقاتتىق قوچاغلاشتى.

ياچلى ئارقىغا بۇرۇلۇپ پومپىششىك بوبلۇكنى كوردى ـ ده، ده‌رهال ته‌نه‌قىلىپ: «هه، مه‌ن دپسه‌كچۇ، پاراق تاپشۇرۇشقا چىققىلى ئون كۇن بولسىمۇ، ئاران توققۇز چاقىرىم مېڭىپسه‌نده، ئويۇكگه‌خه‌ت ـ پېتىڭ بارمۇ، ئالفاچ كېتەي؟»ـــ دېدى. بوبلۇكنىڭ بېشى تېخىمۇ ئىچىگه كىرىپ كه‌تتى، ئه‌مما ئۇنىڭ كوزىده غه‌زەپ ئوتى چاقناپ تۇراتتى.

بوۋاي دەسلەپتە ۋاسلىغا: «ئوكام، گىتلېرنىڭ قولىدىن بېر-لىنده‌ك شه‌هه‌رنى ئالدىڭلار، ئه‌مدى بولسا ئه‌شۇنداق كۇسوتكه بىله‌ن هه‌ميول بولۇپ قارغۇمۇسه‌ن؟» — دېدى. ۋاسلي كۇلۇپ قو-يۇپ، ئارقا-ئارقىدىن يېزىنىڭ ئه‌هۋالىنى سورىدى.

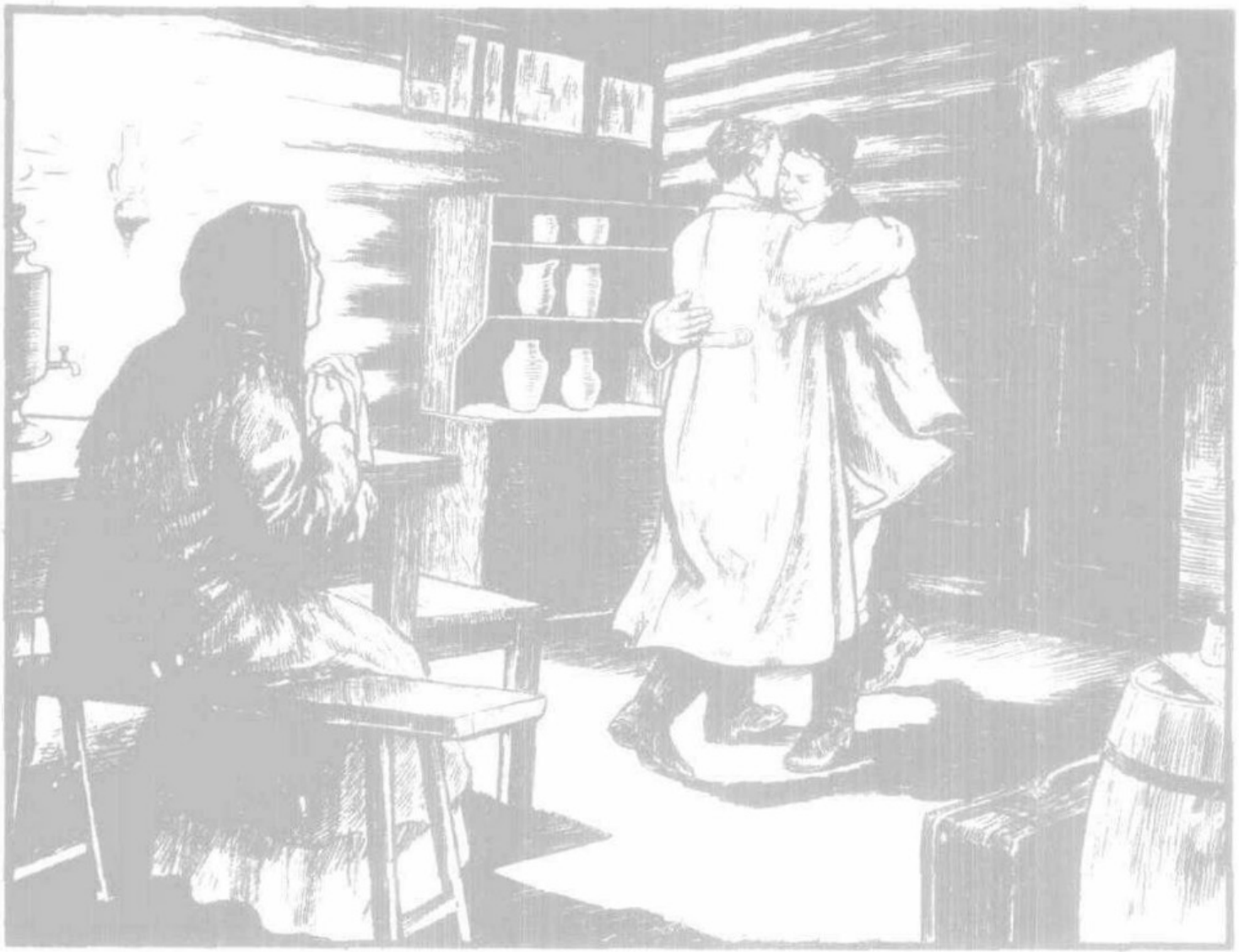
زاپولوچ كەنتىگە كەلگەندە گۈگۈم چۈشكەن ئىدى، ۋاسىلى بوۋاي بىلەن خوشلۇشۇپ، ئوز ئويىگە قاراپ ماڭدى، ھەممە ئاۋالقىدەكلا، پەقەتلا بىر يېڭى كەپە قوشۇلۇپتۇ. دېرىزىدىن چۈشكەن چىراق نۇرى ژۇرتتىدىن ئايرىلغىلى ئۇزۇن بولغان مۇساپىرنىڭ ژۇرۇگىگە سۇ سەپتى.

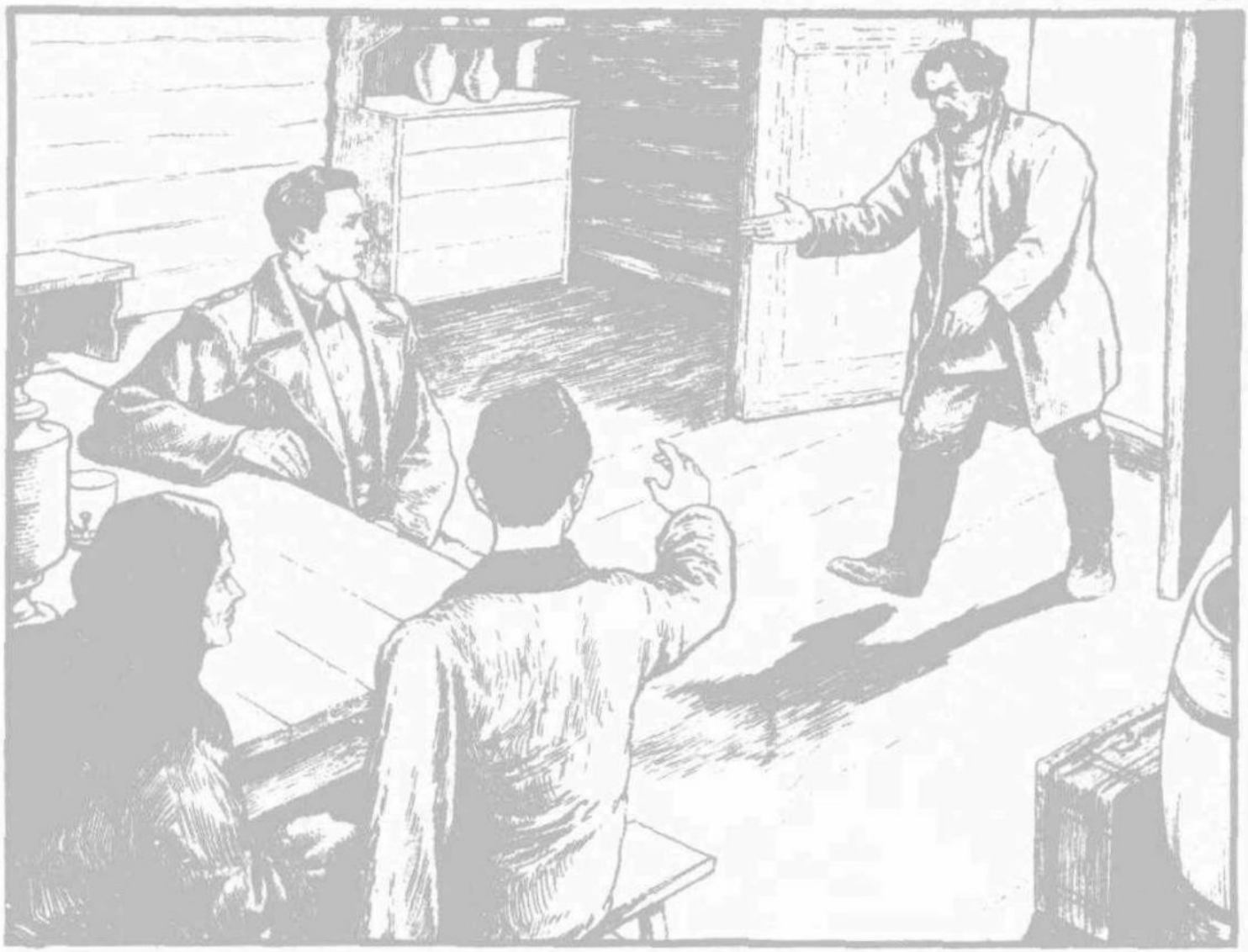
نەچچە ژىلدىن بېرى، ۋاسلى ئانىسى بىلەن كۆرۈشكەنىدە: ئانىسىنىڭ ژىغلىشىنى، ئوزىنىڭ كۆلۈمسىرەپ تەسەللى بېرىشىنى كوز ئالدىغا كەلتۈرۈپ ژۇرەتتى. مانا ئەمدى ئۇ «ئانا!» دەپ ۋاقىراش بىلەنلا، ئىختىيارسىز ھالدا ئۇنلۈك ژىغلىۋەتتى. ئويدىن: «تالادىكى كىم؟»ـــ دېگەن ئاۋاز چىقتى. ۋاسلى: «ئانا! مەن»ـــ دېدى.

قېرى ئانىسى ۋاسلىنى چىراقتا يېقىن ئەكىلىپ قانچىلىك كورۇۋالغاندىن كېيىن ئۇزۇندىن كۈتكەن ئوغلى بىلەن قوچاغلاشتى ۋە بىر ياقتىن خوشال بولۇپ، بىر ياقتىن مەيۈسلىنىپ: «جېنىم ئوغلۇم، بۈگۈن سېنىڭ كېلىشىڭنى كوڭلۈم تۇيغان ئىدى، دېگەندەكلا كەلدىڭ» — دېدى.

24 ياشلىق ئىنسى مكارامۇ كەلدى. ئۇنىڭ بىر قولى پارتىزان ئۇرۇشىدا يارىلانغاندىن كېيىن كېسىۋېتىلگەن ئىدى. ، ئىككىسى چىڭ قوچاغلاشتى ۋە سالاملاشتى. ئانىسى ھەۋىسى كېلىپ خوشاللىقىدىن ژىغلىۋەتتى .

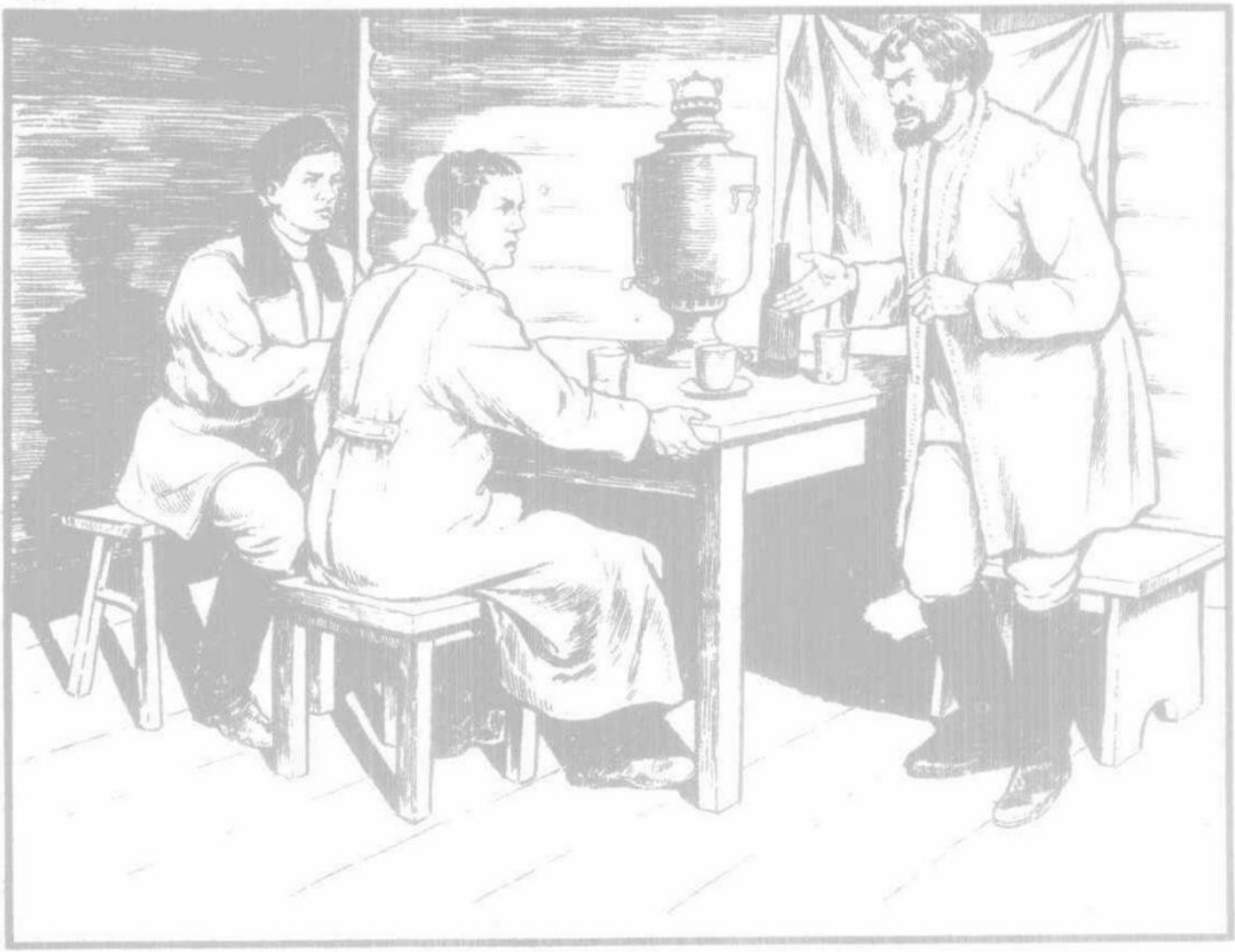
تاراق ـ تۇرۇق قىلىپلا ئىشىك ئېچىلدى ـ دە، بىر تونۇش ئەمەس كىشى كىرىپ ۋاسلى بىلەن قول ئېلىشتى، ۋە: «بەللى! سىز ۋاسلىغۇ دەيمەن! بىز سىزنى ئۇزۇن كۈتتۇق، باركالا! باركالا!» ـــ دېدى، ۋاسلي بۇ كىشىنى تونۇمايتتى. ھەيران قېلىپ: «سەن بېرىپ ترادىنانىڭكىدىن بىر بوتولكا كانيېك ئېلىپ كەلگىنە» ـــ دېدى.

تونۇش ئەمەس كىشى كەتكەندىن كېيىن، ۋاسىلى: « ئۇ كىم؟» ـ دەپ سورىدى. مىكارا: ئېتى گوبىكا، ياغاچچى، بۇيەرگە كەلگىنىگە بىرەر ژىل بولدى، ئۇنىڭ قانداق ئادەملىگىنى ھېچكىم بىلمەيدۇ، ھازىرئۇ ئويىمىزگە دېرىزە ياساپ بېرىۋاتىدۇ، دېدى.

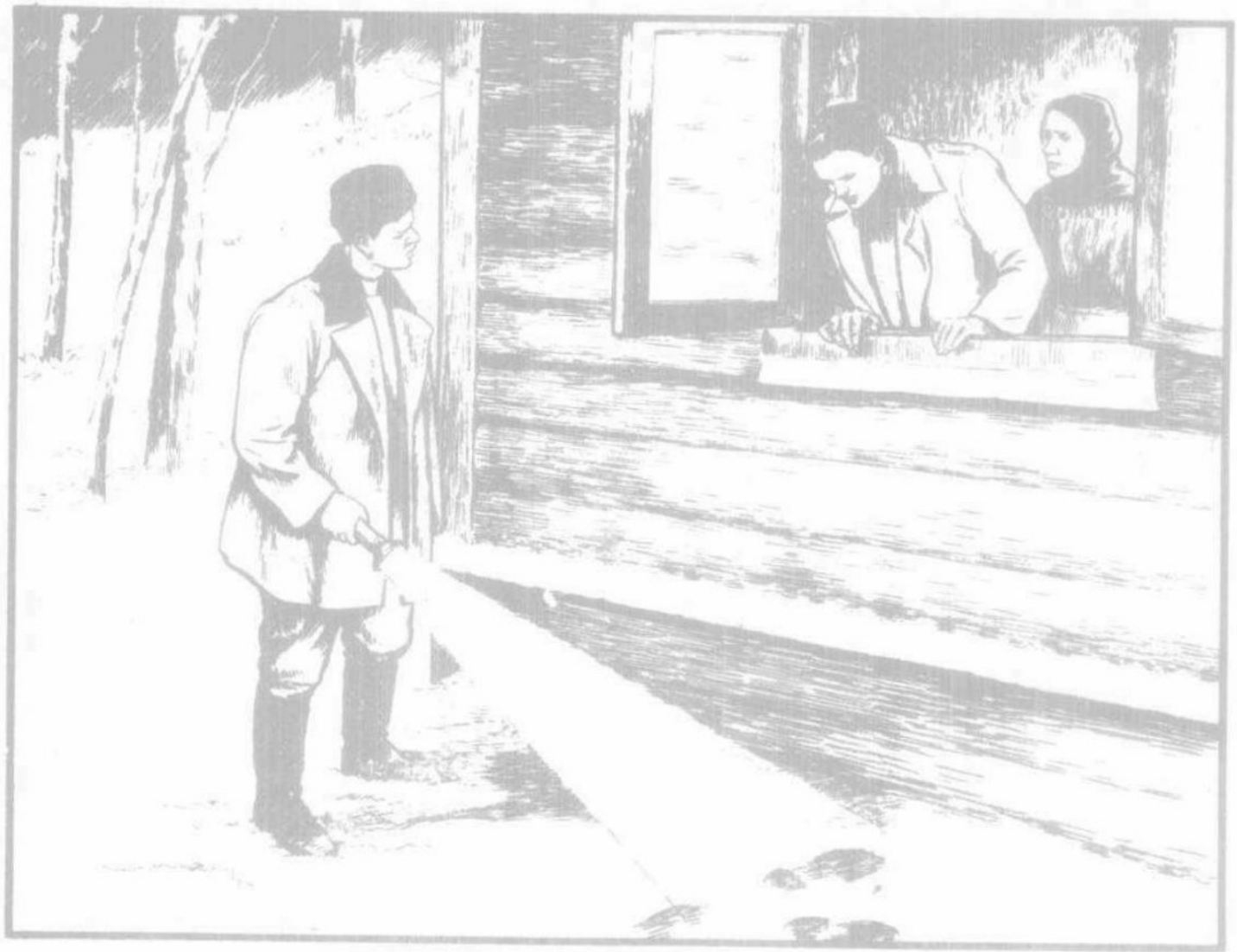
ۋاسىلى دەرھال گوبىكادىن گۇمانلاندى ۋە ھاراق ئىچكەندىمۇ ئارتۇق سوز قىلمىدى، ئەمما مىكارانىڭ كەيپى ناھايىتى ئۇستۇن ئىدى. ئۇ، كولخوز ھەققىدە ئېغىز ئاچقانلا ئىچىدىن خوشال بولۇپ: «ئاكا، تازا ۋاختىدا كەپسەن، كولخوز قۇرۇشقا رەھبەرلىك قىلغىن» ــ دېدى.

ۋاسلى ئىچىدە ئۇكىسىنىڭ ئارقى ـ ئالدىنى ئويلۇماي قىلغان گېپىگە ئاچچىغلاندى، گەپنى چەتلەشتۈرۈپ، گوبىكدىن: «سەن مېنى بىرەر ياخشى كولخوز قۇرار دەپ پەرەز قىلامسەن؟» ـــ دەپ سورىدى. گوبىكا دودۇقلاپ: «مەن نېمە دېيەلەيمەن؟ مەن بۇ يەرگە يات» ـــ دېدى.

گوبکا که‌تکه‌ندین کیینلا مکارا ئاکسسفا: «کوردۇڭمۇ، یاخشی ئادەم ئەمەس، هازىرچە هیچنىمە دیمەیدۇ، ئەمما بىز ئۇنىڭ بىكارىدىن - بىكار بۇ یەردە مۇساپىر بولۇپ ژۇرمىگەنلىگىنى بىلمىز»ـــ دیدى. قىرى ئانسى پىچىرلاپ: «ئاستىراق، تالادا بىرسى قۇلاق سېلىۋاتىدىغاندۇ!» ـــ دیدى.

ئۇخلاشتىن ئاۋال مىكارا پرۇنكتېرنى ئېلىپ تالاغا چىقتى ۋە دېۋنزە پىنسىنكى ئۈزۈنى كوردى ـ دە، ئانىسىغا ۋە ئاكىسىغا قاراپ: «قاراڭلار، دېگەندەكلا بىرسى ئوغۇرلۇقچە ئاڭلاپتۇ، ۋاي ئىبلىس، بىزسىلەرنى تاپماي قويمايمىز» ـــ دېدى.

ئەرتىسى سەھەردە ۋاسىلىنىك. سىڭلىسى ۋانيا بىلەن ئىپرى مىخاش كەلدى. مىخاش ھاللىق ئوتتۇرا دىخان بولۇپ، پارتىزان ئۇرۇشىدا بىر پۇتىدىن ئايرىلغان ئىدى. ئۇنىڭ كولخوزغا كىرىش ھەۋىسى كۈچلۈك ئەمەس، ئۇھەقتە ئېغىزدىن ئاچمىغان.

كەنتكىلەرنىڭ تولىسى كەلدى، ئۇلار كەلگۈسى كولخوز
ھەققىدە پاراڭنا چۈشتى، ياچىلى كوپ سوزلەيتتى. ئۇ «ئىچكىلىغان
تىڭ» رومانىنى ئوقۇغان ئىدى، شۇڭا ئۇ ۋاسىلىدىن: «زاپولوچ
كەنتىمىزدىمۇ كولخوزغا كىرىشنى كەينىگە سوزغۇچى ياكى تاپا-
تەنە قىلىپ ژۇرگۈچىلەرمۇ بولارمۇ؟»—دەپ بولۇپلا، قەستەن مە-
خاشقا قاراپ قويدى.

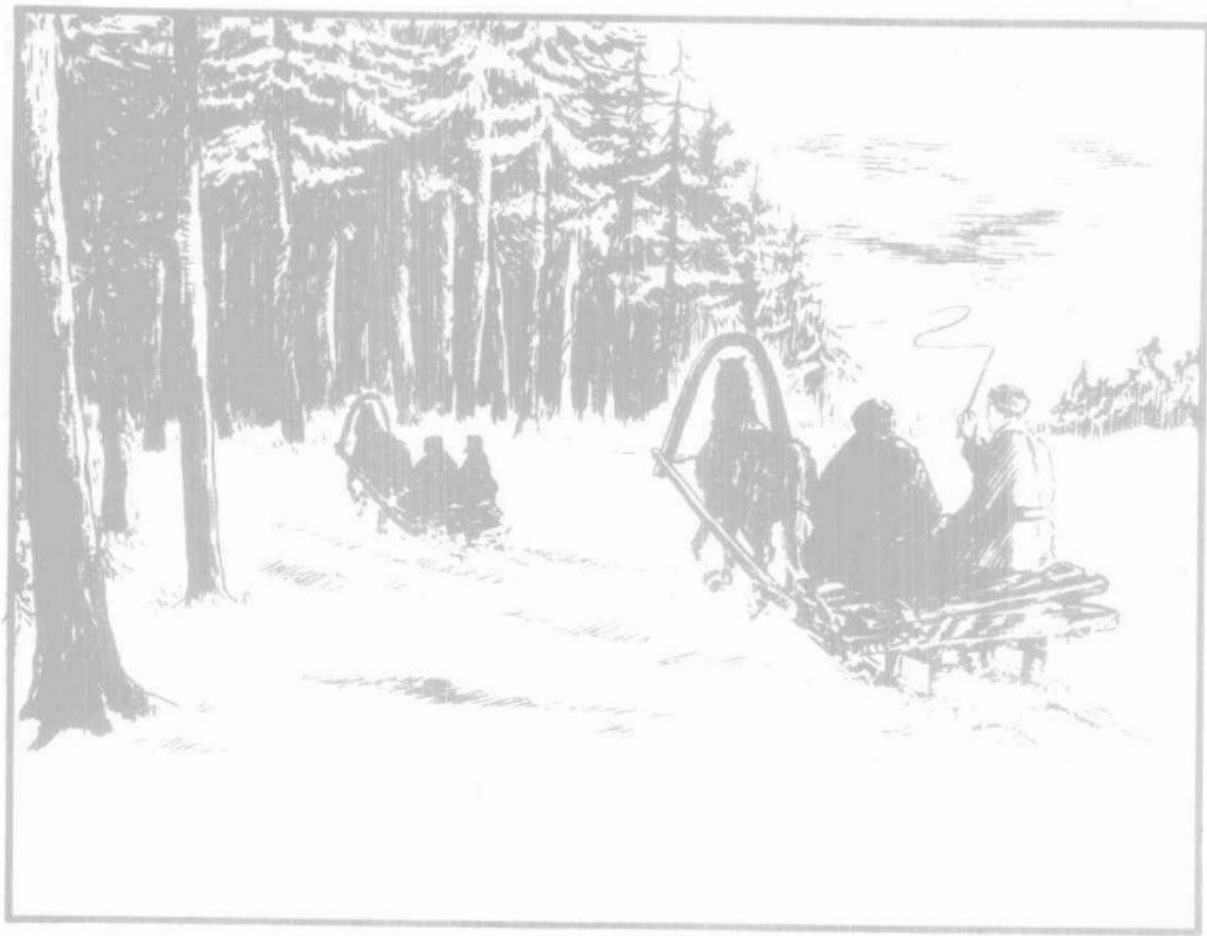
بۇ گەپ مىخاشقا ھاركەلدى. ئۇ غەزەپ بىلەن: «كېرەك يوق، ئاشلىغىم يەتكىدەك بار، كولخوزغا كىر مىسەممۇ ئاچ قالمايمەن، سەن تولا ۋالاقشما!» — دېدى.

مىخاشىنىڭ سوزى ۋاسىلىفا قاتتىق تەگدى. ۋاسىلى كىيوغلىنىڭ مۇنداق ئادەملىگىنى ئويلىمىغان ئىدى. شۇنداقتىمۇ ۋاسىلى ئۇنىڭ بىلەن تونجى قېتىم ئۇچراشقىنىغا قارىماي، ئاۋال قىلدەكلا: «ھېچقىسى يوق، دەسلەپتە بىرەر-يېرىم پۇتلاشقۇچىلار چىقىدۇ، ئەگەر ئۇ تۇزىولغا كىرمىسە، ئوزىگە-ئوزى زامىن بولۇ-دۇ»— دېدى.

مىخاشىنىڭ كۆڭلى بەك بېسىرەمجـان بولدى. ئۇ، ئوزى يالغۇز دېرىزە تۈۋىگە كېلىپ: مەن زادى خالىمايمەنمۇ؟ مەن پار- تىزان ئۇرۇشىغا قاتنىشىپ قانلار توككەن ئىدىم، ئاران بىر تەستە يېرىمنى ساقـلاپ قالدىم..... ھازىرقى تۇرمۇش مەن ئۈچۈن نېمە دېگەن قىممەتلىك، ئەمما مېنىڭ ..... كوزۇم قېيمايدۇ.....دەپ ئويلىدى.

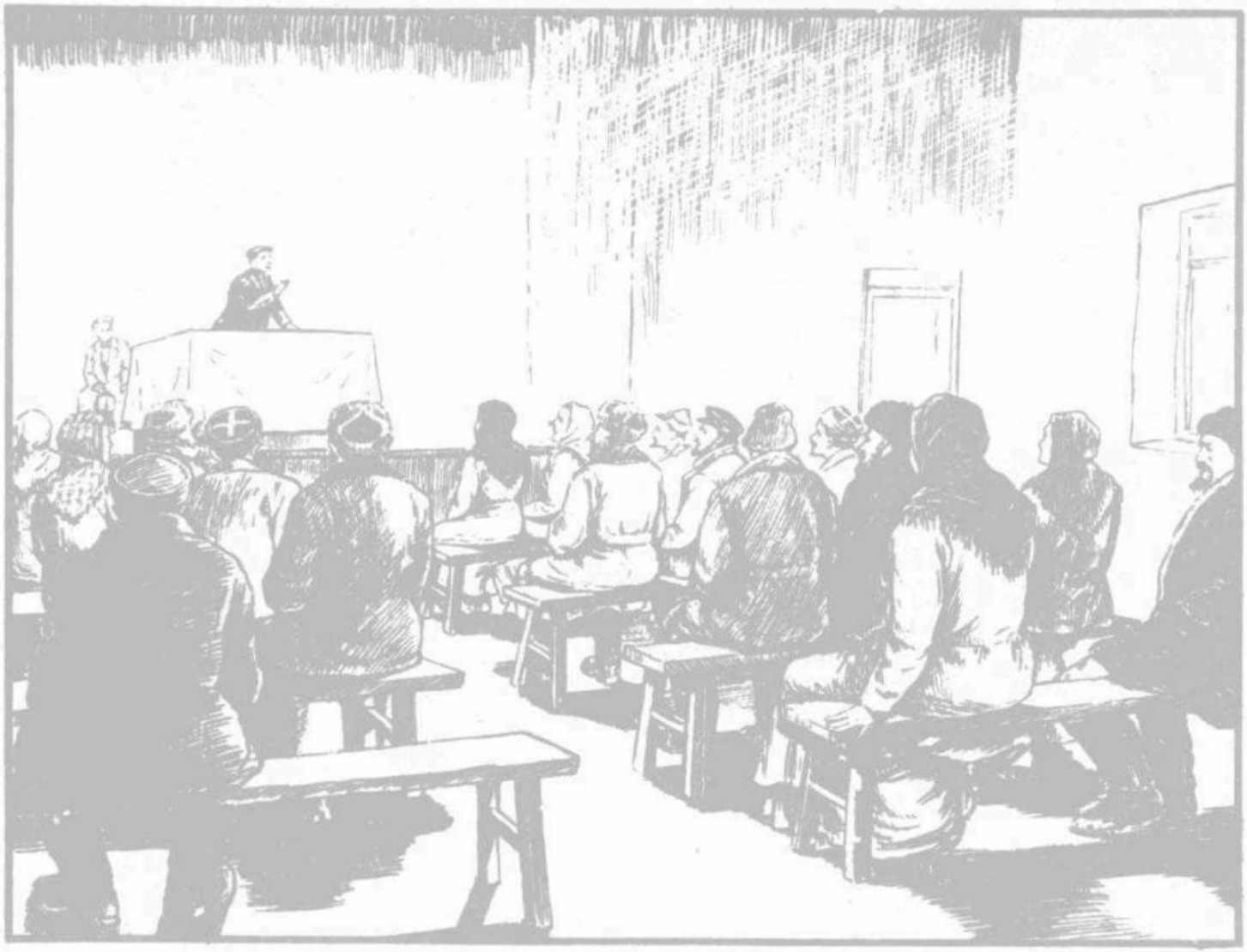
ۋاسىلى بىر كۈنلا دەم ئېلىپ، ئىشقا چىقتى. ئۇ ، گەمدە يانقان ئەزالارغا كەپە ياساپ بېرىش ئۈچۈن ياغاچ كېسىش ئەترىدىگە قاتناشتى ۋە چانىغا ئولتۇرۇپ ئورمانغا قاراپ خوشال ماڭدى. ئوتمۇشتە پولشا پومېششىكلىرىنىڭ قولىدىكى ئورماندىن ئەمدى بۇلار پايدىلىنىدىغان بولدى.

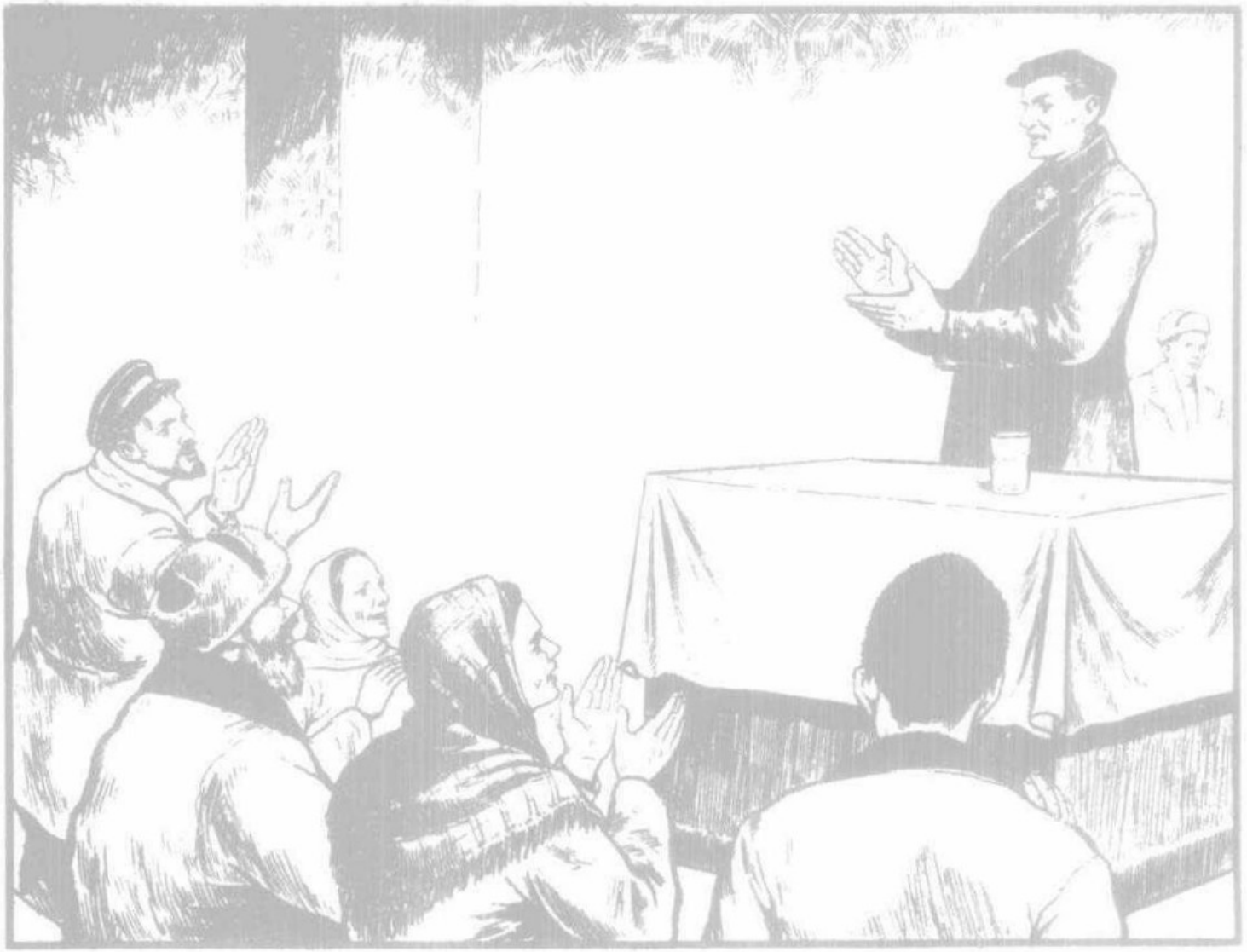
كەنتته ئۇچ ئەۋلادىغىچە ياللىنىپ ئىشلىگەن ئۇۋان ژۇگـ
رەپ كەلدى. ئۇ ھازىرغىچـە توخۇ كاتىگىدەك گەمـدە ياشاپ
كەلگەن، ئەمدى بولسا ئۇنىڭغا يېڭىدىن كەپە ياساپ بېرىلمەك بولدى.
ئۇ تەرگە چومگەن ھالدا: «گوبىكا سىزنى رەئىس، مىكارانى كلۇپ
مۇدىـرى بولـدى دەپ پىتنە تارىتىۋاتىدۇ، ئۇيەنە پات ـ يېقىندا
ئۇرۇش باشلىنىدۇ..... دەيدۇ»ـــدېدى.

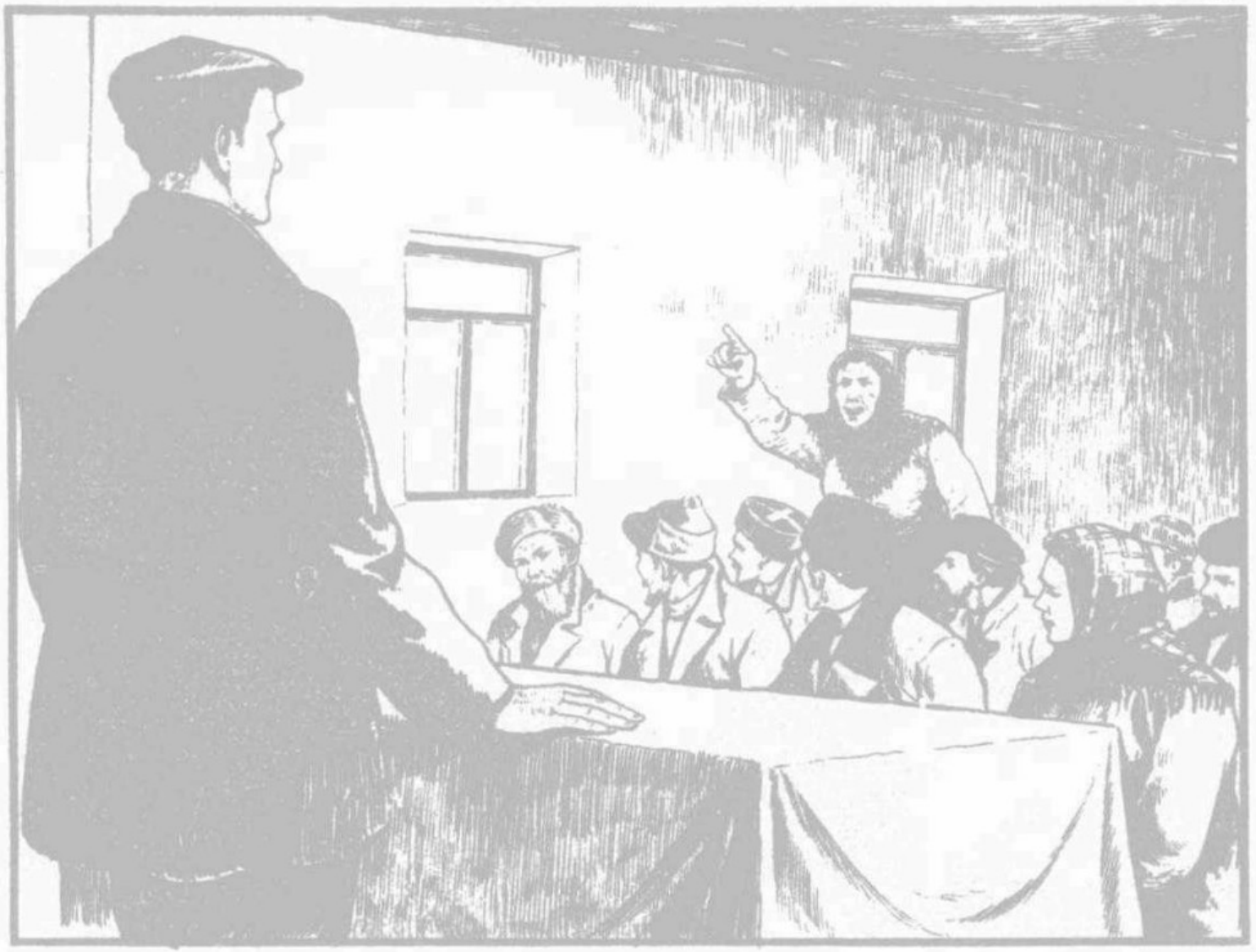
ئۇلار ۋاسىلدىن: نىمە ئۈچۈن رايون ئەشۇنداق مۇناپىق-
نىڭ يوشۇرۇنۇپ ژۇرگەنلىگىنى بىلىمەيدۇ؟ــــدەپ سورىدى.
ۋاسىلى بېگى ـ ياچە كەلگەن بولۇپ ئەھۋالىنى تولۇق بىلمىسىمۇ،
لېكىن ئۇ: «رايوندىن ئۇنىڭ جاجىسىنى بەرمەي قويمايدۇ، بىز
تېخىمۇ ھوشيار بولايلى، ئۇنىڭ ھەركىتىگە دىققەت قىلايلى»ــــدېدى.

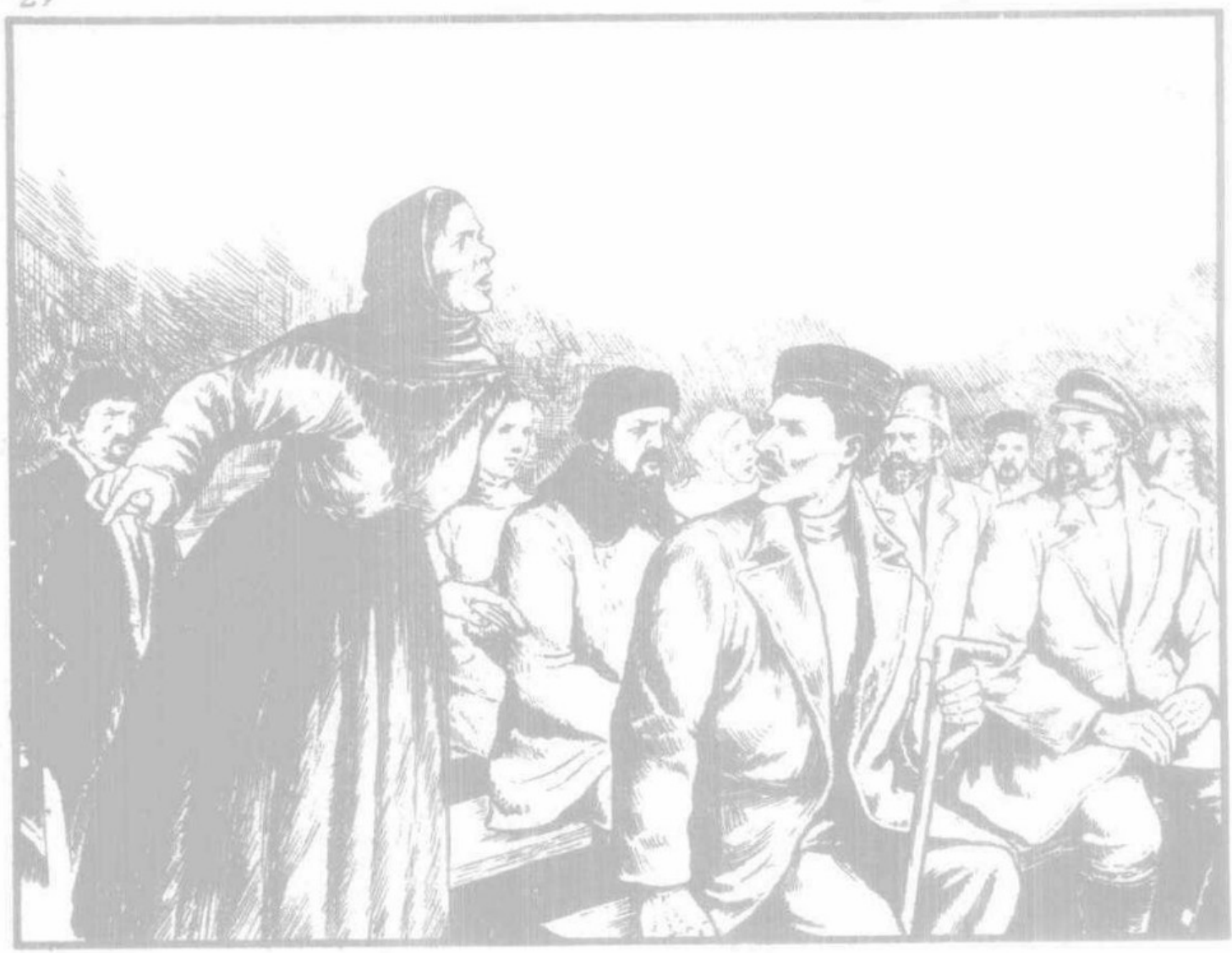
رایکومنىڭ رەھبەرلىگىدە ،12 ـ ئايغىچە كەنت بويىچە ئونبەش ئويلۇك دىخان كولخوزغا كىرىش ئىلتماسىنى بەردى. بىرىنچى ئايدا زاپولوچ كەنتىدىكىلەر كلۇپتا دىخانلارنىڭ چوڭ ژىغىنىنى ئاچتى.

پومپششىك، باي دىخانلار بىر يۇلۇڭدا، ئورتا دىخانلار بولسا ئارىلىشىپ ئولتۇراتتى. رايون ۋەكىلى كاستۇس دوكلاد بەردى. ئۇ: «سىلەرنىڭ كەنتىڭلەر رايونىمىز بويىچە بىرىنچى بولۇپ توغرى يولغا ماڭغان كەنت، مەن رايونغا ۋاكالىتەن سىلەرنى تەبرىكلەيمەن»— دېدى.

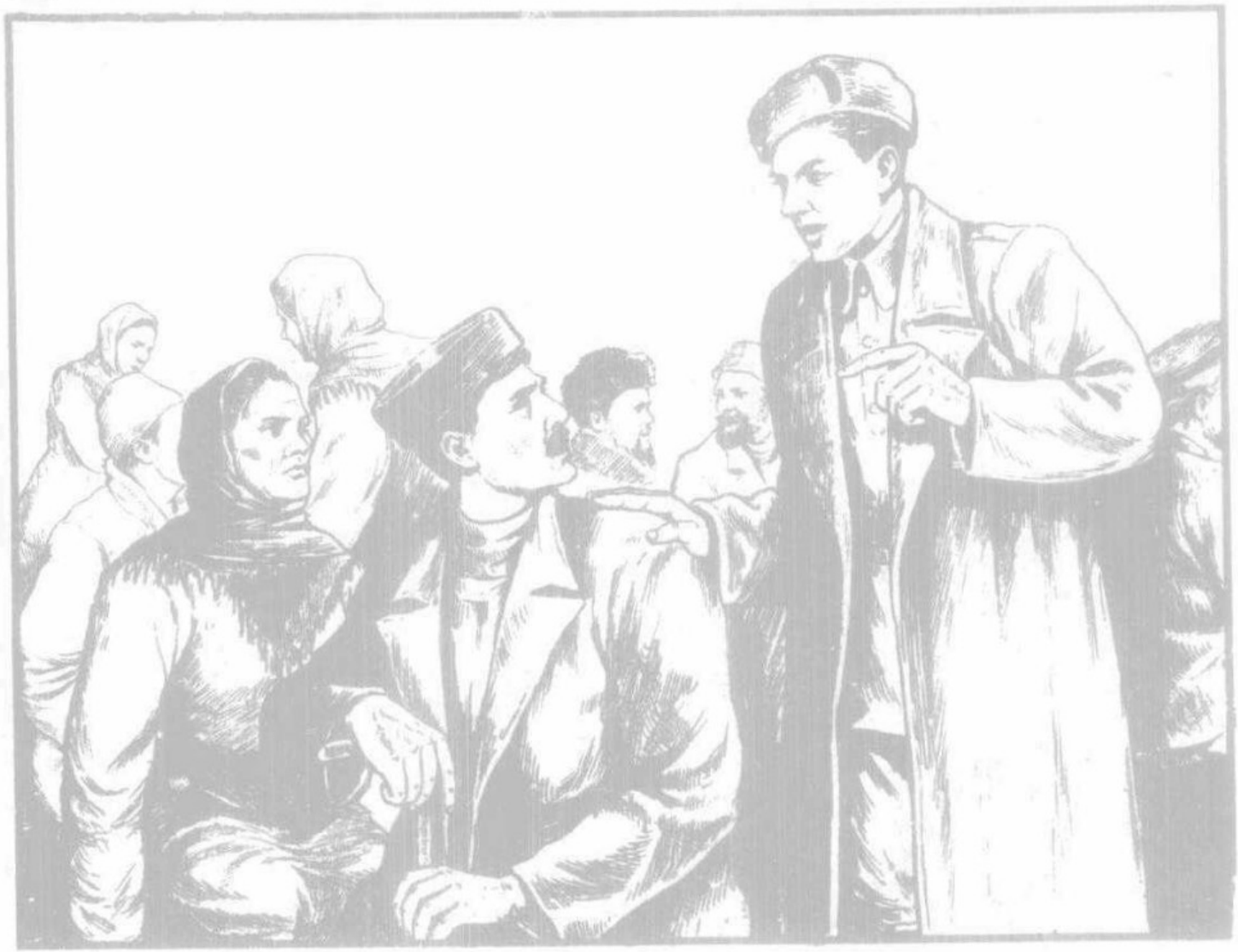
گوبكانىڭ ئوينىشى، قالاق ئۇنسۇر ترادىنا مەجلىستە دوده‌نلىك قىلدى، ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ: «سەن تولا يەپ تىقىلىپ سەمرىپ كېتىپسەن، ئېگىزدە تۇرۇپ توۋەننى كورمەيسەن، سەن تېخى قىزارماستىن بىزنى تەبرىكلەۋاتامسەن!» ــ دەپ ۋالاقشىدى.

كاستۇس: «مەن ئورۇنسىز چېچىلمايمەن، شۇڭا ئورۇقلىمايمەن، سەنمۇ ئازراق ۋاقىرىساڭ سەمرىپ قالسەن» — دەپ جاۋاپ بەردى. ترادىنا يەنە كايىشاي دەپ تۇرۇشقا، مىخائىل ئۇنىڭغا ئالىيىپ قاراپ: «ئاغزىڭنى ژۇمۇپ خەقنى سوز بەرسەڭچۇ؟» — دېدى.

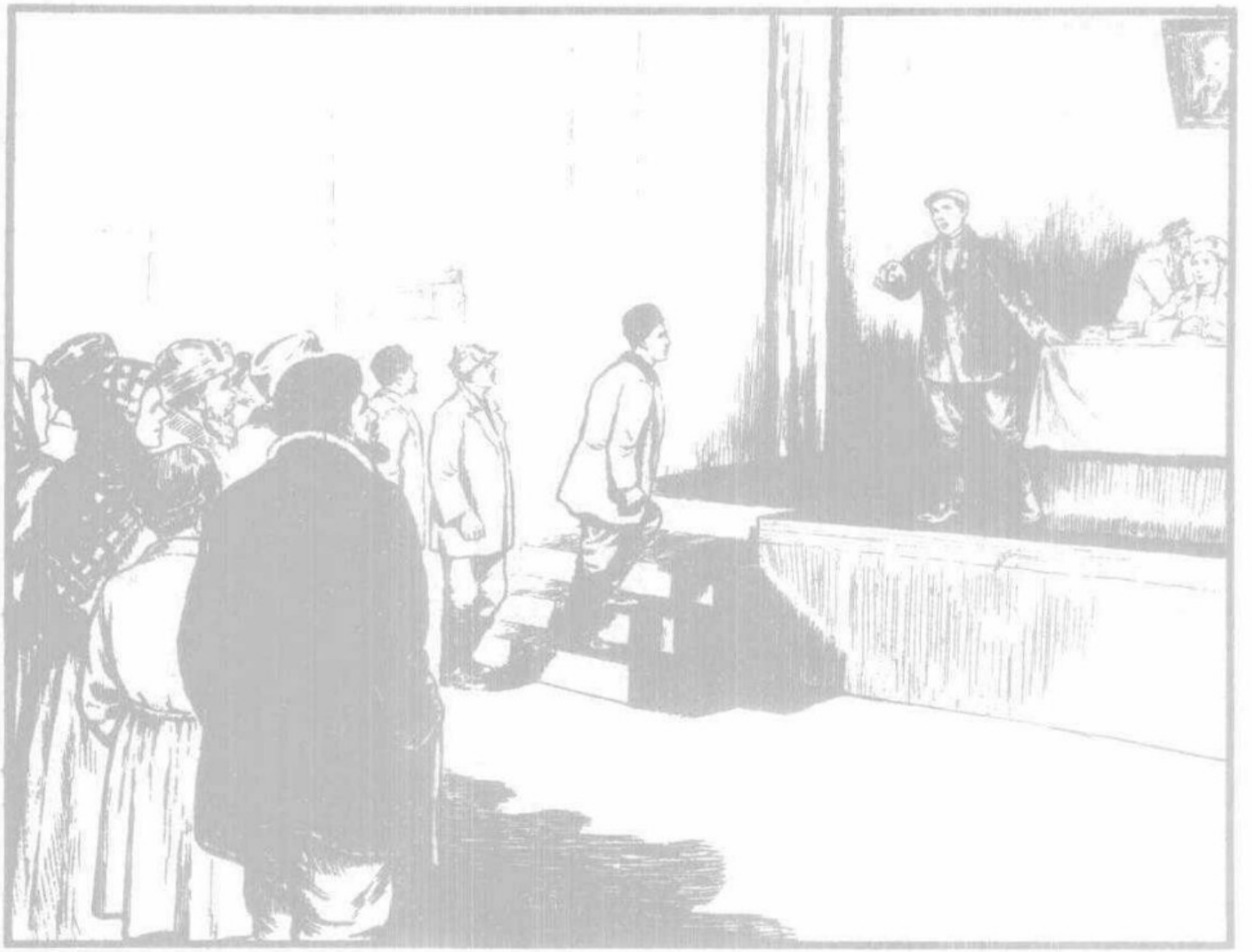
كاستۇس يەنە: «دىخانلار ئۇچۇن بىردىن - بىر توغرى يول - كولخوزغا كىرىش. ئۇ بىزنى هاللىق ۋە مەدەنىيەتلىك قىلىدۇ. ئۇتمۇشتە بىز پولشا پومپىششىكلىرىنىڭ قولىدا ئىزىلگەن ئىدۇق. مانا ئەمدى ئازات بولدۇق، لېكىن بىز ۋەتەندىن 20 ژىل كېيىن قالىدۇق، سوۋېت هاكىمىيىتىگە ئىشەنگىنىمىز ئۈزىمىزگە ئىشەنگەنگە ئوخشاش .....» — دېدى.

دوكلادتىن كېيىن كوپچىلىك قىزغىن پاراڭغا چۈشتى، پەقەت مىخاشلا جىم ئولتۇراتتى. ۋاسىلى ئۇنى كورۇپ: «مىخاش، بۈگۈن ئىلتىماس يازساڭچۇ؟ نىمە ئۈچۈن بىز بىلەن بىللە بولغۇڭ كەلمەيدۇ؟» — دەپ سورىدى.

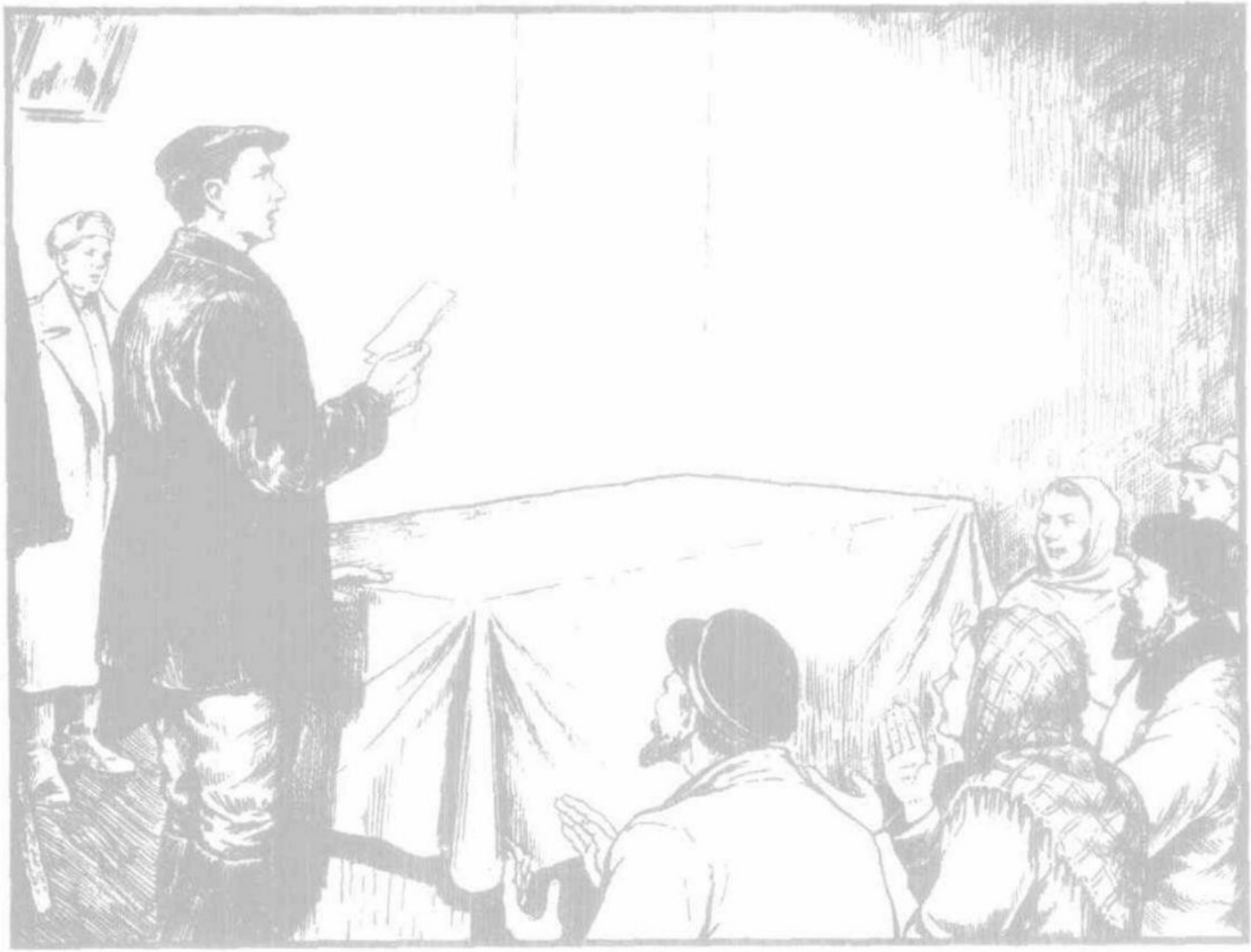
مىخاش ۋاسىلىغا شۇبھە بىلەن قارىدى، ئۇچىدە: ئەمدى مېنىمۇ شۇلارغا قوشماقچى؟ دەپ ئويلاپ، ئاچچىقىدا: «تاغا، سەن ئوزەڭ بىلگەننى قىل، مېنىڭ بىلەن كارىڭ بولمىسۇن، مېنىڭ ئويۇم ئوستەكۈنەڭ ئۈقىتىدا .....» ـــ دېدى. بىرسى: «ئوستەكۈگە كورۈك سېلىپ بېرەيلى، ياكى كېمە سېلىپ بېرەيلى، بولمىسا ئوتەلمەيدۇ!» ـــ دېيىشتى، ھەممە كۈلۈشۈپ كەتتى.

كوپچىلىك تىزىمغا ئالدۇرۇشقا تىزىلدى. پويىشىك بويلۇك بىلەن پولشا ئېسىلزادىسى سىبىكمۇ ئارقىدا تۇردى، ھەممە سەھنىگە قاراپ تۇراتتى، رايون ۋەكىلى كاستۇس: «چوڭ تاغا، تىزىمغا ئالـ دۇرساڭلار بولۇدۇ، ئەمما كولخوزغا ئېلىش ـ ئالماسلىقنى كوپچـ لىك بەلگىلەيدۇ» ـــ دېدى.

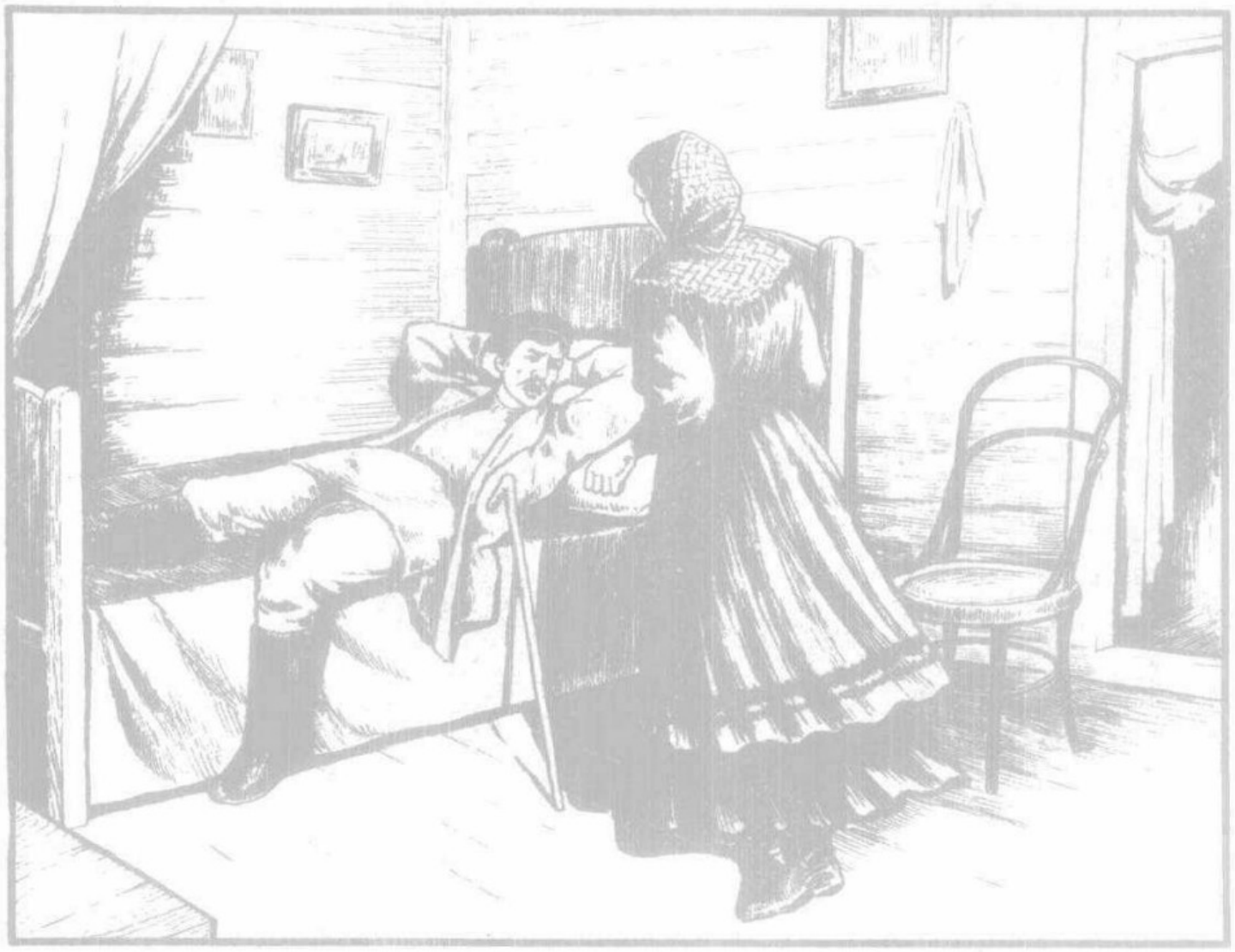
كوپچىلىك پومپىششىك بوبلۇك ىبلەن ئېسىلزادە سىبىكنى كولخوزغا قوبۇل كورمىدى. ھەممە ئاچچىقنى بىلەن: «ئۇلارنى تىـ زىمغا ئالماكلار، بۇ يەردىن چىقىپ كەتسۇن!»ـــدەپ ۋاقىراشتى.

ئەڭ ئاخىردا كوپچىلىك كولخوزغا «لېنىن يولى» دەپ نام بېرىشنى بىر ئېغىزدىن ماقۇللىدى ۋە ۋاسىلىنى كولخوز رەئىسلىگىگە، ياچىلى، مىكارا باشلىق بەش كىشىنى كولخوزنىڭ باشقۇرۇش ھەيئەتلىگىگە سايلىدى.

مەجلستىن كېيىن كلۇبتا كاتتا تانسا بولدى. ژىگىت ۋە قىزلارنىڭ ھەممىسى كەلدى، ھەتتا قېرىلارمۇ ياخشى كېيىنىپ كىردى. پەقەت پۈمپىششىك ئەبلەخلەرلا قاتناشمىدى. مىخاشمۇ كوزدىن يوقالدى.

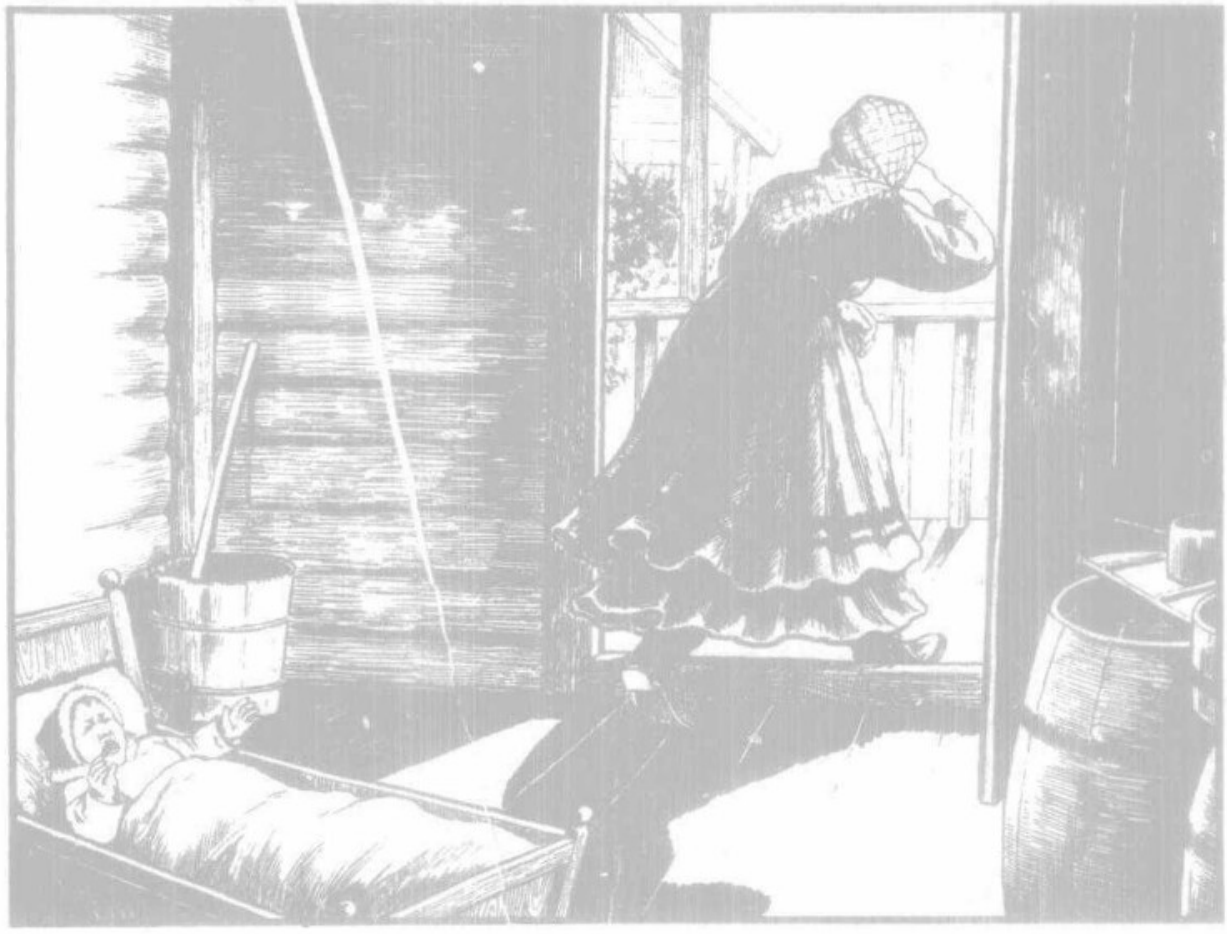
ئەسلىدە مەخاشنىڭ كۆكۈل خاپىلىغى جىق بولغاشقا ئويـ
گە قايتىپ كەلگەن ئىكەن. ئۇكىلىپلا ئوزىنى كارۋاتقا تاشلاپ
جىم ياتتى ، خوتۇنى ھال سورىسا، ئۇ ئاچچىغلاپ خوتۇنىنىڭمۇ
مەجلىستە زاكىلىق قىلغانلىغىنى تاپا قىلدى .

خوتۇنى: ھەممە گەپ ئۇزەكدە، نىمشكە يېزىلمايسەن؟

دېدى. بوگەپ سىخاشنىڭ يارىسىغا تۇز سەپكەندەك بولدى. نەچچە

كۈنلۈك خاپىلىغىنى خوتۇندىن ئالماقچى بولۇپ ئۇنى ئۇردى.

مىخاش خوتۇننىڭ ھېچقاچان ئۇرۇپ باقمىغان ئىدى. ئىككىسى پارتىزان ئۇرۇشى ۋاختىدىلا مۇھەببەت باغلىشىپ تۇرمۇش قۇرغان ۋە تاھازىرغىچە بىر-بىرىگە ناھايىتى ئامراق ئىدى. بۇ يولقى تاياق قانداقمۇ ئۇنىڭ كۆڭلىگە تەگمىسۇن؟ ئۇ بالىسىغا مۇ قارىماي ژىغىلىغان پېتى چىقىپ كەتتى.

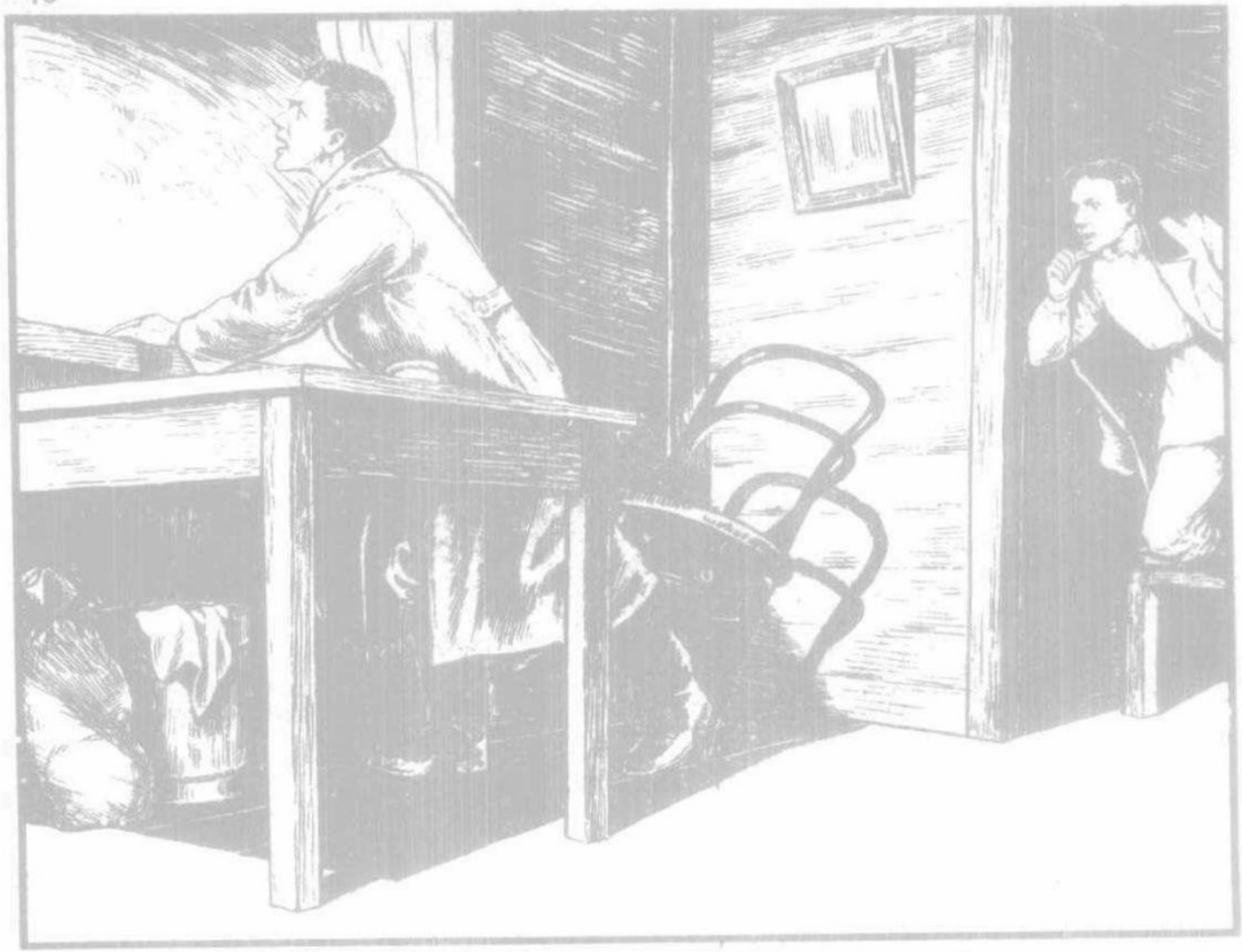
ئۇ ئانىسىنىڭكىگە باردى. ۋاسىلى بىلەن مىكارا ئەدىلا تانىسىدىن كەلگەن ئىكەن، سىڭلىسى بىر ياقتىن ژىنفلاپ تۇرۇپ بىر ياقتىن بولغان ۋەقەنى سۆزلەپ بەردى.

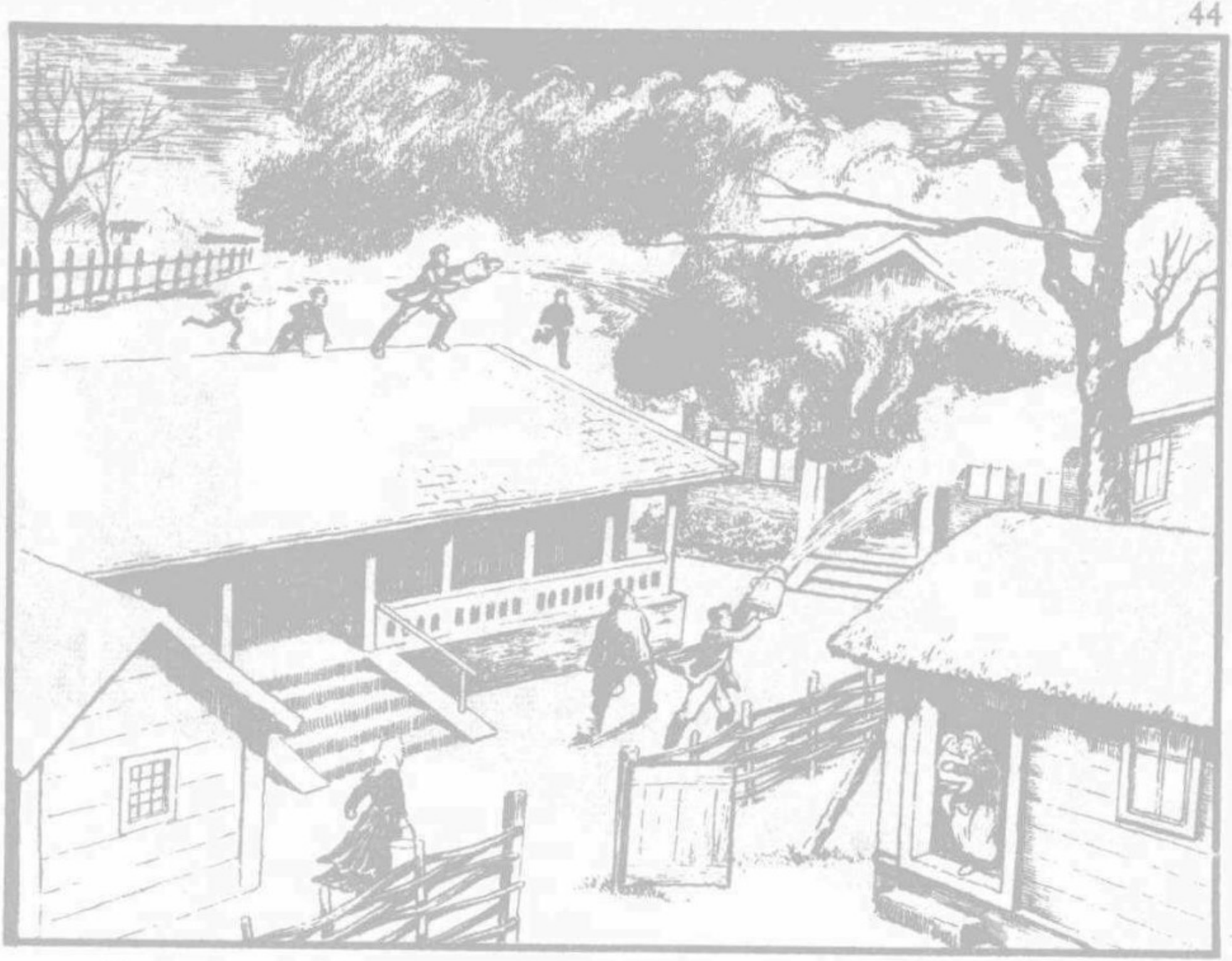
مكارانىڭ تازا ئاچچىقى كەلدى. ۋاسىلى مىخاشنىڭ بۇگۈنكى ئەلپازىنى بىلەتتى، شۇڭا سىگلىسىفا بىر ئاز تەسەللى بەردى، ئاندىن كېيىن ئۇنى ئۆزۈۋتۈپ قويدى، ئايرىلار ۋاختىدا: «كېرەك يوق، ھەممە ئىش ئوڭشۇلۇپ كېتىدۇ، ئۇ ھەر قانچە قىلغان بىلەن ئوز ئادىمىمىز، شۇنىڭدەك ئۇ ئانچىمۇ بىخۇت ئادەم ئەمەس» ـــ دېدى.

ۋاسلى قايتىپ كەلدى. مىكارا ئۇخلاپ قاپتۇ، ۋاسلى سىڭلىسى ھەققىدە كوگلى خاپا بولۇپ ئىچىدە: ئەمدى قانداق قىلساق بۇلار؟ مىخاش ئۇزۇنغىچە بىخۇت بويىچە قالارمۇ؟ـدەپ غەم قىلدى.

تۈيۈقسىزلا تالادا يانغان ئوت كورۇنۈپ ، دېرىزە قىزىرىپ كەتتى. ۋاسىلى ئورنىدىن چاچراپ تۇرۇپ: «مىكارا! مىكارا، ئوت كەتتى!» — دەپ ۋاقىرىدى.

ئەسلىدە كلۇپقا ئوت كەتكەن ئىكەن، ئوت كېتىش بۇ كونا كەنتتىكىلەر ئۈچۈن ئەڭ ۋەھشەتلىك ۋەقە ئىدى، شۇڭا ھەممە خەق ژۇگرەپ چىقىشتى. ئەرلەر ئەتراپتىكى ئوگۇزلەرگە چىقىپ ئوت ئوچۇرمەك بولدى، ئەمما ئوت خېلى ئۇلۇق يانغاشقا تۇڭدىكى سۇ بىلەن ئوچۇرۇشكە بولمايتتى.

ئوت كېچىسىشكە باشلىدى، شۇچاغدا بىرسى: «بونىمەن كەنتىنىڭ ئوت ئوچۇرۇش ئەترىتى كەلدى!» — دەپ ۋاقىرىدى. دېگەندەكلا قاراڭغۇدا ئوت ئوچۇرۇش ماشىنىسى قوڭغۇرىغىنى جاراڭلىتىپ كەلدى. بۇ ماشىنا خوشنا كەنتتىكى بونىمەن كولخوزدىن يارەمگە كەلگەن ئىدى.

ماشىنا توختاش بىلەنلا ئوت ئوچۇرگۇچىلەر ھەركەتكە كەلدى، نوردىن سۇ ئوقتەك ئېتىلىپ چىقىپ، يالقۇن ئۈستىگە چېچىلدى ۋە ئاخىرى ئوت ئوچۇرۇلدى.

كۈن ئاستىلاپ يۇرۇشقا باشلىدى، ۋاسىلى پەقەت شۇ چاغدىلا خوشنا كولخوزنىڭ رەئىسى مالېۋنچىنىڭمۇ كەلگەنلىگىنى كوردى. مالېۋىچ ئىس چىقىۋاتقان ئويگە قاراپ: «ژىگىتلەر ۋەقە ئايدىڭ، ئوتنى بۇزۇق كىشىلەر قويغان، ئەمما ئويدىكى كىتابلار-نىڭ ھەممىسى كېرەكتىن چىقىپتۇ» — دېدى.

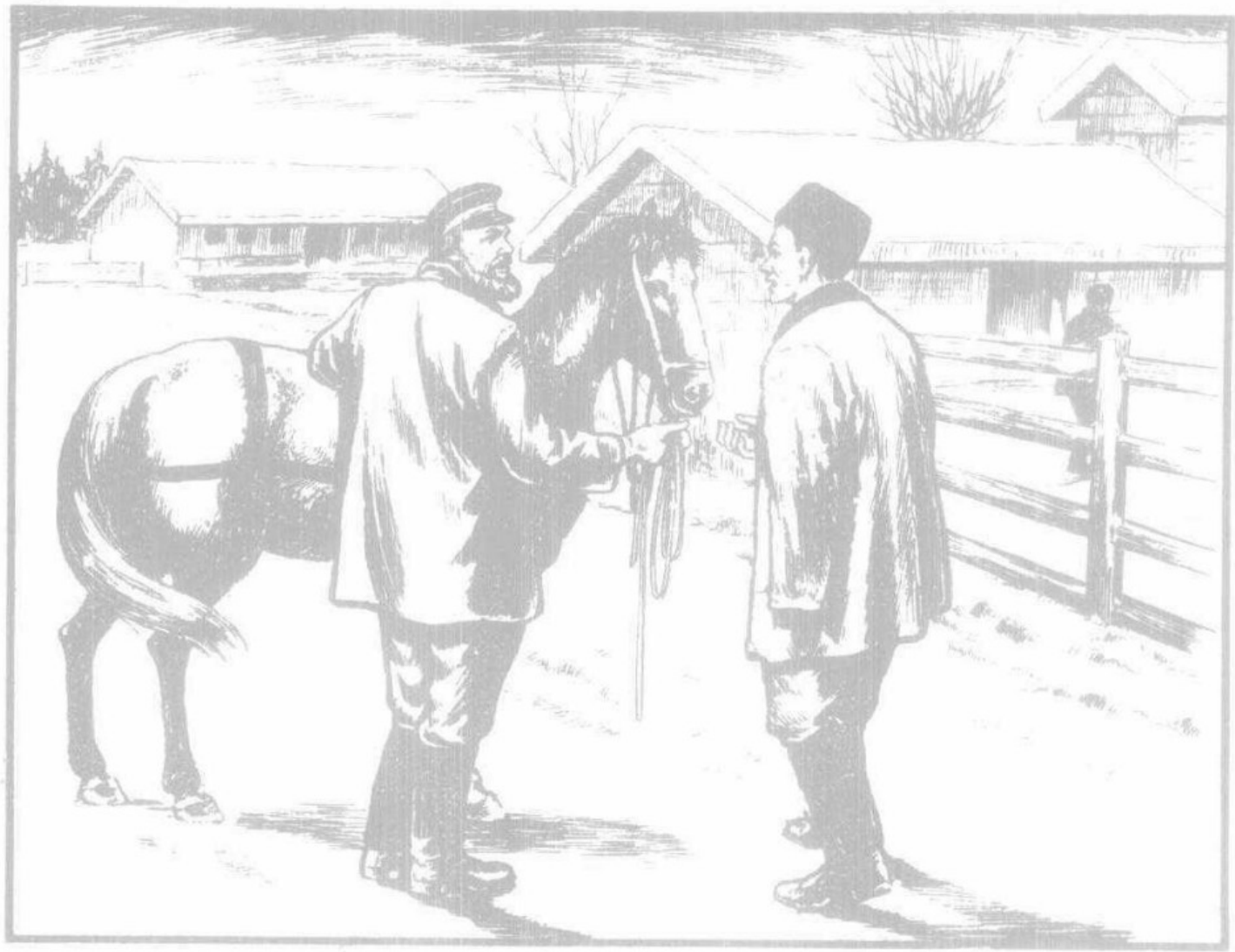
مالپۇنچ يەنە: «ژىگىتلەر، ئاراكلاردا قورقۇپ قالغانلارمۇ باردۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن رەئىسكە بېرىپ، ئىلتىماسىڭلارنى قايتۇرۇپ ئالساڭلار-چۇ؟»ـــ دېدى. ژىگىتلەر بۇنىڭغا كۈلكە بىلەن جاۋاپ بەردى. مىكارا: «قورققان كىشى تېخى ئىلتىماسمۇ يا! سىغاندۇ!»ـــ دېدى.

ئىككى كولخوز رەئىسى دەرھال ئەرتىيازلىق تېرىلغۇ ئۇستىدە پاراڭغا چۈشتى. مالپۇنچ ۋاسىلىغا: ئوزلىرىنىڭ ئەلا سۈپەتلىك ئۇرۇقلىرىنى «لېنىن يولى» كولخوزىغا كۆزدە قايتۇرۇپ بېرىش شەرتى بىلەن قەرزگە بېرىشنى ۋەدە قىلدى.

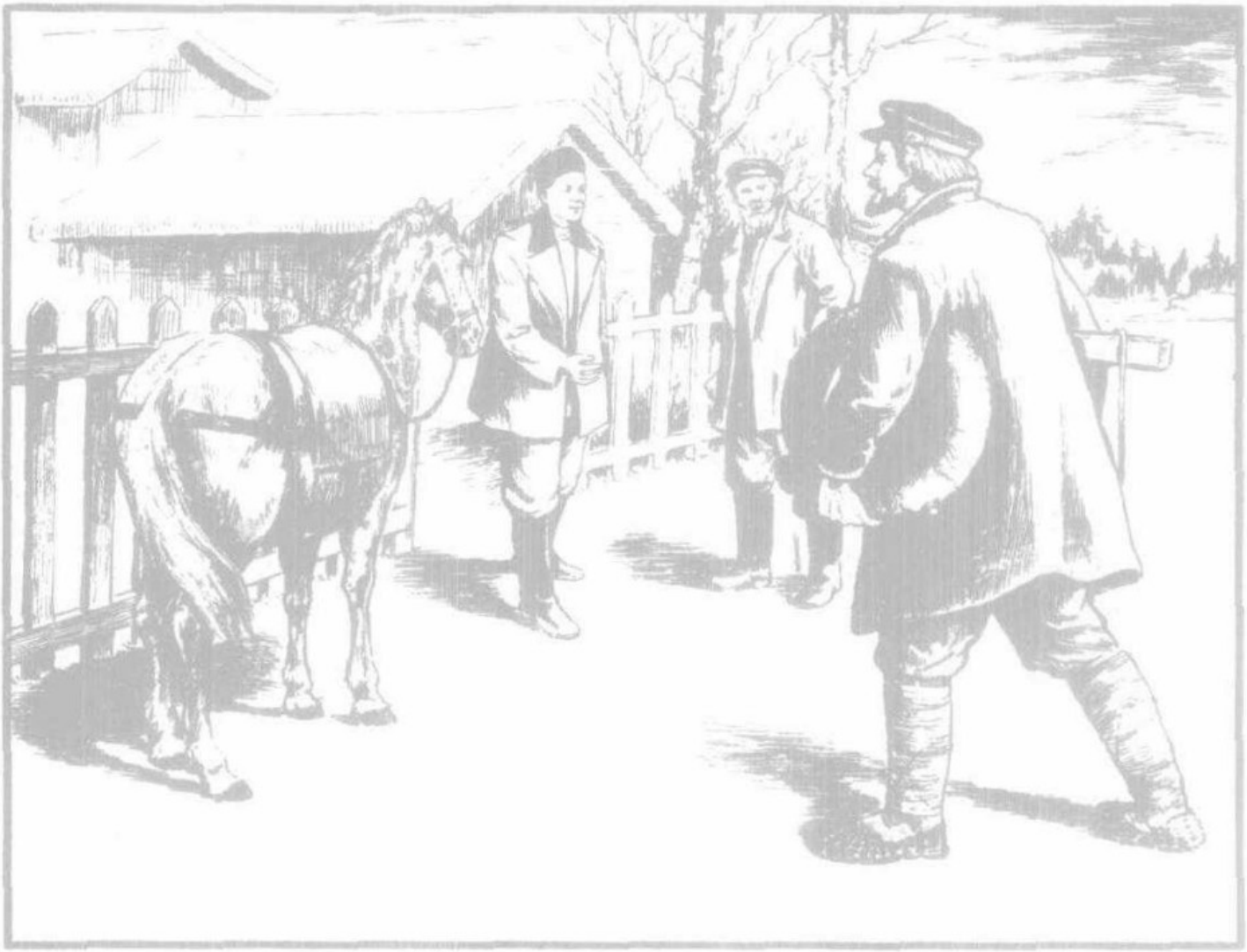
بىر كۈن ئوتكەندىن كېيىن، يېڭى كولخوز دېخانچىلىق سايمانلىرىنى توپلىماقچى بولدى، ئەزالار هارۋا، بوقۇسا ـ بويانتۇ ـ رۇق، سورەم ۋە شامالدۇرغۇچلىرىنى سايمان ئامبىرىغا ئېلىپ كېلىشتى.

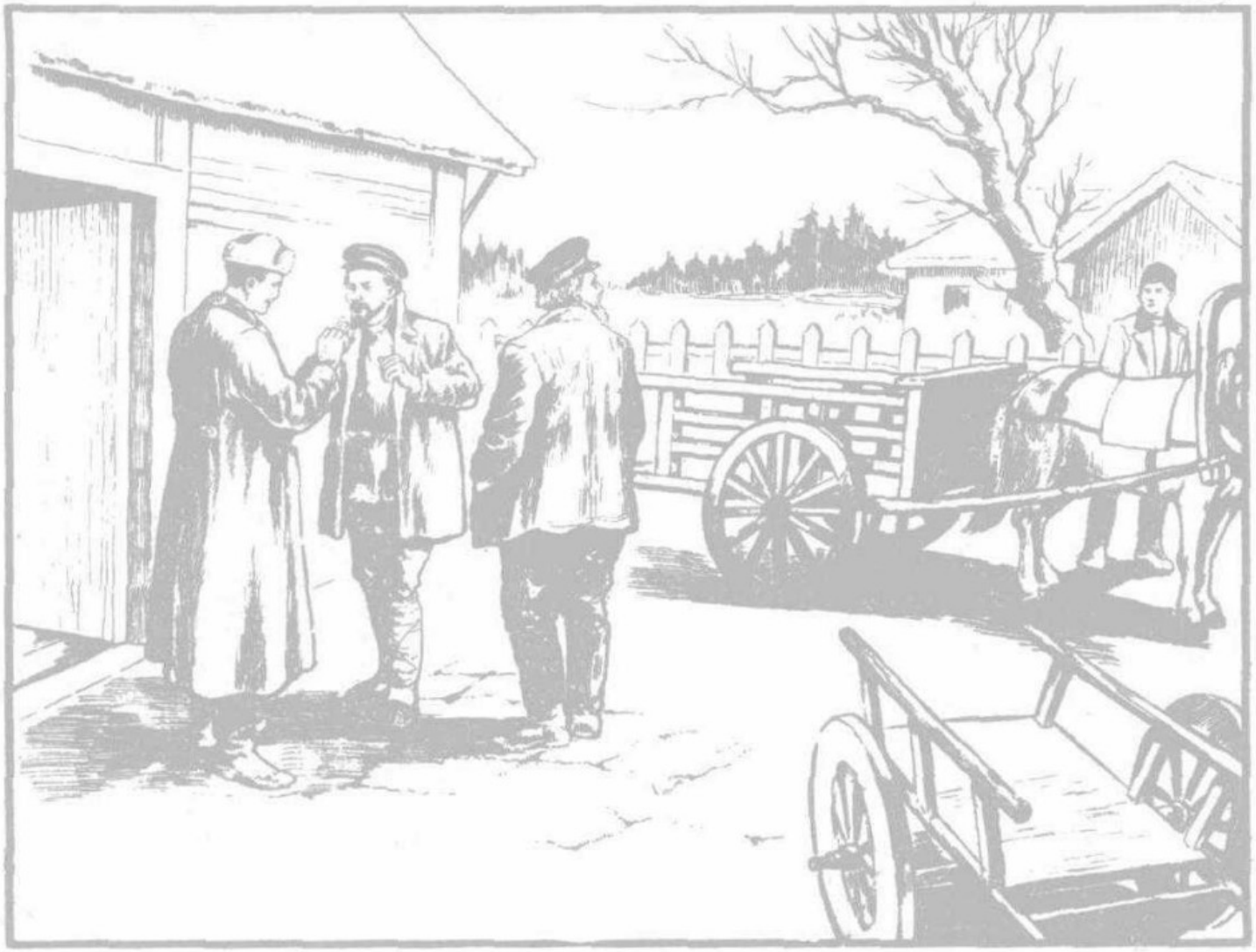
كىشىلەرنىڭ شەخسىي نەرسىسىدىن ۋاز كېچىشى قېيىن
گەپ. ياچىلى بوۋاي بىرىنچى بولۇپ ئامراق كورگەن ئېتىنى
تازا پاكىزە ـ ژۇپ ـ تاراپ كولخوزغا ئېلىپ كەلدى ۋە مىكاراغا
تاپشۇردى.

ئەمما ئۇ سەل مېڭىپىلا يەنە ئارقىغا بۇرۇلۇپ، ئېتىغا بىر قارىۋېلىپ، مىكاراغا: «نىمە دېگەن قاۋۇل ئات، ئاران بىر تەستە قولغا چۈشۈرگەن ئىدىم، كوزۇم پەقەت قېيمايۋاتىدۇ..... ئەمدى، ژېگىت، بۇ گەپنى باشقا ھېچكىمگە دېمىگىن» — دېدى.

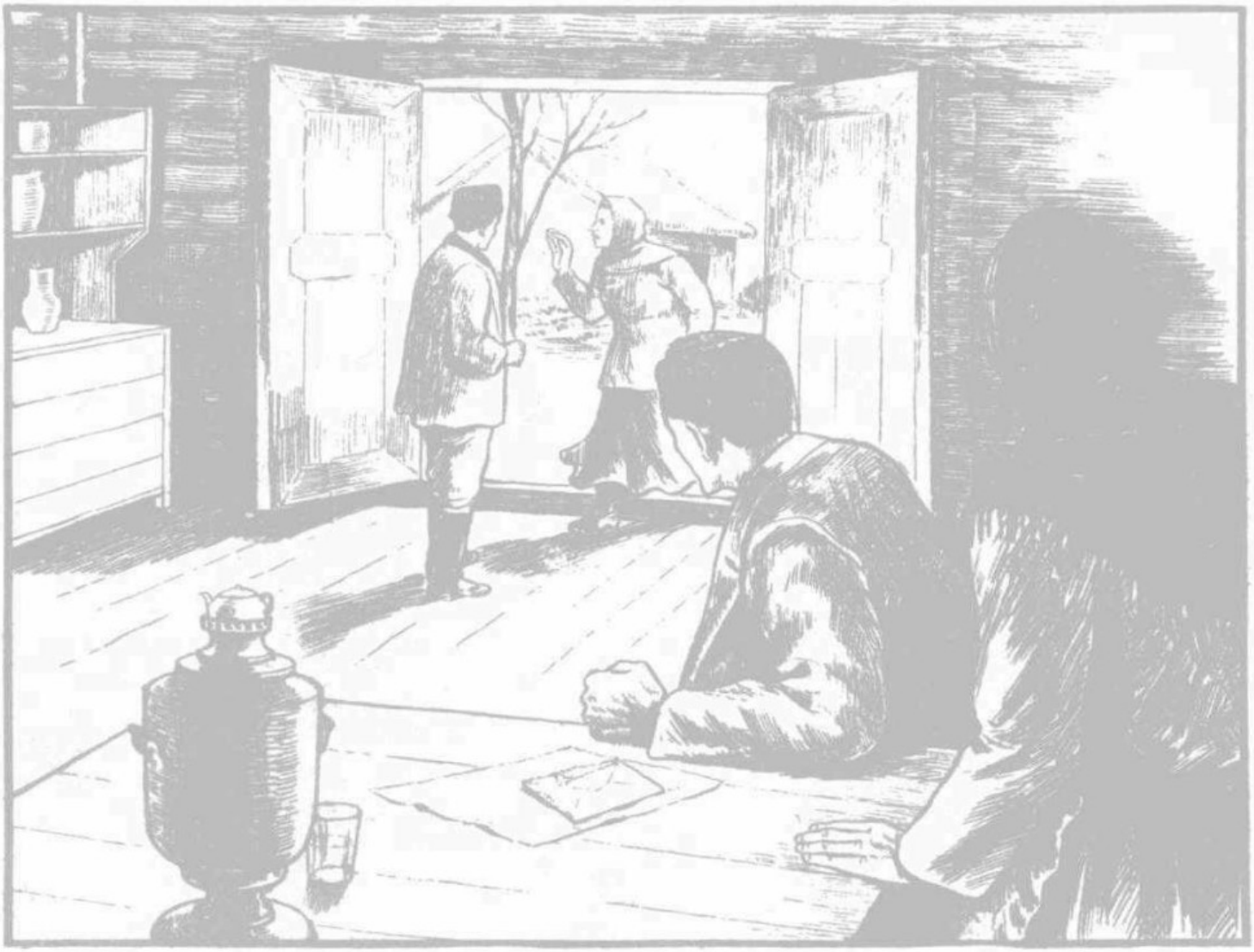
ئۇنىمۇ يېرىم ئومۇر ئىشلەپ تاپقان يېگى جۇمبا، دوغا، بوجا قاتارلىق نەرسىلىرىنى كوتۇرۇپ كەلدى. پەقەت ھارۋا بىلەن بىر ياخشى ئاتلا كاملىق قىلاتتى، ئۇنى ئېلىشقا قۇربى يەتمىگەن ئىدى.

هايال بولماي، ئۇۋاننىڭ نەرسىلىرى بىلەن قوشۇلغان بىر ئاتلىق ھارۋا چىقىپ كەلدى. ئۇ، ئادەمنى زوقلاندۇراتتى، ئەمما نېمە ئۈچۈندۇ ئۇۋاننىڭ قولى تىترەپ كەتتى، ئۇ ئەزەلدىن تاماكا چەكمەيتتى، ھازىر بولسا ۋاسلىنىڭ ئالدىغا بېرىپ: «ئۇكام، تاماكاڭنى بىر شوراشقا بەرسەڭچۇ!» — دېدى.

ئۇ، ھەدەپ چېكىۋەدى، كالىپۇكلىرى بىھۇش بولۇپ قالدى، كوزى ياشاڭغىراپ كەتتى، ئاخىرى ياش ئاقتى. ۋاسىلى ئۇنىڭ كوڭلىدىكىنى بىلەتتى، دەرۋەقە، ئۇ يېرىم ئومرىدە بىر ئاتقا ئگە بولالمىغان ئىدى، ئەمدى بولسا كولخوزدا كوردى.

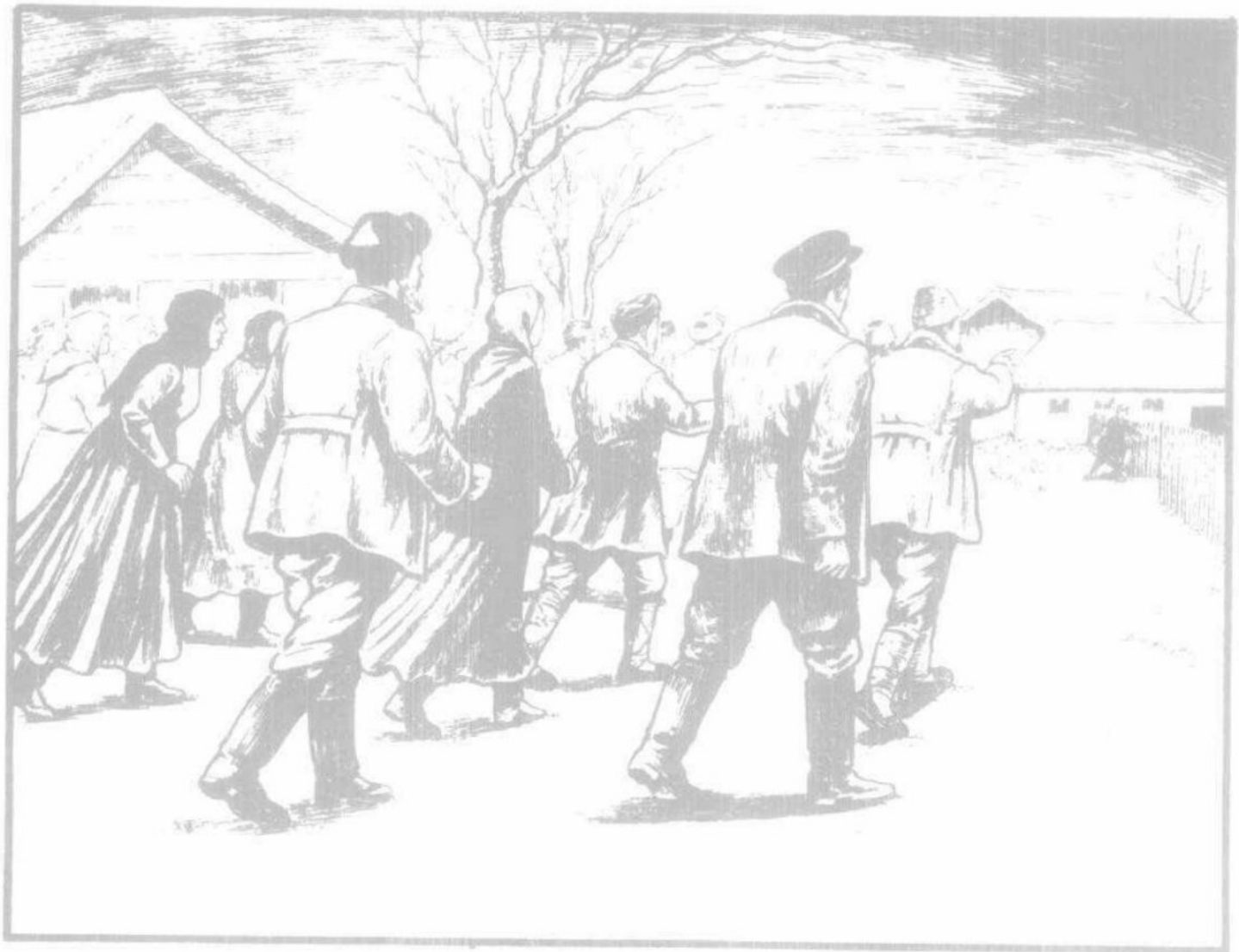
یەنە شۇ كۈنى پۈتۈن كەنتكە: تراددنانىڭ ئويدىكى پەيغەمبەرنىڭ ھەيكىلدىن نۇرچىقىپ ئەرۋاھلار ژىغىلىپتۇمىش، دېگەن پىتنە تارىدى. ۋاسىلىمۇ تۇيۇقسىزدىن بىر پارچە خەت تاپشۇرۇۋالدى. خەتتە: «ۋاسىلى ئىشلىۋال، ئوبدان ئىشلىۋال، رىسقىڭ تۇگەشكە ئاز قالدى» — دېيىلگەن.

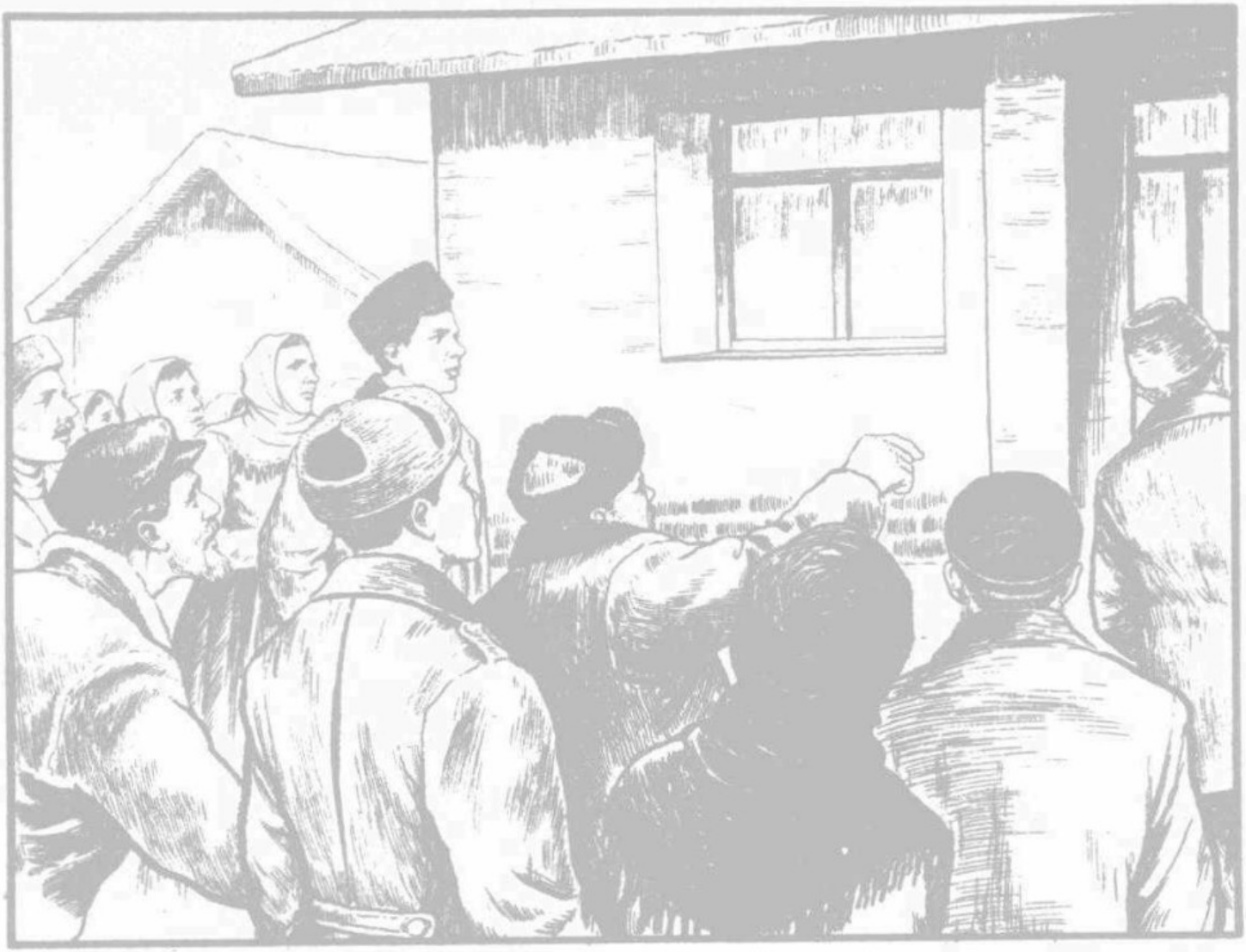
شۇنداقتىمۇ، كىشىلەر كولخوز قۇرۇش ئىرادىسىدىن قايتىمىدى. باشقۇرۇش ھەيئىتى مەجلىس ئېچىپ: دەرھال ئامبار، ئاتخانا، كالا ئېغىلى ياساشنى، ئۇزۇن ئوتمەي پۇتۇن كەنتنى ئولكە يەرگەكوچۇرۇشنى قارار قىلدى.

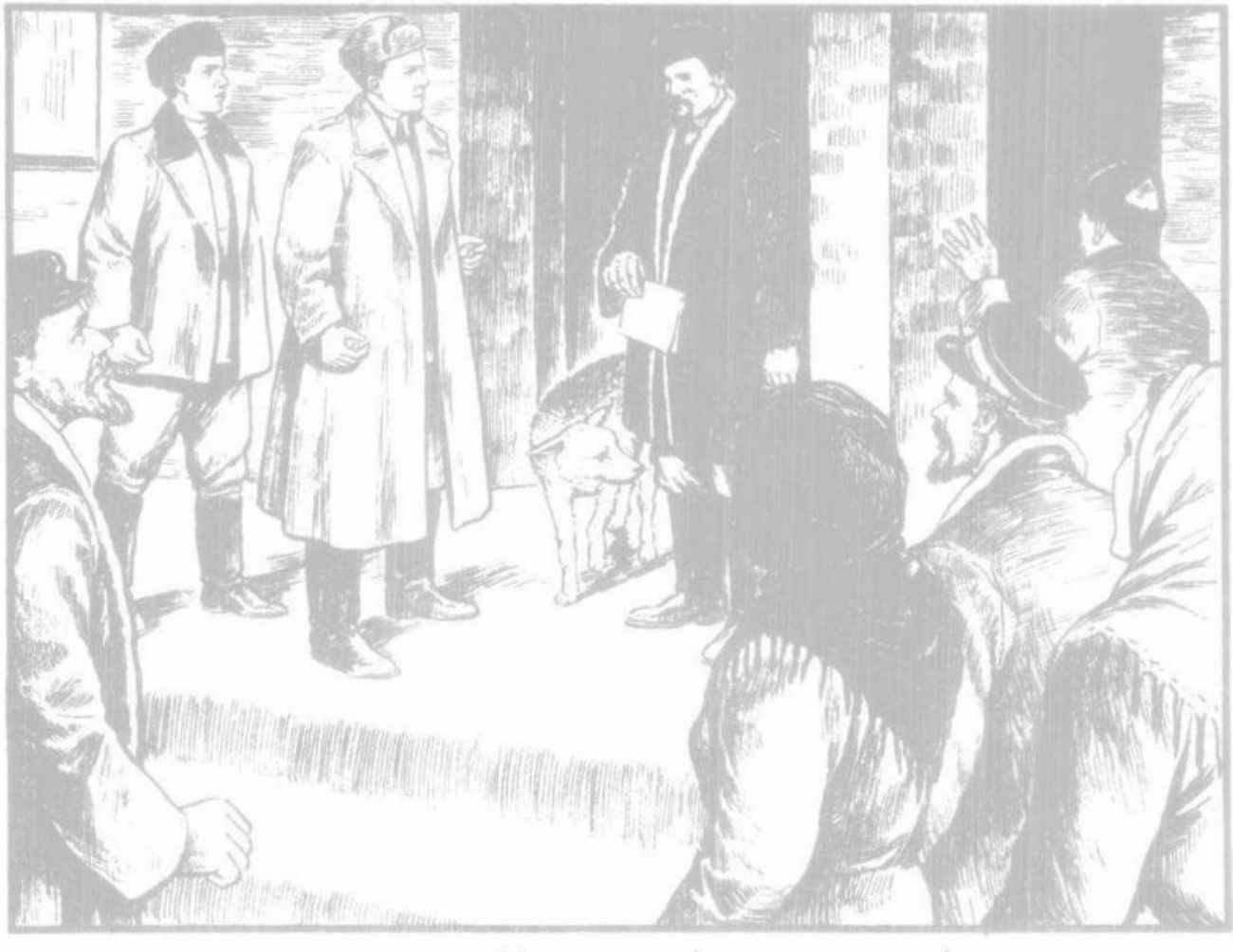
مەجلىستە ۋاسىلى : ئەرتە پومپىشىنىڭ بوبلۇكنىڭ ئويىنى مۇسادىرە قىلدىپ، كولـخوزغا ئەڭ چوڭ ئامبار ياسايمىز، دەپ ئېلان قىلدى.

ئەرتىسى كەنتىكىلەرنىڭ ھەممىسى پومپىشنىك بويلۇكىنىڭ ئويىگە قاراپ يېپىلىپ ماڭدى. يولدا كوپچىلىك ئېسىلزادە سەبىكىنىڭ ئوغۇرلۇقچە بويلۇكىنىڭ ئويىگە كېتىۋاتقانلىغىنى كوردى. كلۇپقا ئوت قويغان، قورقۇتۇپ خەت يازغان بۇزۇقلار ئەشۇلار ئىدى.

زاپولۇچلۇقلارنىڭ ھەممىسى دېگىدەك ئوتمۇشتە بوبلۇكقا ژىللىقچى بولغان، ۋاسىلىمۇ يەتتى يېشىدىن تارتىپلا ئۇنىڭغا ياللىنىپ ئىشلىگەن ئىدى. ھازىر كوپچىلىك بۇ قېرى تۇلكىنىڭ ئەپتىنى بىر كورمەكچى بولدى.

بوبلۇك چقتى، ئارقىسىدا بىرلالما ئىشتىمۇ بارئىدى. ئۇ چاندۇرمىغان بولۇپ: «يولداش رەئىس، نىمە بويرۇغىڭىز بار؟»— دەپ سورىدى. ۋاسىلى ئۇنىڭغا مۇسادىرە قىلىنىش بويرۇغىنى كورسەتتى، قېرى تۇلكە: «ياخشى گەپ، سىلەر ھوكۇمەتلەر، قېنى مەرھەمەت!»— دېدى.

بوبلۇكنىڭ قېرى كەمپىرى بىلەن ئىككى قىزى ژۇگەپ چىقتى. كەمپىر خۇداغا نالە قىلىپ:«ۋاي ئوغۇللۇرۇم، ئاكىلىغانسىلەر، كورگەنسىلەر؟» دەپ ۋاقىرىدى. مىكارا ئارقىدىنلا: «ۋاي ھەدە، ئوغۇللىرى خېلى ژىراقتا، ئاكىلىيالمايدۇ، ۋاقىراشلىرى بىكار» دېدى.

ئالدى بىلەن ئامبارنى بۇزۇپ،ئىشى ۋە ياغاچلارنى باشقا تەرەپكە يوتكەپ باشقىدىن ئامبار ياساشماقچى بولدى. مىكرا ئەمەدى ئامبار تەرەپكە مېڭىشنى كەمپىر ئىككى قولى بىلەن ئىشكنى توسۇۋېلىپ زەردى بىلەن«: ماڭ نېرى، چولاق شەيتان، يەنە بىز قۇلۇڭدىنمۇ ئايرىلغىڭ بارمۇ، كەت ژىراق!»— دەپ تىللىدى.

مىكارا ئاچچىغىدا تاتىرىپ كەتتى، ئۇچىشىنى غىچىرلىتىپ:
«يولنى بوشات، مەن ساڭا ياخشىلىقچە گەپ قىلىۋاتىمەن، ھەددىڭدىن
ئاشما»ـــدېدى.

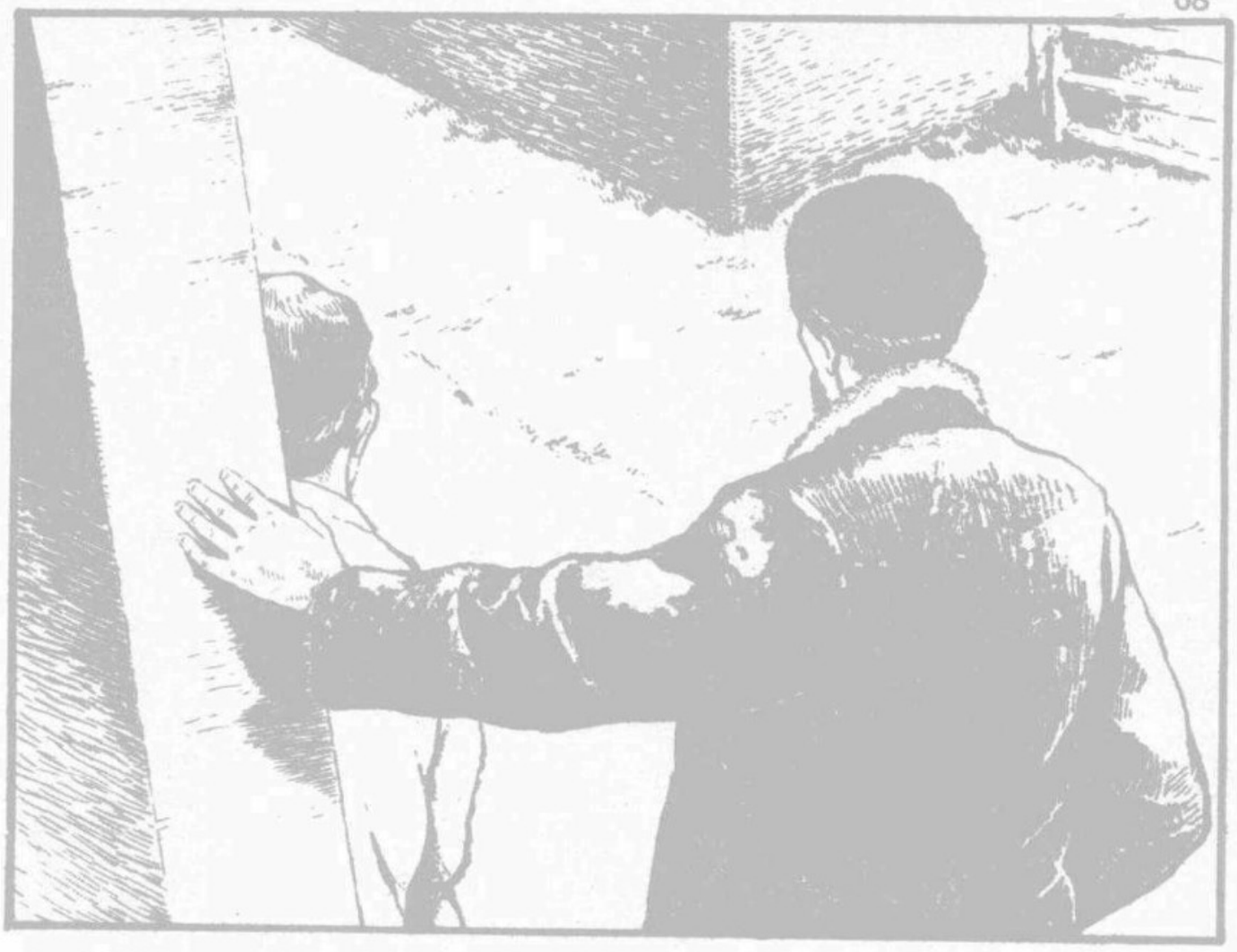
ۋاسلى ئۈكسىنىڭ سوقۇشۇپ قېلىشىدىن غەم يەپ، دەرھال ئۇنىڭ قولىنى تۇتۇۋالدى، ۋە: «مىكارا، ئالدىرىما، چاتاق چىقارمايلى، ئۇلارنى ماڭا قويۇپ بەر» — دېدى.

قېرى ئەزا گوفۇلۇچ كەمپىرنىڭ ئالدىغا كېلىپ: «ھەي، سەن تولا ساراڭلىق قىلما، مۇنداق قىلىپمۇ ھەممە نەرسەڭنى ساقلاپ قالالمايسەن، تېزراق ئاچقۇچنى بەرگىن!» — دېدى. قېرى كەمپىرنىڭ قولى بوشۇشۇپ، ئاچقۇچ يەرگە چۈشۈپ كەتتى.

ئىشىك ئېچىلىشى بىلەن ھەممە تۇيۇقسىز كىردى ـ دە، ئامبارنى بۇزۇشقا كىرىشتى. بۇ ئامبارنى كونىلار پومپىششىككە ياـساپ بەرگەن ئىدى، ۋاسىلىنىڭ دادىسىمۇ شۇلارنىڭ بىرى ئىدى، ئامبار زاپولوچ كەنتى بويىچە ئەڭ چوڭ ئامبار ئىدى، ھازىر ئۇ كوپنىڭ قولىغا ئوتتى.

بوبلۇك بىلەن سىبىك ئۇن چىقماي قاراپ تۇردى، ئۇلار ئەمدى ھېچىيىپ يالغان كۇلمەس بولدى. ئۇلار بەلكى بىرەر دۇشمەنلىك پلانىنى قۇرۇۋاتىدىغاندۇ. قېرى كەمپىر ئوغلىنى ئاگلاشقا چاقىرغان ئىدىغۇ، ھېلىقى ئەكسىلئىنقىلاپچى ھازىرمۇ ئورماندىدۇ.

ئەمدى مىخاشقا كېلەيلى، ئۇ كولخوز قۇرۇلغان مەجلىستىن بېرى كۆڭلى بىسسىرەمجان بولۇپ ژۇردى، خوتۇنىنى ئۇرغاندىن بۇيان ئۇ ھېچيەرگە چىقمىدى، ھەتتا قەينى ئانىسىدىنمۇ ژىرا قىلاشـتى، پەقەت ئوزى يالغۇز ئويدە ئىچى پۇشۇپ ئولتۇردى.

شۇ چاغدا گوبىكا ئاستا كىرىپ كەلدى. ئۇ بىر ئىشنى كوزلەپ كەلگەن ئىدى، ئۇ كىردىشى بىلەنلا مىخاشنىڭ ئوي تۇتۇش بىكىسىنى ماختاپ كەتتى: «بارىكاللا، سېنىڭ ئويۇڭ نىمە دېگەن كاتتا، ھەممە نەرسە جاي-جايىدا، سەن راستىنلا نەمۇنچى»—دەپ كېلىپ، مىخاشنىڭ بايلىغىنىمۇ تەرىپلەپ بەردى.

مىخاش ئۇنىڭ قانداق ئادەملىگىنى بىلمەيمۇ، نەزەردە تۇتـ
مىدى، لېكىن گوبكا مىخاشنىڭ مۇجەززەنىڭ بوشلىغىدىن پايدـ
لىنىپ، ئۇنىڭغا ياقىدىغان سوزلەرنى قىلدى، ئاخىرى مىخاش ئۇـ
نىڭ سوزىنىڭ يۇمشاقلىغىنى ھېس قىلىپ، پاراڭغا چۈشۈپ كەتتى.

كېيىنرەك مىخاش گوبكىنىڭ كېلىپ ياغاچچىلىق قىلىپ بېرىشىگە ماقۇل بولدى ۋە بىر ساندۇق بويرۇتتى. گوبكا دەرھال ئوزىنىڭ سايمان سېلىنغان تاغىرىنى كوتۇرۇپ كەلدى.

ئەرتىسى مىخاشنىڭ خوتۇنى يەنە ئانىسىنىڭكىگە ژىغلاپ كېلىپ: «بىزگە ئۇنىڭ لازىمى يوقتى، بىزگە ئۇنداق چوڭ سانـ دۇقنىڭمۇ كېرىكى يوقتى، ئەمما مىخاش شۇنىڭغىلا ئىشىنىپ ژۇـ رۇيدۇ»ـــدېدى. ئانىسى ئۇنىڭغا پەقەت: مىخاش بىلەن مەسلىھەتـ لىشىپ ئىش كورۇشنى جىكىلىدى.

كېچىسى خوتۇنى مىخاشقا پىچىرلاپ: «سەن ئۇنى بىلمەيسەن ئەمەس، ئۇنىڭ بىزگە قىلچە پايدىسى يوق، ئامرىغىم، ئۇنىڭ بىلەن باردى ـ كەلدى قىلما، ئۇ بۇ يەردىن كەتسۇن» ـــ دېدى.

مىخاشىنىڭ خوتۇنى ناھايىتى ئاستا سوزلىگەن بولسىمۇ، لېكىن يان ئويدە يانقان گوبكا ئاڭلىۋالدى. بۇ شەيتان ئۇنىڭ بۇگۈن ئانسىنىڭكىگە بېرىپ كەلگەنلىگىنى بىلەتتى، شۇڭا ئۇ يالغاندىن خورەك تارتقان بولۇپ، بولغان گەپنى بىرنىمۇ چالا قويماي ئاڭلىۋالدى.

ئەرتىسى سەھەردە گوبكا ياغاچ رەندىلەۋېتىپ مىخاشقا:
خوتۇن خەق نىملا دېگەن بىلەن يەنەشۇ خوتۇن خەق، بۇرادەر، سېنىڭ خوتۇنۇڭ پەقەت ئانىسى بىلەن ئاكىسىنىڭلا گېپىگە كىرىدىكەن، سېنى بولسا كوزگە ئىلمايدىكەن.....» ــ دېدى.

مىخاش ئېسىنى پۈتۈنلەي يوقۇتۇپ قويدى، شۇكۇنى كەچتە ئۇ خوتۇنىغا ئانسىنىڭكىگە بارماسلىقنى جىكىلىدى. خوتۇنى ئۇنىماي: «سەن ياكى گوبكىنىڭ سوزىنى ئاڭلا، ياكى مېنىڭ كىنى، ئىككىسىزنىڭ بىرسىنى تاللا، ئۇنىڭ قانچىلىك ئېزىتقۇ ئىكەنلىگىنى تېخىچە بىلمەمسەن؟» — دېدى.

مىخاش كېچىچە خاپا بولدى. ۋانيا ئۇنىڭ بىلەن قانچە تاكاللاشسىمۇ كارى بولمىدى. ئەرتىسى گوبكا مىخلاپ بولغان ساندۇقنى كورسۇتۇشكە ئېلىپ كىردى، مىخاش قولىنى مىدىرلەتمىلا قويدى، ئەمما تولىمۇ خوش بولۇپ كەتمىدى.

كەچقۇرۇنلۇقتا مىخاش گوبكىنى ھاراقتا تەكلىپ قىلـ
دى. ئۇ شەيتان مىخاشنى خېلى يۇمشاتتىم دەپ ئويلاپ، ئاشكارە
دىن ـ ئاشكارە: ئۇرۇش بېقىنلىشىپ قالدى، پەقەت تەرتىپ ئور-
ناتقۇچىلارلا كېلىدىغان بولسا، ئاكتىۋدېگەنلەرنىڭ ھەممىسنى دو-
مىيلى باسىدۇ، دېدى.

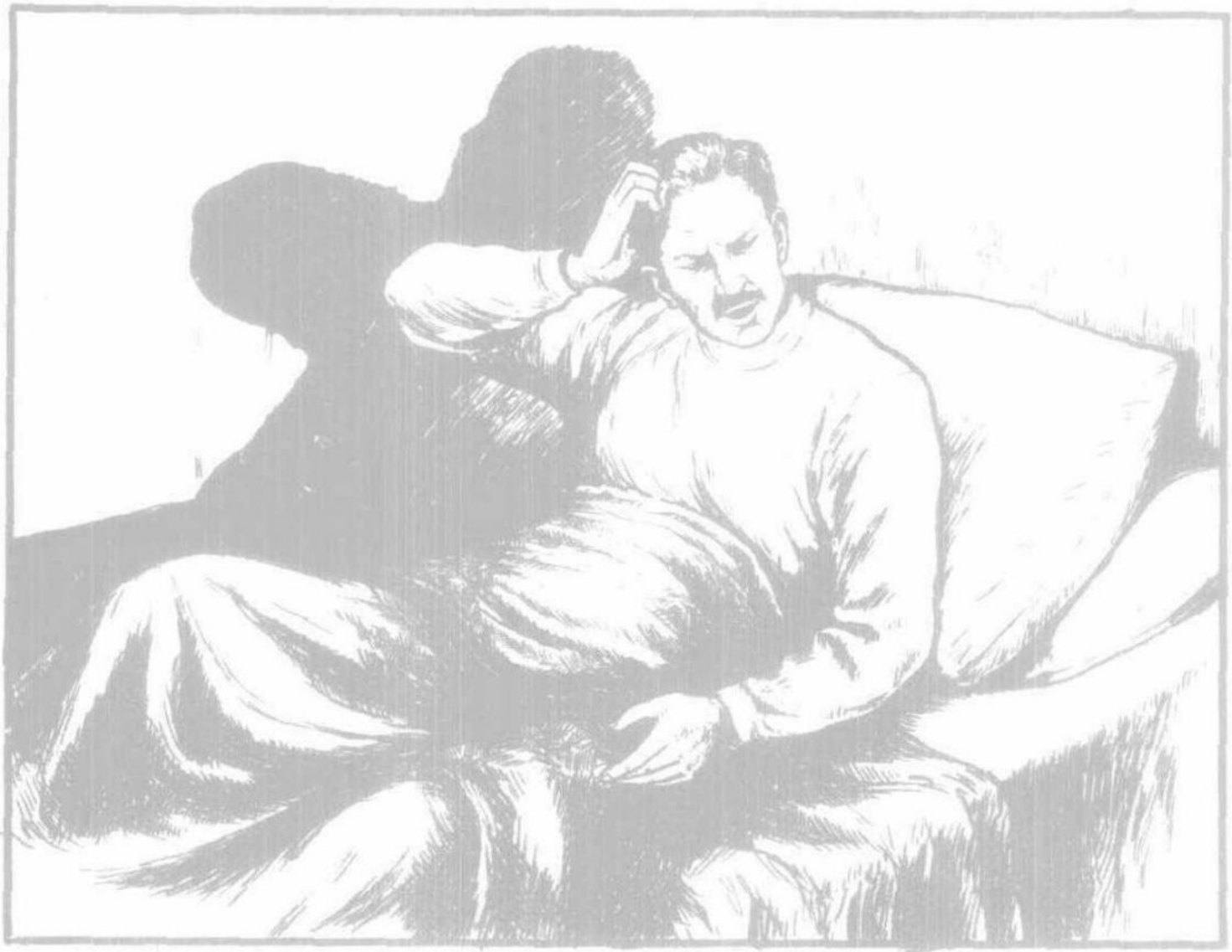
مانا ئەمدى مىخاش ئىشنىڭ ئانچە ئاددىي ئەمەسلىگىنى بىلدى ۋە بارغانچە ھۇشيار بولدى، ئەمما ئۇقسىلچە چاندۇرمىدى. ئۇ گوبىكىنى مەس قىلىپ قويۇپ تېخىمۇ كوپرەك پاراكىغا سالماقچى بولدى.

دېگەندەكلا گوبكا يەنە تۇرغۇن سوزلەرنى قىلدى. ئۇ: بەزىلەر ھەرگىز ئۇخلاپ ياتقىنى يوق، ھازىرچە ئۇلارنىڭ ئاۋدىمى ئاز، پات ـ ئارىنبڭ ئىچىدە كوپۈيۇپ كېتىدۇ، دېدى. ئۇ يەنە: لۇمۇشا ئىسسىلىك بىر كىشى بۇ يەرگە تەيىنلىنىپ كەلدى، كىم شۇنىڭغا ئەرگەشسە زىيان تارتمايدۇ، دېدى.

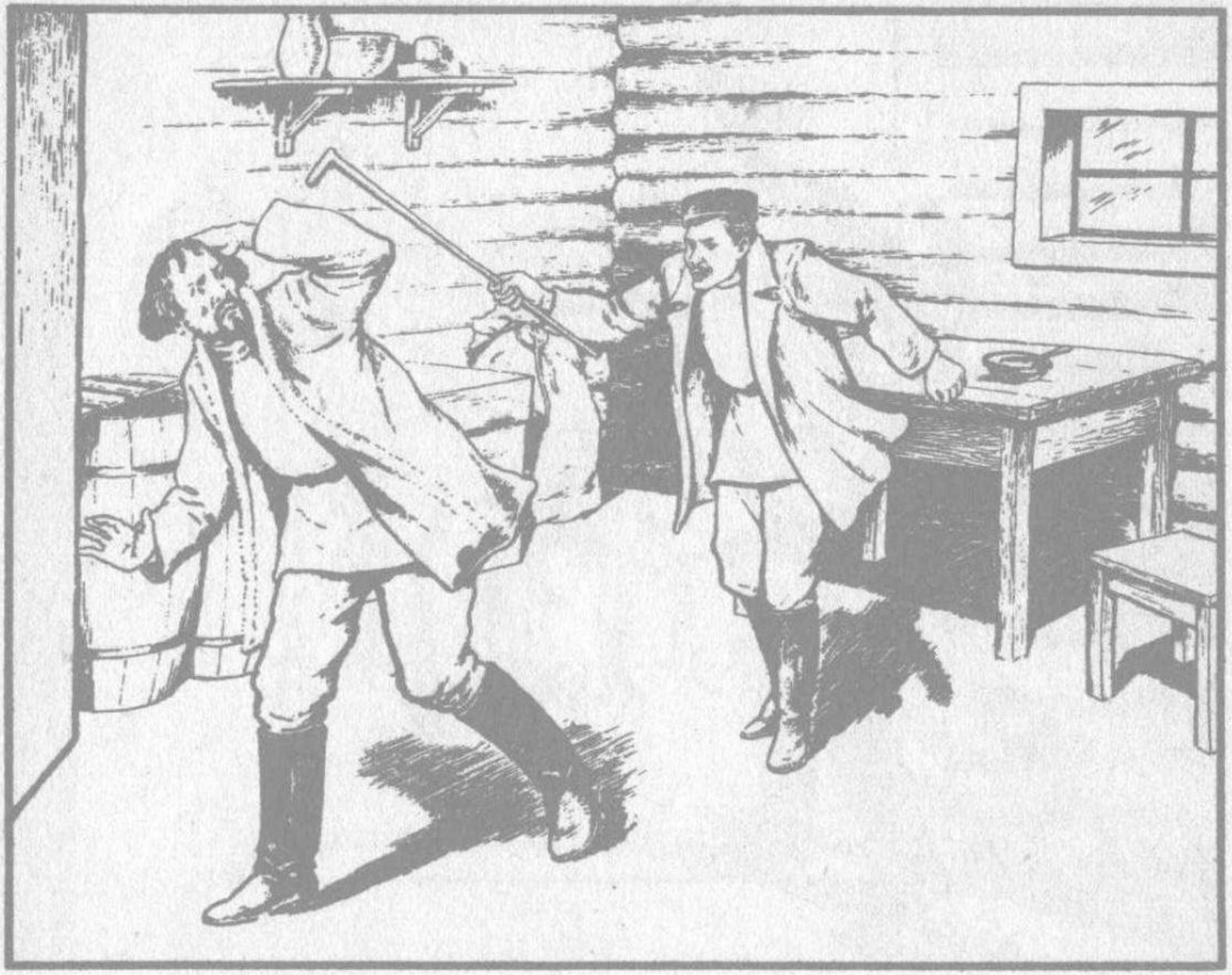
كېيىنرەك گوبكا مەس بولۇپ قالدى، ئۇ يەنە ئەكسىل-ئىنقىلاپچى نوشۇك بىلەن بوبلۇكلارنى ئېغىزغا ئالدى-دە، غەرق مەس بولۇپ بوشۇشۇپ كەتتى.

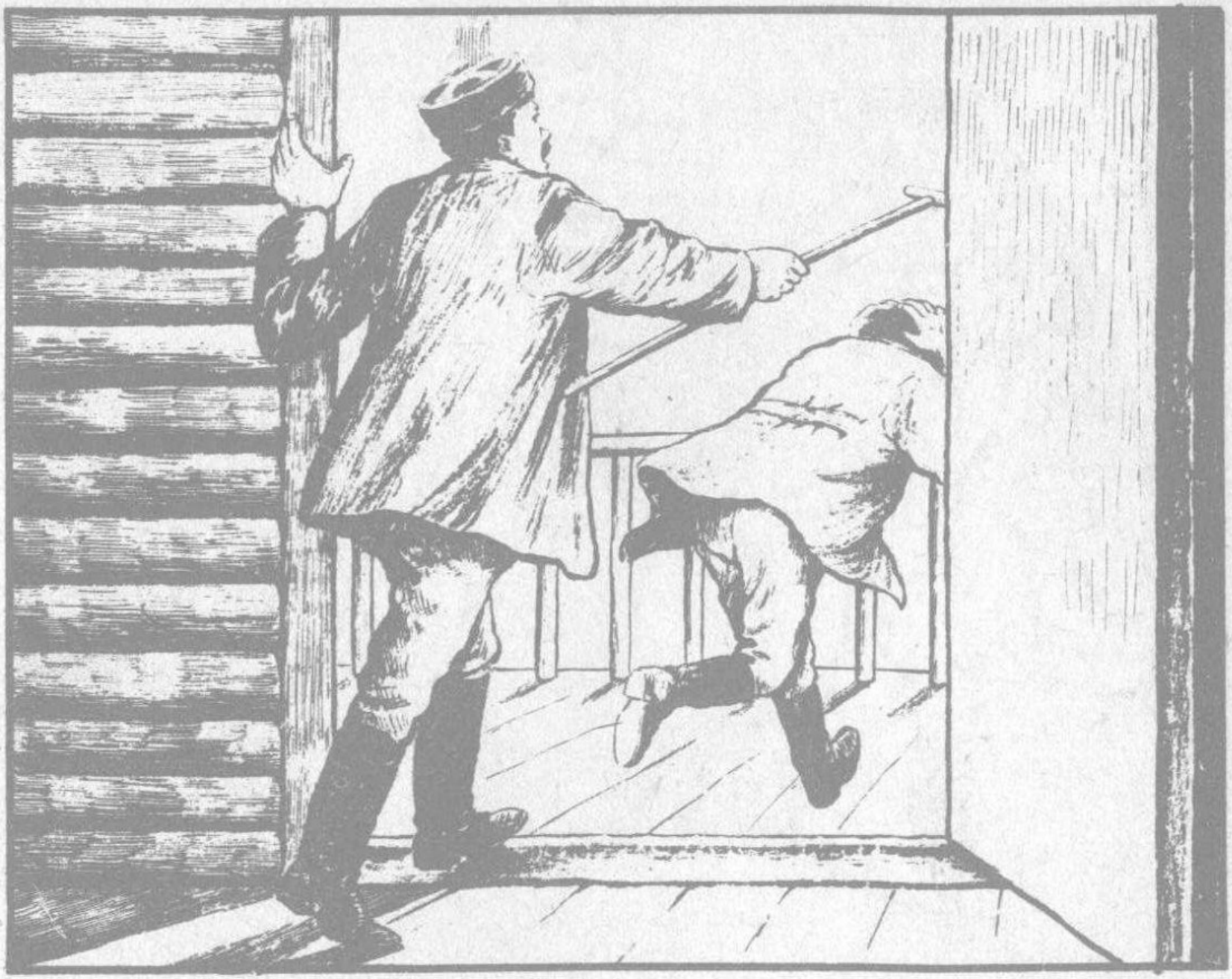
كېچىسى مىخاش يەقەت ئۇخلىيالمىدى. ئۇ ئوتكەن ئىشـ
لارنى بىر قۇر يادىغا كەلتۈردى ۋە ئۇزىنىڭ ئەكسىلئىنقىلاپچـ
لارنىڭ دامىغا چۈشۈپ قالغانلىغىنى ئويلاپ ئەجەپلەندى ھەم ئا-
زاپلاندى. ۋەتەن يولىدا قان توككەن بىر پارتىزانىنىڭ ھازىر
مېگىۋاتقان يولى قانداق يول؟ ئۇ ئىشنىڭ خەتەرلىكلىگىنى سەز-
د ى ۋە ھەممە ۋەقەنى دەرھال ۋاسىلىغا ئېيتىشنى قارار قىلدى.

ئەتىگەندە مىخاش گوبكىدىن تېخىمۇ كوپرەك گەپ ئې-
لىش ئۈچۈن: «ماڭا يول كورسەتسەڭچۇ، قانداق قىلىشىم كې-
رەك؟»— دېدى. گوبكا: «سەن بېرىپ ھېلىقىدەك ھوشىنى بىلەلمە-
گەن ژىگىتلەرنىڭ نوخۇلىسىنى ئېلىپ قويۇشۇڭ كېرەك» — دېدى.

مىخاش چداپ تۇرالمدى. ئۇ: «بۇ گەپچە، مەن گرا-
نات‌بىلەن قېيىنى‌ئاغام ۋاسلىنى ئولتۇرۇشۇم لازىمكەندە؟» ــ دەپلا
تومۇر ھاسسى بىلەن ئۇنىڭ باش ـ كوزىگە ئۇردى.

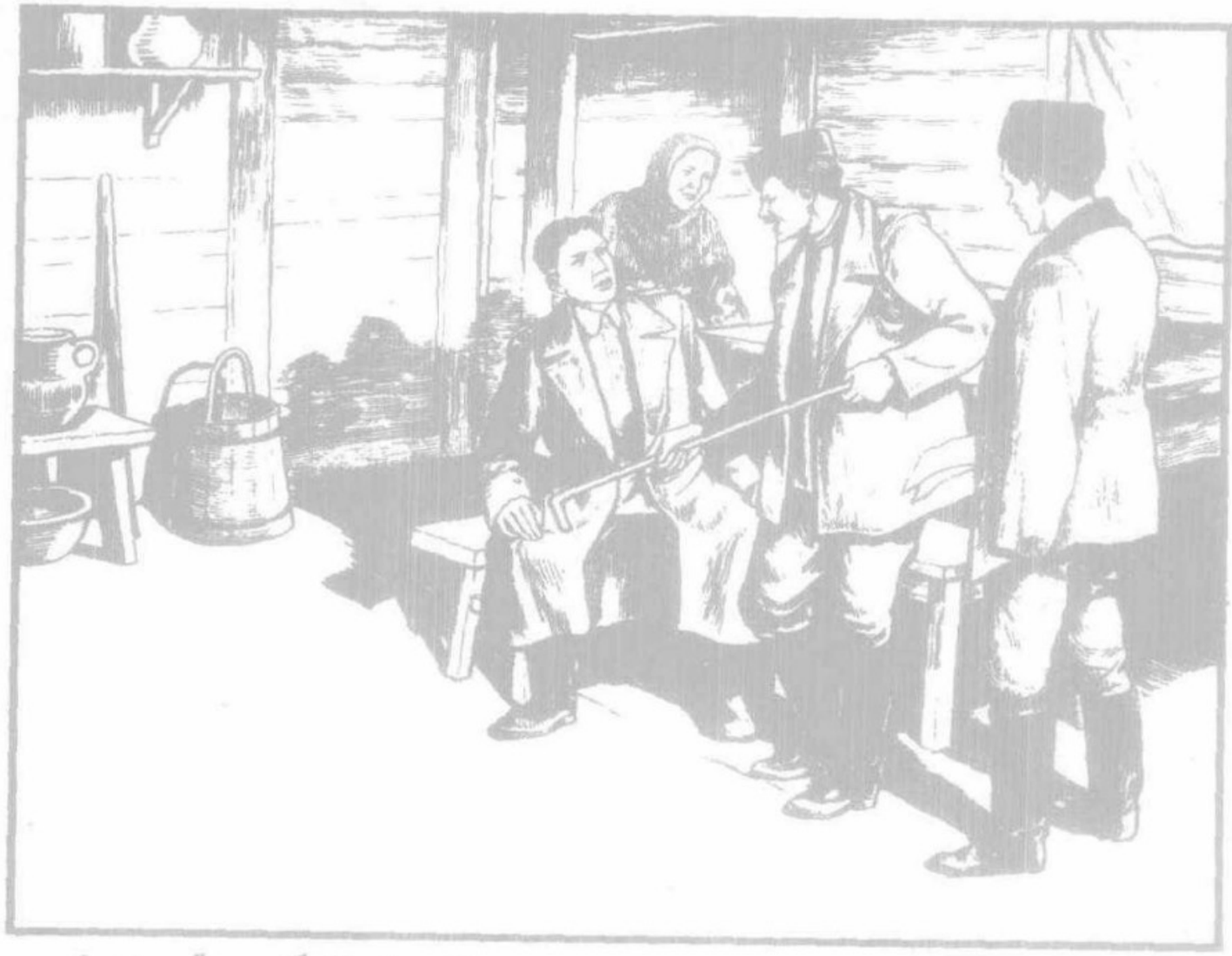
گوبکا تەمتىرەپ قالدى. ئۇنىڭ بېشىغا ۋە ئارقىسىغا بىر نەچچە ھاسسا ئۇرۇلغاندىن كېيىن ئۇ بېشىنى چىڭ تۇتقان پېتى ئىشىكتىن ئېتىلىپ چىقتى. مىخاش ئارقىدىن: «ساڭا 24 سائەت سۇرۇڭ بېرىمەن، شۇ ۋاختىنىڭ ئىچىدە زاپولوچتىن يوقال!» — دەپ ۋاقىرىدى.

گوبکا قاچقاندىن كېيىن مىخاش چوڭقۇر ئويلۇنۇپ كور-
دى. ئۇ ئەمدى بىلدىكى، پەقەت ئەشۇنداق بۇزۇقلار لا — ئوزىنىڭ
كولخوزغا كىرىشىنى خالىمايدىكەن. ئۇ شىرەگە ئولتۇرۇپ، قەلەم-
نى قولىغا ئالدى — دە، كولخوزغا كىرىشنى تەلەپ قىلىپ ئىلتىماس
يازدى.

ناشتىدىن كېيىن تۇيۇقسىزلا مىخاش قېينىنى ئانىسىنىڭ ئويىگە كىرىپ كەلدى. ئۇ بىرئاز ئىچىۋالغان بولۇپ خۇشكەيپ ئىدى، ئۇ ئىشىكتىن كىرىپلا قېينىنى ئانىسى، ۋاسىلى ۋە مىكارا بىلەن سالاملىشىپ، ئاندىن ئىلتىماسىنى چىقاردى.

مىخائىل: «سىلەر مېنى يېرىدىن ئايرىلىشقا كۆزى قىيمايدۇ دەپ ئويلۇدۇڭلارمۇ؟ قاتاردىن قالغىچە خاتادىن قال دەپتىكەن. كومىتىن ئايرىلسام يەردىن نىمە پايدا تېگەتتى؟ مەن بۇگۈن گومىكىنىڭ جاجىسىنى بەردىم»ـــدېدى ۋە بولغان ۋەقەنى باشتىن-ئاياق سۆزلەپ بەردى.

سەل تۇرۇپ ۋانيامۇ كەلدى. ئۇ ئانسى بىلەن سويۇشۇپ بولۇپ، ئېرىنغا قاراپ كوزىگە ياش ئالدى ۋە ئېرىنغا: «بىز ئىككىمىز نىمە دېگەن بىخۇت، ھېمىشە!»ـــ دېدى. مىخاش بېشىنى توۋەن قىلىپ: «بولدى قىل، يېتەرلىك، يېتەرلىك!»ـــ دېدى.

بىرىم كېچىدە ئوبلۇمىفان يەردىن گۈڭئەنجۇينىڭ كاد-ى فىلابوپ شويۇ كەلدى. ئۇ ئەھۋالنى بىلمەكچى بولدى. گوبىكا ئەسلىدە كونا ساقچى بولۇپ، باي دېخاننىڭ ئوغلىكەن. ئۇ كو-تۇرۇپ ژۇرگەن گۇۋاڭامە يالفاندىن ياسالغان ئىكەن. بۇ ئەھۋاللار يەقەت بېقىندىلا ئېنىقلانغان.

ئەمما گوبكا قېچىپ كېتىپتۇ. شويۇ مىخاشقا: «ئەگەردە مەن سېنىڭ بىلەن پارتىزان ئەترىتىدە بىللە بولمىغان ۋە مۇجەزىگىنى بىلمىگەن بولسام بوينۇڭنى ئۈزۈپ تاشلىغان بولاتتىم، نېمشكە ۋاسلىغا دەپ قويمايسەن، گوبكىنى بىرەر كۈن بولسىمۇ قاچۇرۇۋەتمەي تۇرساڭ بولماسمىدى، مانائەمدى.....»—دەپ رەنجىدى.

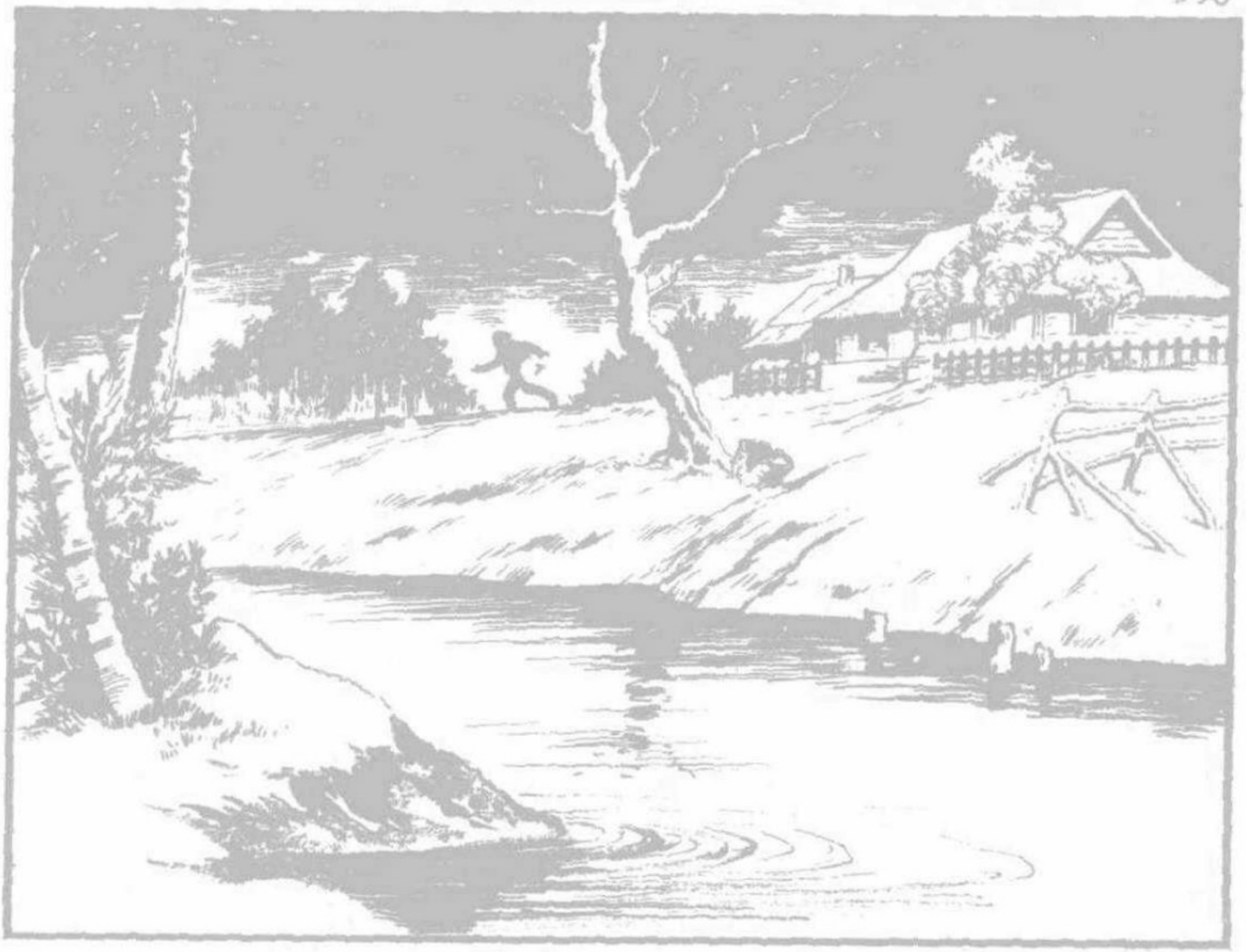
ئىش تېخى تۈگىمىدى. شۇكىچىسىلا تاڭ ئاتارغا يېقىن، بىر سىرلىق ئادەمنىڭ قارىسى بىر دەسسەپ-ئىككى دەسسەپ زالـ پۇلوچ كەنتىگە كىردى. ئۇ باشقا ھېچىيەرگە بارماي توپ-توغرى مىخاشنىڭ ئويىگە ژۇگرەپ كەلدى، ئۇـــگويكا ئىدى.

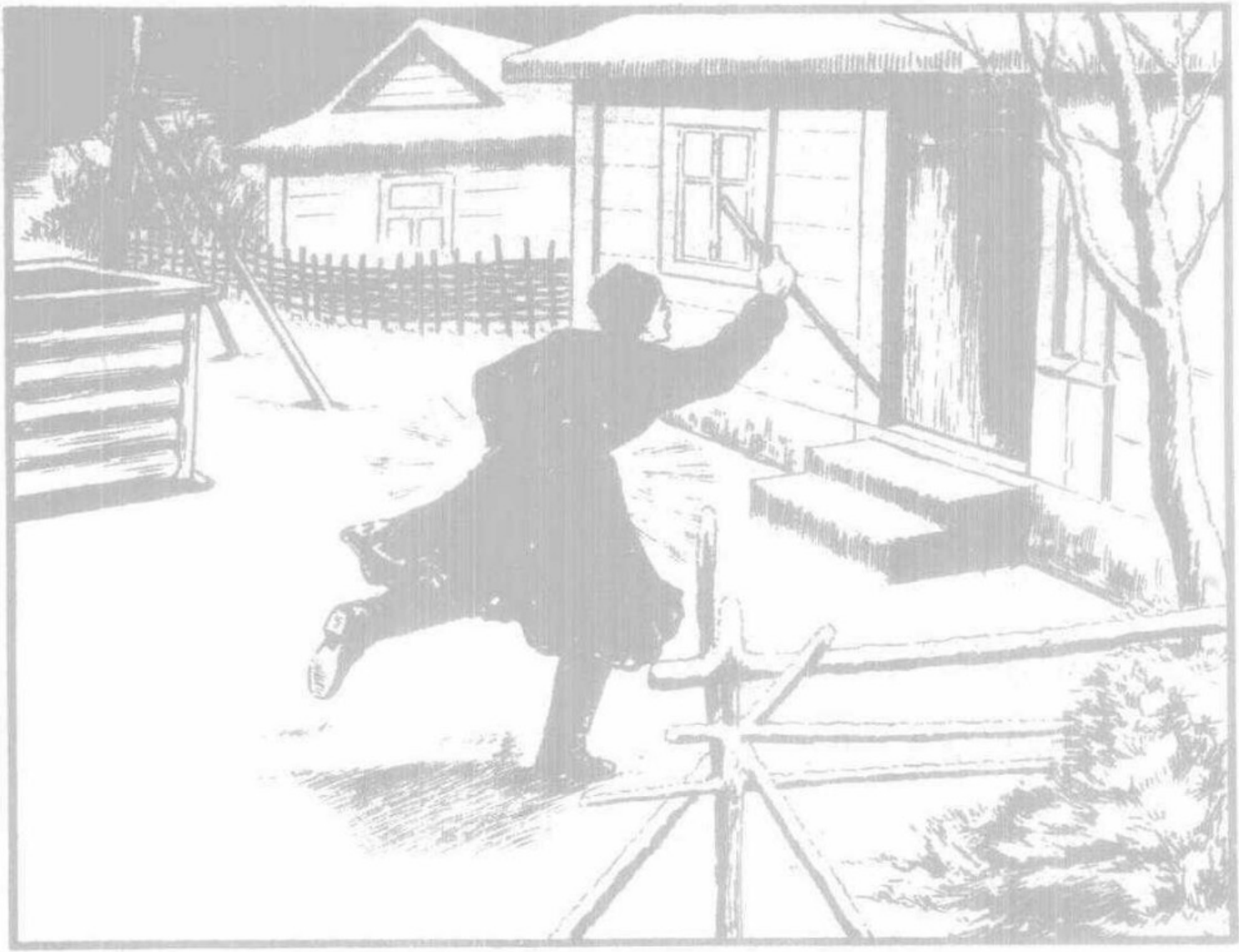
ئويده چىراق يۇنۇق بولۇپ مىخاش ئۇخلاۋاتاتتى. ۋانيا قىزىنى ئەمزۇش ئۈچۈن كارۋاتتىن چۈشكەن ئىدى. ئۇ: ئېرىم بىلەن ياخشى بولۇپ قالدىم، دەپ ئويلاپ ناھايىتى خوشال بولدى ۋە كولخوزغا كەرىپ كوپچىلىك بىلەن بىللە بولۇدىغانلىغىنى كوز ئالدىغا كەلتۈردى.

گوبكا ئوينىڭ ئىچىگە تولۇق بىر قارىۋالىپ، چىرايىدىن ۋەھشەت ياغدۇرۇپ، چىشىنى غىچىرلىتىپ قولىنى كوتەردى ۋە قولىدىكى گرانانىنى دېرىزىگە ئاتتى. گرانات «جاراڭ ـ جۇرۇڭ» قىلىپ ئەينەكنى چېقىپ ئوبگە ئۇچقاندەك كىرىپ كەتتى.

گرانات پارتلاش بىلەن قۇلاقنى يارغىدەك ئاۋازچىقىپ ۋال - ۋۇل ئوتلار چاقناپ كەتتى. ئويىنىڭ ئىچى ئىسقا توشۇپ كەتتى، شۇنىڭ بىلەن قانلىق ۋەقە تۇغۇلدى.

پارتىلىغان ئاۋاز كەنتنىڭ گۈزەتچىسىگە ئاڭلاندى. ئۇنىڭ مىلتىقى بولمىغاشقا دەرھال ۋاسىلىنىڭ ئويىگە ژۇگرەپ كېلىپ: «يولداش رەئىس! يولداش رەئىس! چاتاق چىقتى!» — دەپ ۋاقىراپ ئىشكىنى قاقتى.

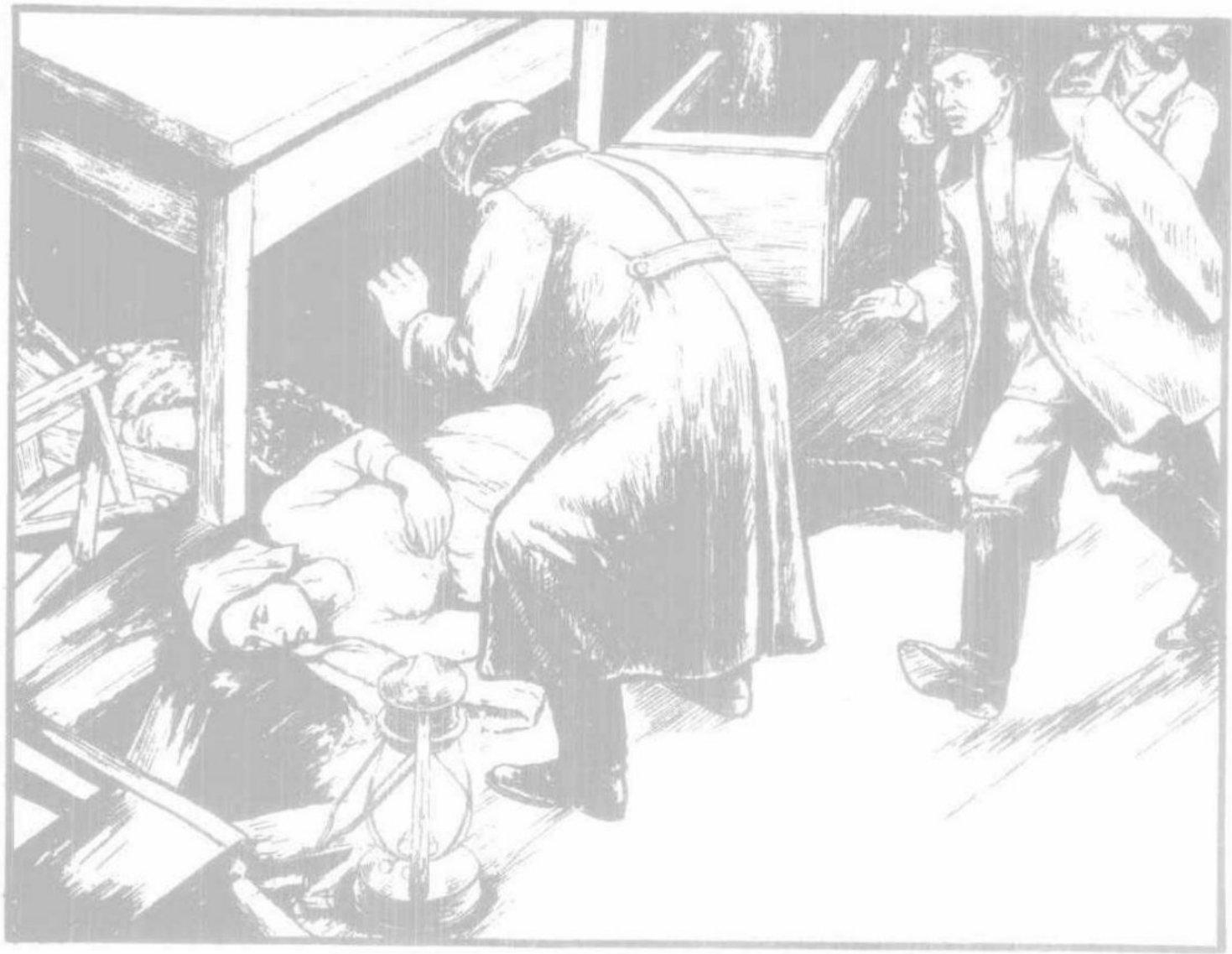
ۋاسىلى، مىكارا ۋە گۈزەتچى بىر تاپانچا بىلەن ئوستەكنى تەرەپكە ژۇگۈردى. قورقۇنۇچلۇق شۇبھە ئۇلارنىڭ ژۇرۇگىدىن ئورۇن ئالدى.

ئالدى بىلەن مىكارا ئوستەك ياقىسىغاكېلىپ: «مىخائىل!»— دەپ ۋاقىرىدى، ئەمما جاۋاپ كەلمىدى، مىخائىل بولسا ئونىڭ پېنىـ دىلا ياتاتتى. ئۇ يالاڭ كىيىمى بىلەن ئوستەكنى كېچىپ ئوتكەن ۋە يارىلانغان بولغاشقا ۋاقىراشقا دەرمانى قالمىغان ئىدى.

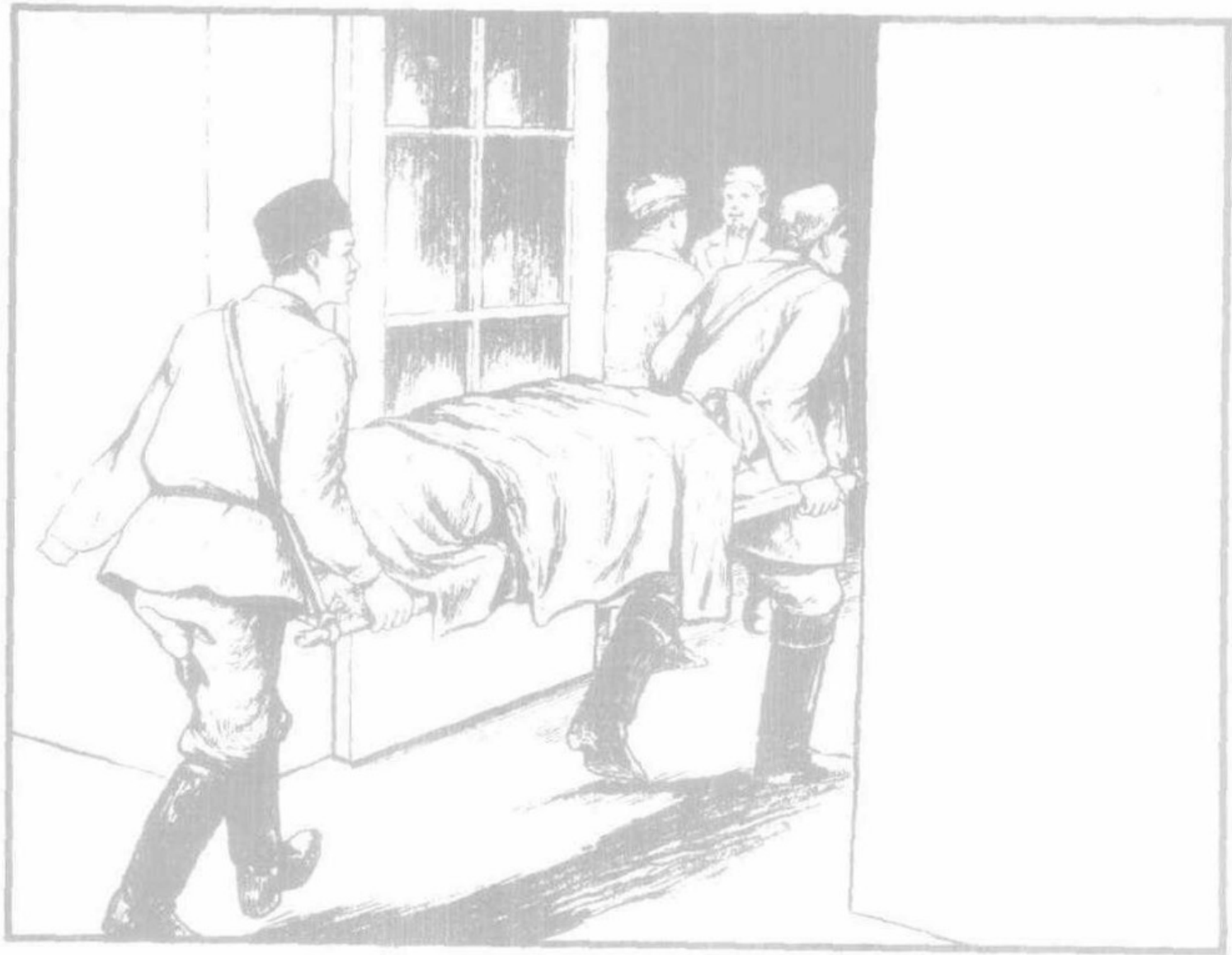
مىكارا ئۇنى كورۇپ: «مىخاش، مىشا ياخشى دوستۇم!»—
دەپ ۋاقىراپلا ئۇنىڭغا قاراپ ژۇگەردى.

كەنتتىكىلەرمۇ قالماي، كەلدى. ئۇلار ئوستەكدىن ئوتتۇپ ئويگە ژۇگۇرۇشۇپ كىردى. دۇشمەن قاچقان، ۋانيا قانغا مىلىنىپ ياتقان، قىزى بولساشىرەنىڭ بۇجىكىگە ژىقىلىپ ئولۇپ قالغان ئىكەن.

ۋاسىلى بەك ئېسىلىندى. ئۇ ۋانيانىڭ قولىنى تۇتۇپ ئۇنىڭ تىرىكلىگىنى بىلدى، ئۇنىڭ تومۇرى سوقۇپ تۇراتتى.

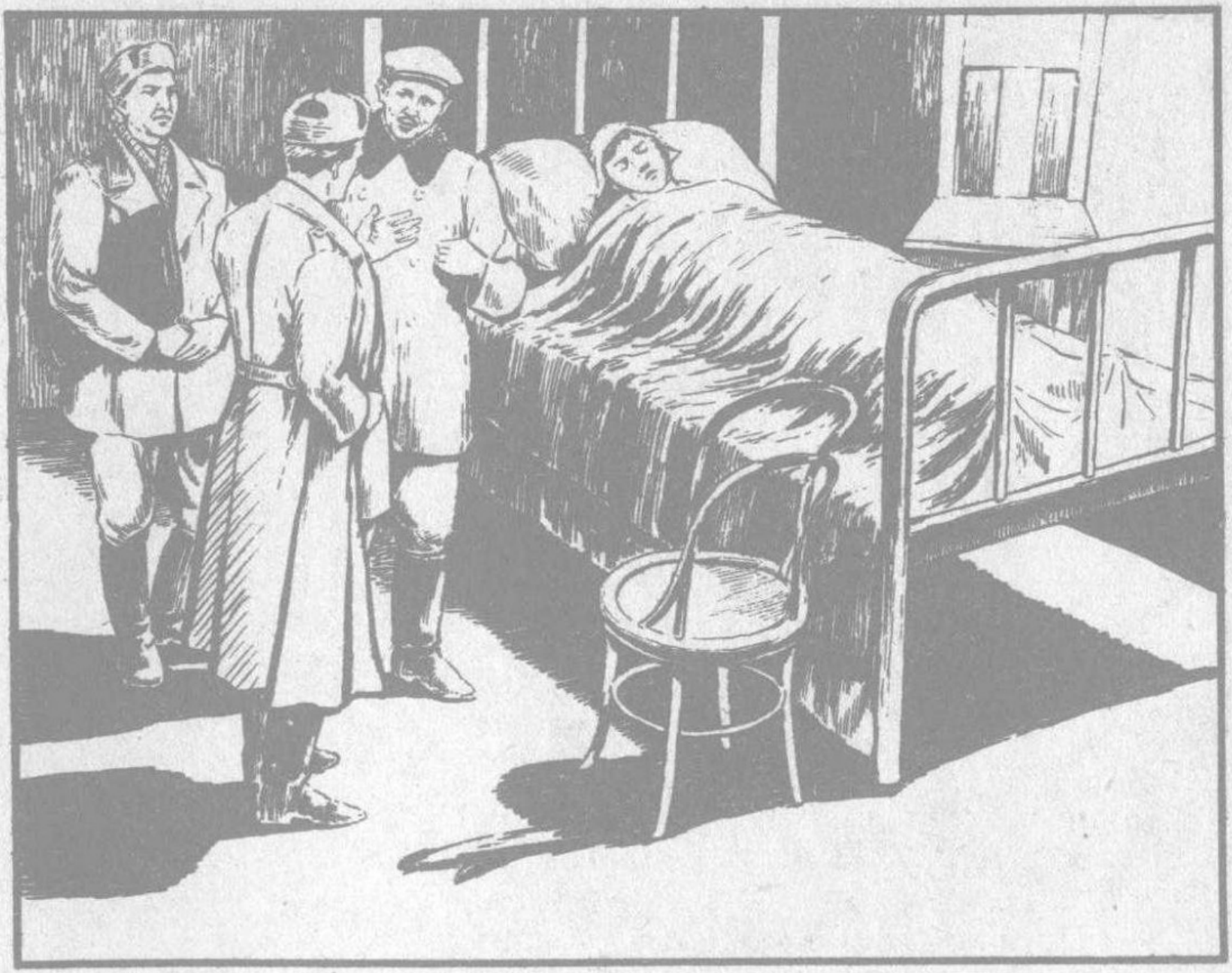
مىكارا جۇۋىسىنى ۋاقىتلىق يوگەپ قويدى ۋە ئۇنى يەنە بىر ياش بىلەن دوختۇرغا كوتۇرۇپ ماڭدى. مىخاشمۇ ئاللىقاچان دوختۇرخانىدا ئىدى.

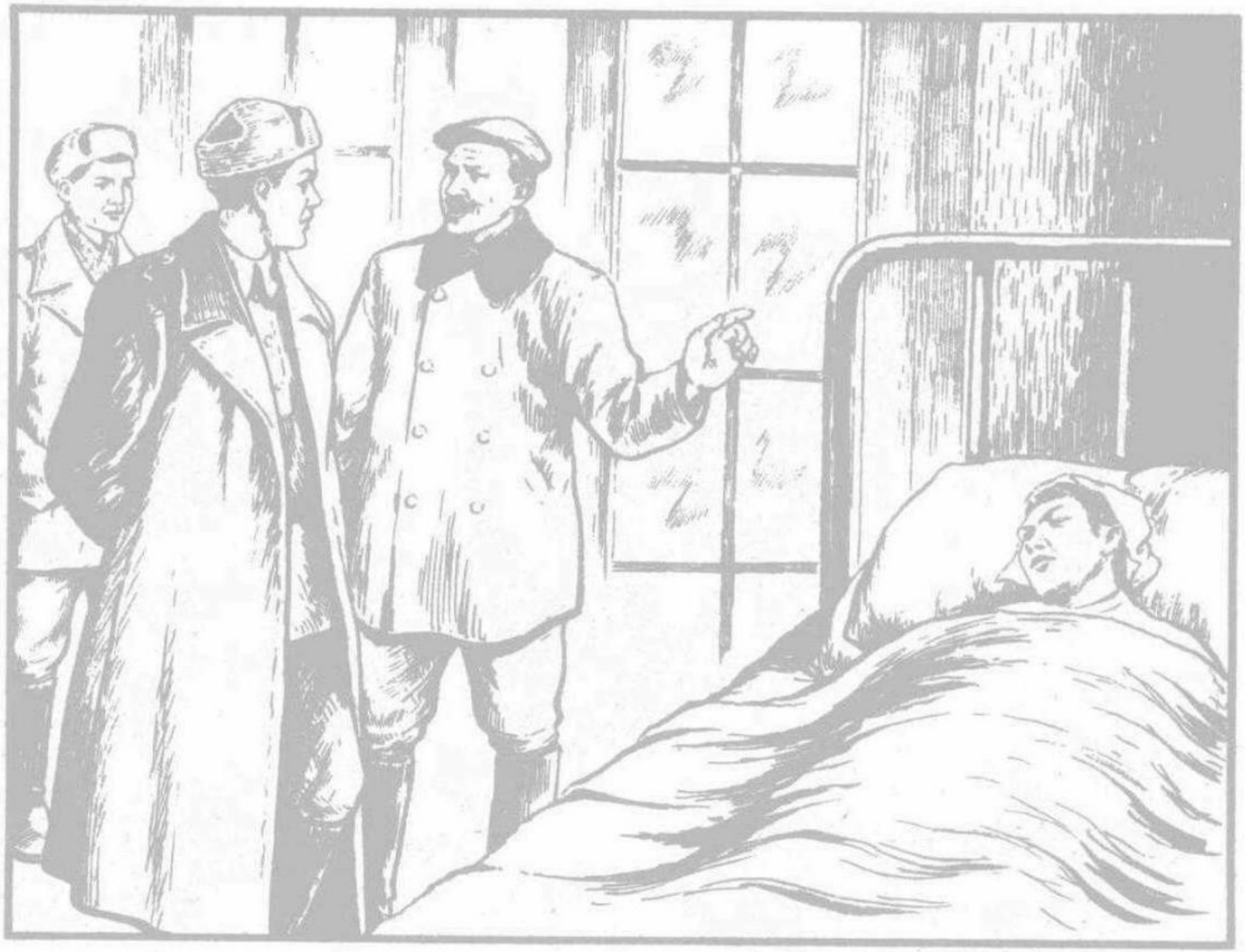
ۋاسلى دوختۇرغا تىكىلىپ تۇرۇپ: «سىزدىن سورايدىغىنىم، ئۇ.....ساقيالارمۇ قانداق؟» ــ دېدى. دوختۇر جىددىي قىياپەتتە: «جەزمەن ساقيىدۇ، بۇرادەر، مەن ۋانيانى ھەرگىز ئۇلارغا بەرمەيمەن، ئەمماسىزدىن سەۋىرچان بولۇشنى تەلەپ قىلمەن» ــ دېدى.

ۋاسلى ۋانيانىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭ نەپەسته مدد-
راۋاتقان كوكسىگە قاراپ، ئەڭ نومۇسسىز بۇلاڭچى، قاتىل گېزەڭ-
دىلەرگە بولغان چەكسىز نەپرىتىنى ئېچىگە سىغدۇرالمدى.

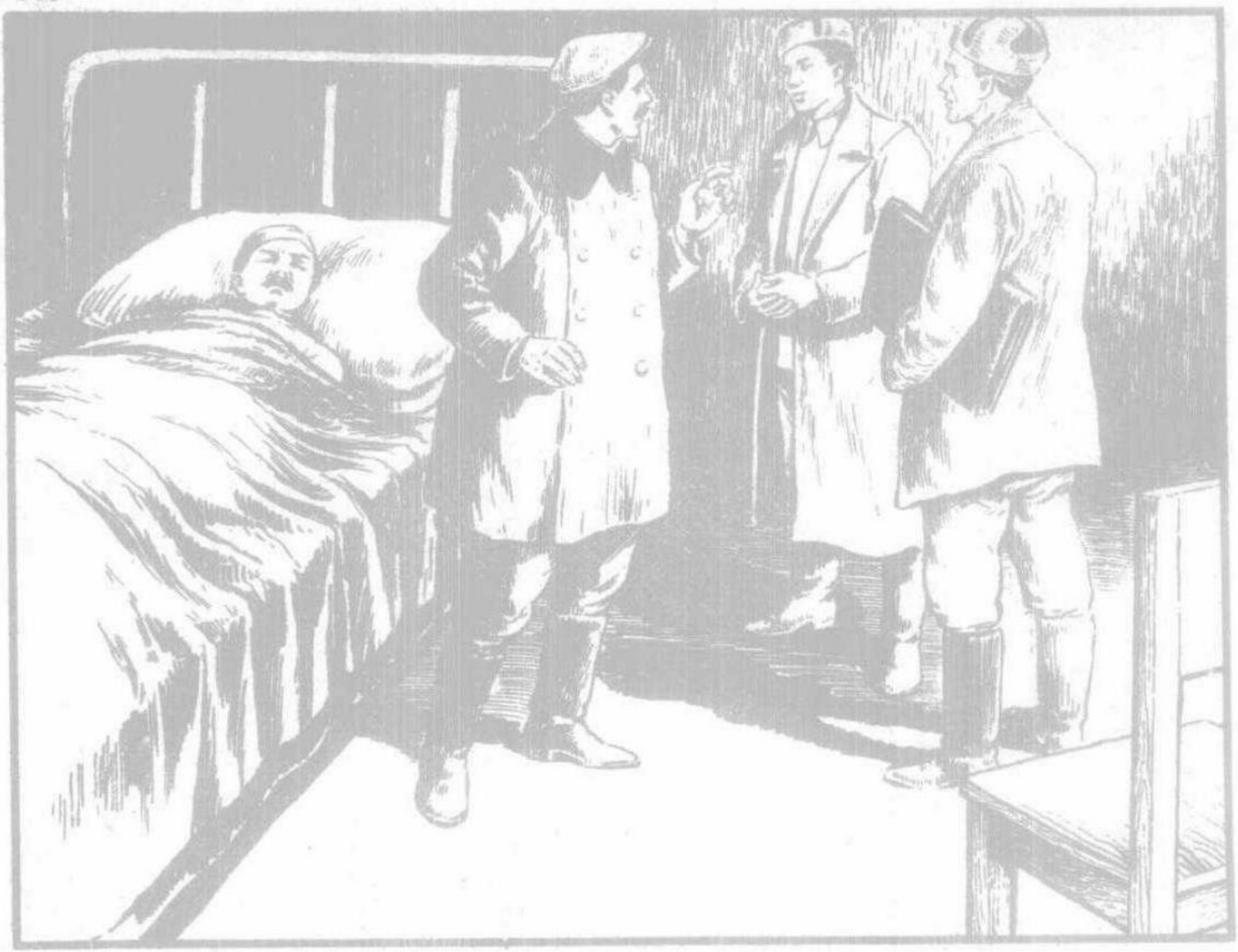
چۈيۈڭ شۇجى ۋانيا بىلەن مىخاشنى يوخلاپ كەلدى. ۋاسلى ئۇنى كورۇپلا: «يولداش شۇجى، ماڭا ئونبەش ژىگىتنى قوشۇپ بېرىڭ، مەن بىر ئايچە ژۇرۇپ ئۇلارنى تۇتماي قويمايمەن» ـــدەپ تەلەپ قىلدى.

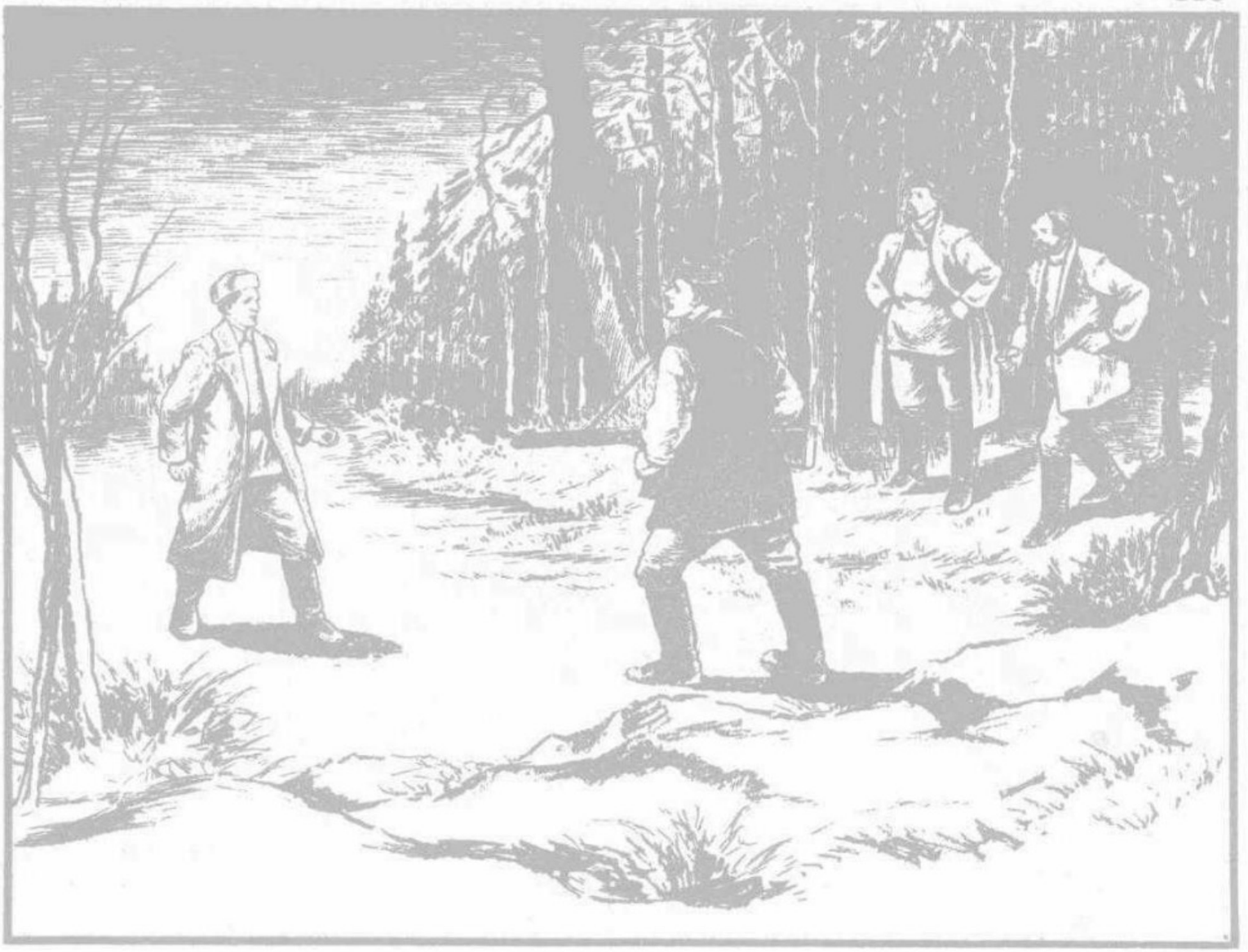
شۇجى ۋاسىلىغا تەسەللى بېرىپ، ئۇنداق قىلىشنىڭ ھاـ
جەتسىزلىكىنى، ھەممە ئىش جايىدا ئىكەنلىكىنى، ھېلىراق ئولكىگە
تېلېفون بەرگەنلىكىنى، ئەرتە ئەتىگەندە بىر تاشقى كېسەللەر دوخـ
تۇرىنىڭ ئاپىروپلان بىلەن كېلىپ ۋانيانى ئوپېراتسىيە قىلىپ، گراـ
نات پارچىسىنى ئېلىپ تاشلايدىغانلىغىنى ئېيتتى.

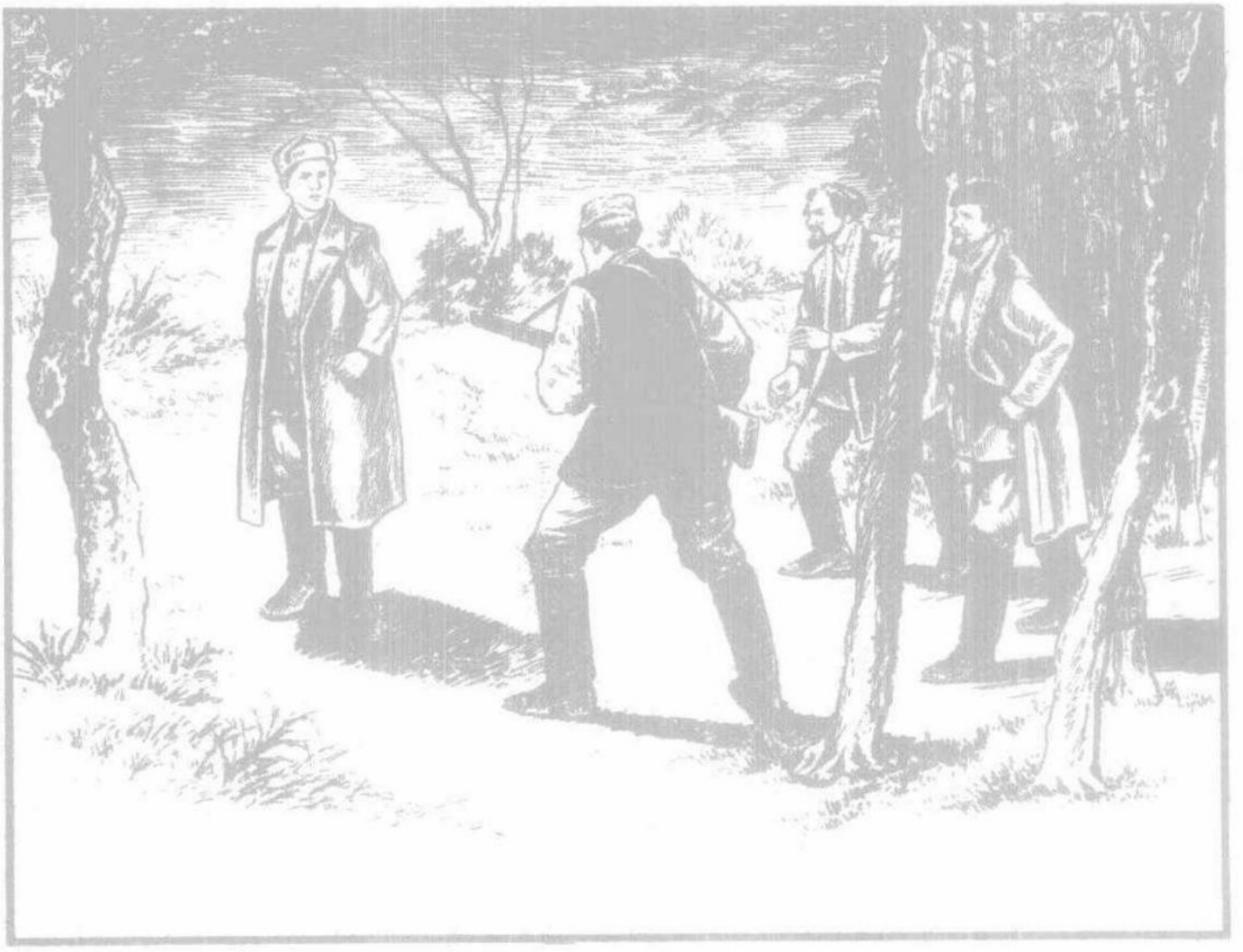
شۇجى مىخاشنى كور گىلى كەلدى. ئۇنىڭ يارىسى ئېغىر بولمىسمۇ، لېكىن ھوشىدىن كەتكەن ئىدى، ئۇ جويلۇپ ياتاتتى. شۇجى ئاستا گەپ قىلىپ: «ۋاي بۇرادەر، ئۆزەڭنىڭ كاڭلىغىدىن مۇشۇ بالانى تېپىۋالدىڭ!»ـــدېدى.

شۇجى ۋاسىلىنا قاراپ: «ئاغىنە، سەن ئۇلارغا ئۇرۇش ئېلان قىلماقچى ئىكەنسەنسەن، بۇ ھاجەتسىز، گۈزەلنجۇينىڭ ئادەملىرىمۇ ئۇلارنىڭ جاسۇسىنى بېرەلەيدۇ، سىلەر ئۇلارغا ياردەم قىلغۇلار»ـــدېدى.

ۋاسلىي دوختۇرخاندىن كېلىۋاتاتتى. تۇيۇقسىزلا كىچىك ئورماندىن ئۈچ كىشى چىقتى. بىرى بوبلۇكنىڭ ئوغلى، بىرى گو-بىكا، يەنە بىرى يات كىشى ئىدى. كىچىك بوبلۇك: «ھەي، توختا! ۋاسلى، قولۇڭنى كوتەر!»—دەپ ۋاقىرىدى.

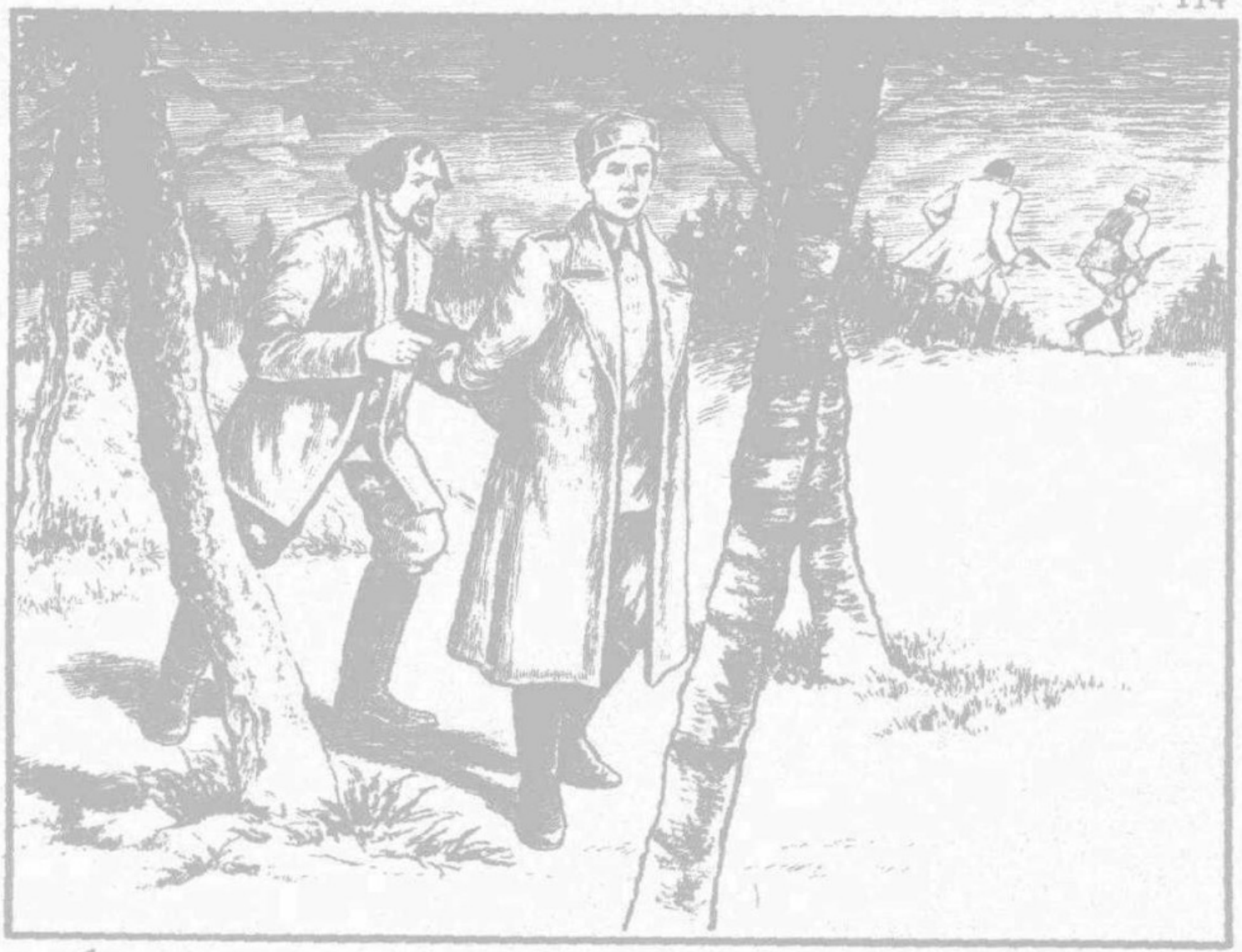
كىچىك بوبلۇك ئاۋتوماتنى ۋاسىلىغا تەڭلەپ: «ھەي، ۋا-
سىلى، مېنى تونالمايۋاتامسەن، مەن ساڭا ئاللىقاچان «رىسقىڭ تۈ-
گىدى» دەپ خەت يازغان ئىدىمغۇ؟ گوبىكا، كەل، ئاختۇر» — دېدى.

گوبىكا بىر قۇر ئاختۇردى. قول سائىتىنىمۇ، پارتىيە بىلىـ
تىنىمۇ ئالمىدى، ۋاسىلى ئۇلارنىڭ نىمە قىلماقچى بولغانلىغىغا ھەيران
قالدى.

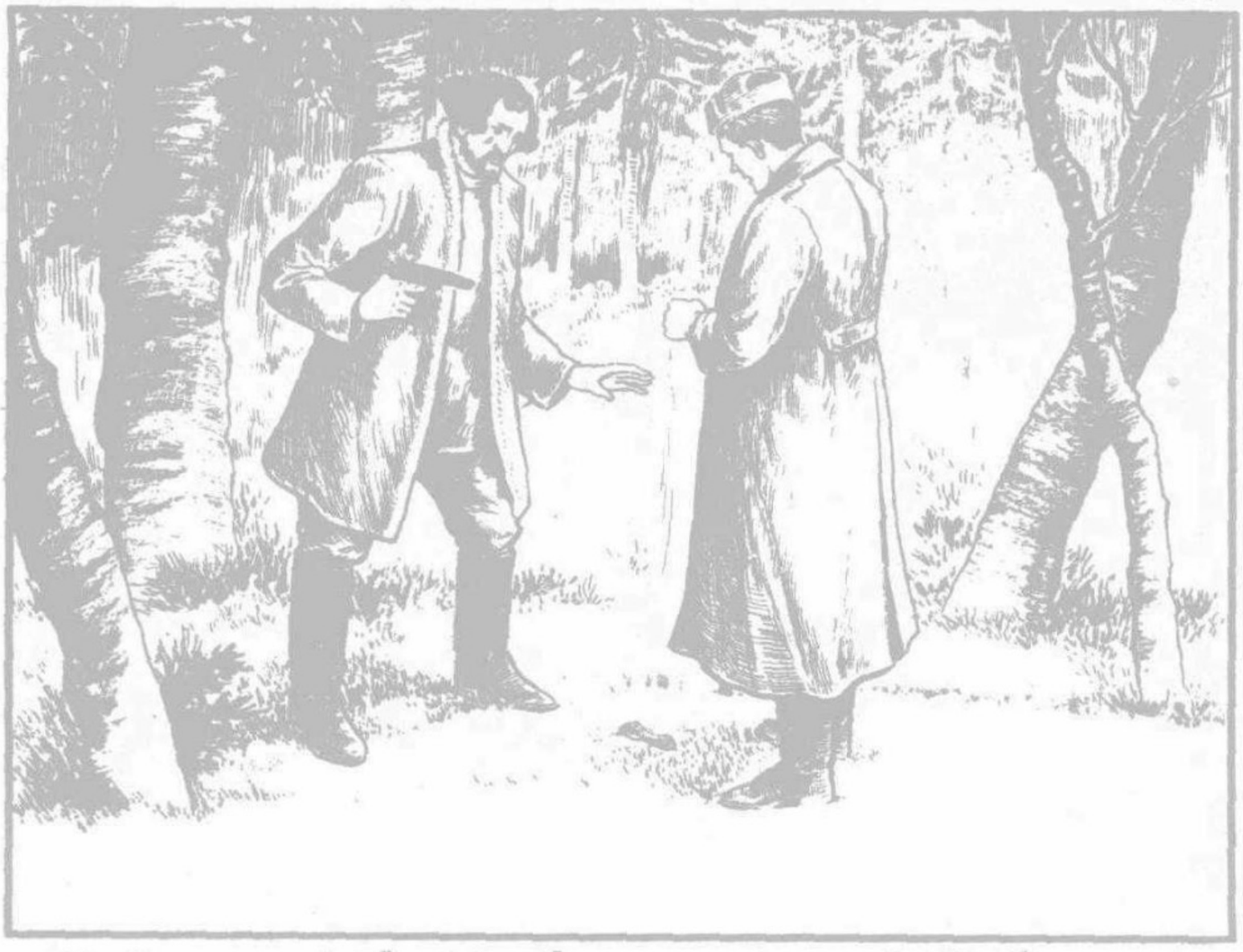
بۇ بۇلاڭچىلارىنە تېخى چۈيۈى شۇجىنىڭ ئالدىنى توسماقچى بولدى. كىچىك بوبلۇك گوبكاغا ۋاسلىنى ئورمان ئىچىگە ئېلىپكىرىشنى بويرۇدى ۋە: «ئەگەر بىرەر ئىش چىقىپ قالسا ئۇلتۇرۇۋەت»ــــدەپ تاپشۇردى. ئارقىدىنلا ئۇ يەنە ۋاسلىغا: «يولداش رەئىس، ئورمانلىقتا ساقلاپ تۇرۇڭ، بىز ھازىرلا چۈيۈى شۇجىيىڭزنى تۇتۇپ كېلىمىز!»ــــدىدى.

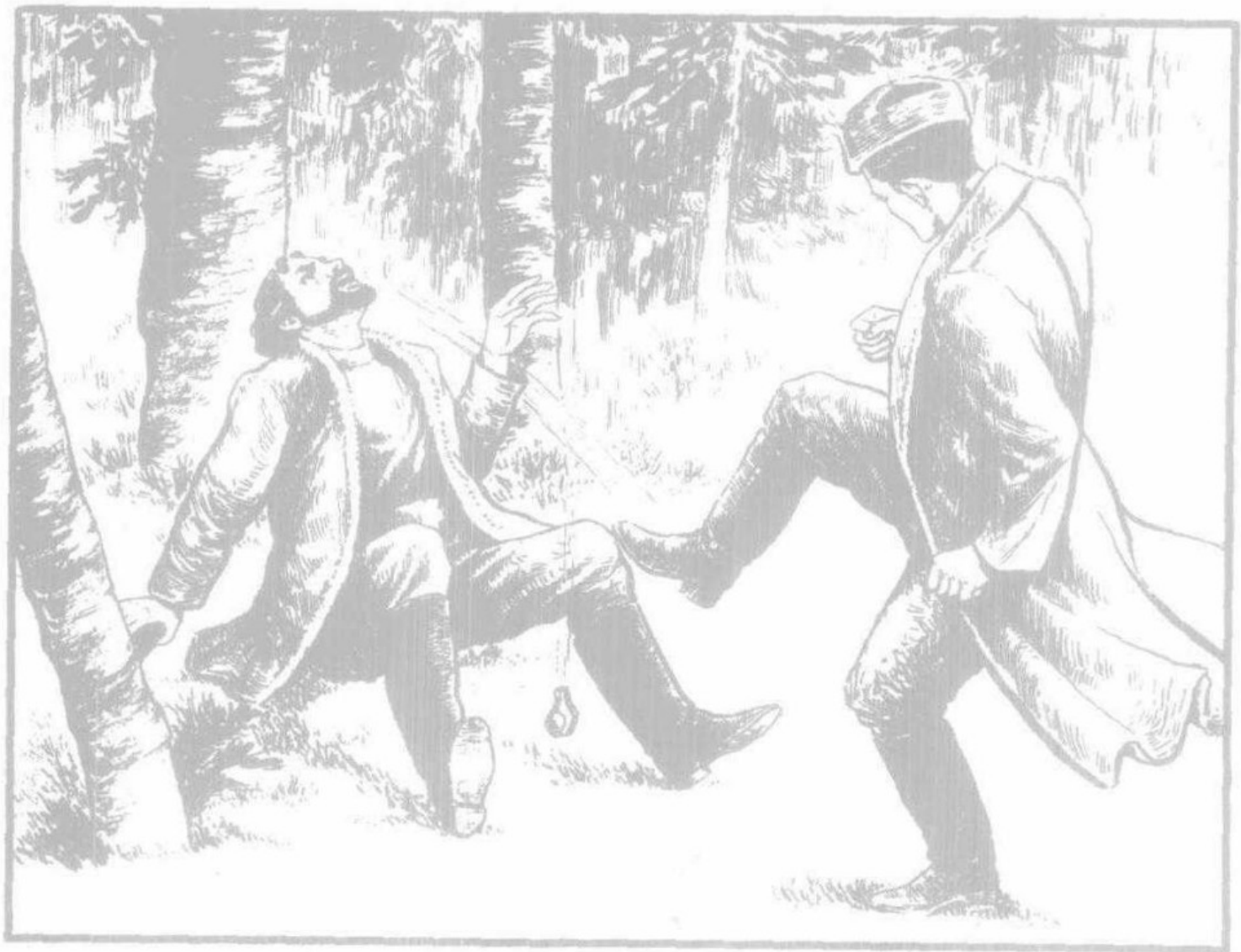
ۋاسىلى ئىچىدە: سەنلەر شۇجىنى تۇتالمايسىلەر، چۈنكى ئۇ بۇگۈن بۇ يول بىلەن ماڭمايدۇ، دەپ ئويلىدى. گوبسكا ئۇنى ئالدىغا سېلىپ: «ماڭ، ماڭ، ئاكتىۋ ئۇنسۇر، سەن مېنى يوقاتماقچى ئىدىڭغۇ، مانا ئەمدى ئىككىمىز تېپىشتۇق، سېنىڭ ھەدەڭ بىلەنمۇ تېپىشىپ بولدۇم، ئۇ مېنىڭ بىگىسىنى كورۇپ قويدى، مەن سەنلەرنى قۇرۇتىمەن!» ــ دېدى.

ئورمانىنىڭ قويۇق يېرىگە كەلگەندە، گوبىكا ناگانىنى ۋا-
سىلىنىڭ كوكسىگە تەڭلەپ: «ھەي، سائىتىڭنى چىقار، پۇلۇڭنىمۇ
چىقار!» دېدى. ۋاسىلي ئەسلا ئۇنىڭ پۇلغا يالغۇز ئىگە بولۇش
ئۈچۈن بايام ئاختۇرغاندا ئالمىغانلىغىنى چۈشەندى. ھېلىقى پارتىيە
بىلىتىنى ئۇ پۇل چېكى دەپ ئويلاپتۇ!

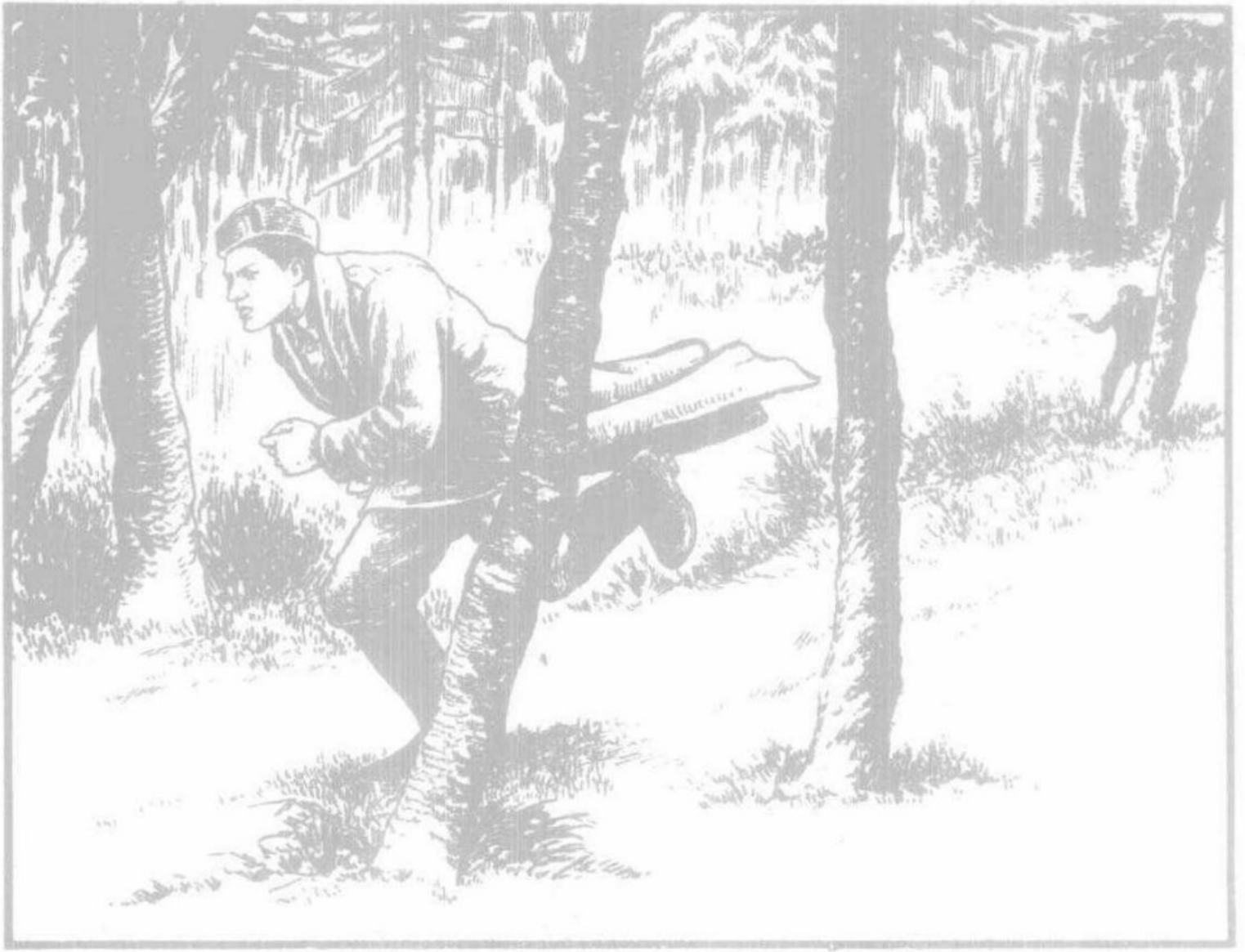
گوبکا قول سائەتنى يېشىشكە ئامال قىلالمىدى. ئۇ ۋاسىلىغا ئوزى يېشىشنى بويرىدى. ۋاسىلي قەستەن ناھايىتى ئاستايەشـتى ۋە ئۇنىڭ ئەدىۋىنى بەرمەكچى بولدى، سائەتنى يېشىپ بولغاندا قولىدىن چۈشۈپ كەتتى.

پۇلغا دۇم چۈشكەن گوبكا سائەتنىڭ چۈشۈپ كەتكەنلىـ
گىنى كورۈپ، دەرھال ئىگىشتى، دەل شۇ چاغدا ۋاسىلى خۇرۇم
ئوتۇگى بىلەن ئۇنىڭ ئىگىگە بىرنى تەپتى.

ۋاسلى بېرىپ ئۇنىڭ تاپانچىسىنى تارتتى. گوبكا بىر قولى بىلەن يۇزىنى، بىر قولى بىلەن تاپانچىسىنى چىڭ تۇتۇۋالغاشقا ھەر قانچە قىلىپ ئالالمىدى. گوبكا بىر ياقتىن ۋاسلى بىلەن ھەپلىشىپ، بىر ياقتىن ئولگىدەك ۋاقىرىدى.

بۇچاغدا قىلىچە بوشاڭلىق قىلماسلىق كېرەك. ۋاسىلى جې-
ننىڭ باشچە ئۇنىڭ قۇرسۇغىغا بىرنى تېپىپ، قويۇق ئورمانغا قاراپ
ئۇچقاندەك قاچتى . ئۇنىڭ ئارقىسىدىن تاپانچا ئاۋازى چىقىپ تۇر-
سىمۇ، ئۇ ھېچنەرسىگە قارىماي ئىلگىرى ژۇگۇردى.

ئۇزۇن يوللارنى بېسىپ ئاخىرى زاپولوچ كەنتىگە كەلدى. ۋاسىلى دەمۇ ئالماي توپ - توغرى كەنتكە ماڭدى. بۇچاغدا قۇياش ئەمدىلەتتىن كوتۇرۇلگەن بولۇپ، دەرەخنىڭ ئۇچلىرىدىكى شەبنەملەر پاقرايتتى. ۋاسىلي ئوز - ئوزىگە: «مەن تىرىك قالدىم، ھەممە ئىش ئوڭشۇلۇپ كېتىدۇ» — دېدى.

ۋاسىلىنىڭ مەلۇماتى بويىچە گۇگئەنجۇي ئورمانىنى چارلاشقا قۇراللىق كىشى چىقاردى. گوبىكا شۇ يەردىلا ئاۋتومات ئوقىدا ئولدى. كىچىك بوبلۇك بىلەن سىبىكىنىڭ ئىنىسى قولغا چۈشتى.

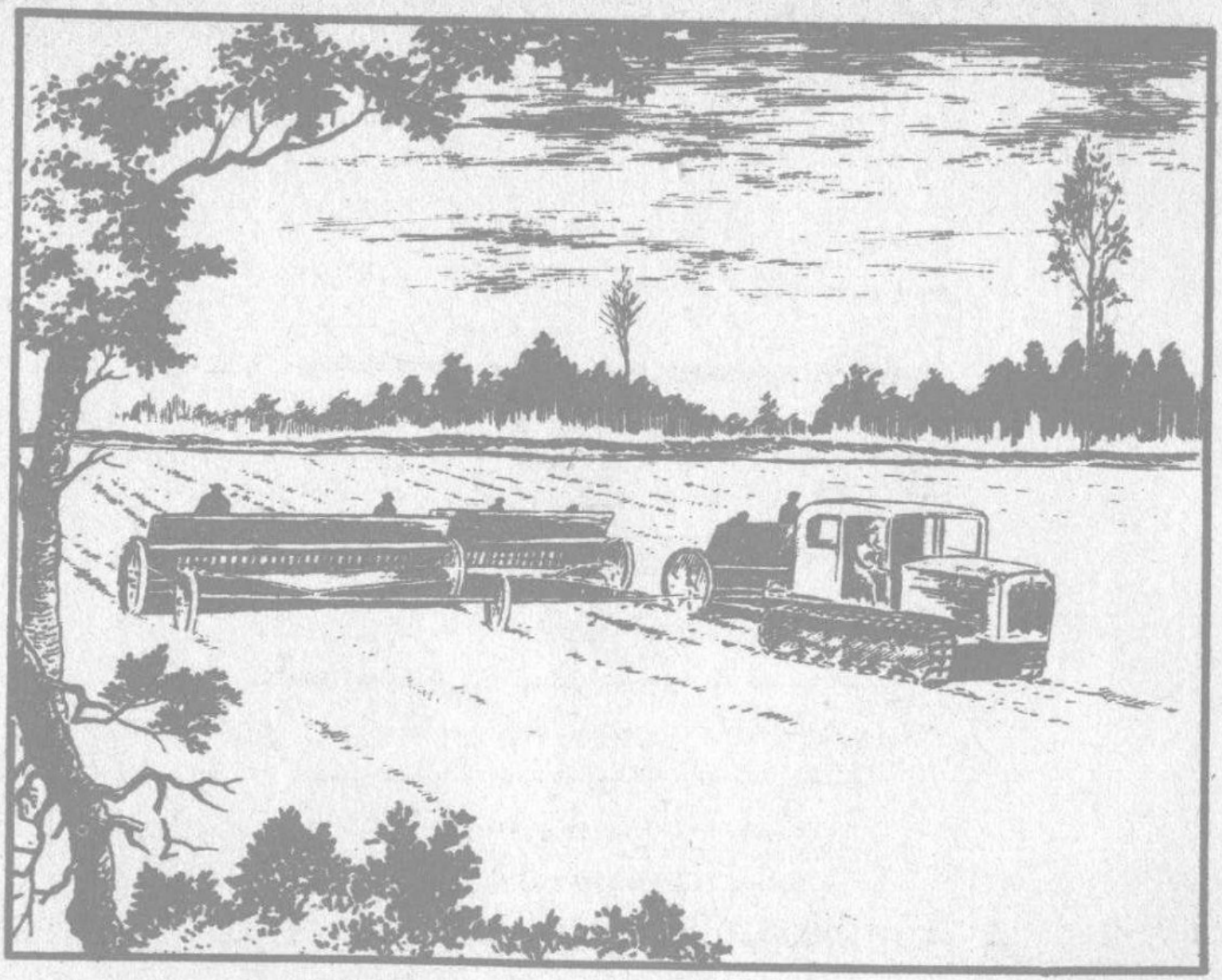
هەقىقىي ماتېرياللارغا ئاساسەن گۈڭئەنجۇي تەۋەسىدىن قېرى بوبلۇكنى، ئېسىلزادە سىبىكنى، يەنە بىر خرىستىيان پوپى شېپىچىنكى دېگەنلەرنىمۇ قولغا ئالدى. چۈنكى ئۇلار ئوت قويۇشنى ۋە قاتىللىقنى ئۈيغۇرلارغا ئوچىلاردىن ئىدى.

ئۇزۇن ئۇتمەي مىخاش بىلەن ۋانيامۇ ساقايدى. ۋاسىلى ئۇلارنى قايتۇرۇپ كېلىشكە يارىدى. مىخاش ۋاسىلى بىلەن قىزغىن قول ئېلىشىپ كورۇشتى. مىخاشنىڭ ئىشەنچسىنى تىكلىگەنلىگىنى ۋە خۇشخۇي بولۇپ قالغانلىغىنى كورگىلى بولاتتى. ۋانيا بولسا قەزىدىن ئايرىلغان ۋە نۇرغۇن جاپا تارتقاشقا چىرايى ئاقىرىپ قالغان ئىدى.

قايتىپ كەلگەندە ئانىسى ئىشىك ئالدىدا كۈتۈۋالدى. ۋانيا ئانىسىنى كورۇپلا قىزىنى يادىغا كەلتۈردى. ئانىسى ئۇنىڭغا: «ژىغلىما، ئوبدان قىزىم، ژىغلىغان بىلەن ئورنىغا كەلمەيدۇ، ئوزەڭنى ئاۋارە قىلما» ــ دەپ تەسەللى بەردى.

زۇلمەتلىكتىن تاڭ ئاتقىچە نۇرغۇن سىناقلاردىن ئوتكەن ۋە جاپا چەككەن دېخانلار ھازىر تولۇپ ـ تاشقان ئىشەنچ بىلەن پايانسىز زېمىندا ئىشلىمەكتە. كونا ئادەتلەر ئۆزگەردى، كىشىلەر ياپ ـ يېڭى، ئەۋزەل تۇرمۇش ئورناتتى. زاپولوچ كەنتى تاڭ ئېتىش ۋاختىدىكى سەھەر مەنزىرىسىگە چۈمۈلدى.

بۇ كىتاپ شاڭخەي خەلق سەنئەتى نەشرىياتى تەرىپىدىن 1958 -
ژىلى يانۋاردا شاڭخەيدە نەشر قىلىنغان بىرىنچى نەشرى بىرىنچى
باسمىسىدىن تەرجىمە قىلىندى.
本書根据上海人民美术出版社1958年1月第一版第一次印刷版本譯出。

كىتاپ نومۇرى:366 (4) 1588

چېگىرا رايونىدا تاڭ

ئاۋتورى: يانكا.
رەسسام: خىي سۇجۇن.

مىللەتلەر نەشرىياتى تەرىپىدىن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىندى.
ئادرېس: بېيجىن گۇزىنجەن 54 - قورا.
بېيجىن شەھەرلىك ئىخبارات ۋە نەشرىيات باشقارمىسىنىڭ
رۇخسەت قەغىزى نومۇرى:«ن — 047»
مەركىزىي مىللەتلەر مەتبەئەسىدە تىزىلدى.
شاڭخەي بىرىنچى باسما زاۋۇدىدا بېسىلدى.
شىنخۇا كىتاپ ماگازىنى تەرىپىدىن تارقىتىلدى.

1958 - ژىلى ئاۋغۇستتا بىرىنچى قېتىم نەشر قىلىندى.
1958 - ژىلى ئاۋغۇستتا شاڭخەيدە بىرىنچى قېتىم بېسىلدى.
فورمات: 787 × 1092 1/48م.م. ھەجمى: 2 2/3 باسما تاۋاق.
تىراژى: 1-4,000 باھاسى: 26 پۇلۇق.
بىرلەشمە نومۇرى: MT 8049 ئۇيغۇرچە 108.

書號：1588(4)366
边区的黎明
（維吾尔文）
（苏联）楊卡·布雷里
何树鈞絵
民族出版社翻譯出版
地址：北京國子監特54號
北京市書刊出版業營業許可證出字第047號
中央民族印刷厂排版
上海印刷一厂印刷
新华書店发行

1958年8月第一版
1958年8月上海第一次印刷
·787耗×1092耗1/48　印張2 2/3
印數：1—4,000冊　定價：二角六分
統一書号：MT8019·維108